17 MART 1985

YIL: 3 SAYI: 10

nokta

ÖZEL KATAR TANITIM EKİ

KAPALIÇARŞI OPERASYONU

200 TL (KDV dahil)

Bilinmeyen ilaçların denendiği

TÜRK KOBAYLARI BULDUK

Mehmet B.

Murat Y.

Ülkemizin ödeme güvencesi en yüksek çeki yine Çekkart.

Çekkart

- provizyonsuz ödeme limiti -

şimdi 50.000 lira!

ÇEKKART'ın provizyonsuz ödeme limiti 30.000 liradan 50.000 liraya yükseltildi.
Şimdi, 50.000 liraya kadar her ÇEKKART yaprağı, Pamukbank'ın taahhüdündedir.

provizyon beklemeden, hemen alabilirsiniz. (50.000 lirayı aşan ÇEKKART yaprakları ise, provizyon alınarak derhal ödenir.)

Değerli ÇEKKART sahipleri!

Cebinizdeki ÇEKKART defterinin her yaprağı şimdi 50.000 liraya kadar anında paradır. Provizyon gerektirmez. (50.000 lirayı aşan ÇEKKART yaprakları ise, provizyon alınarak derhal ödenir.)

Değerli işyeri sahipleri!

50.000 liraya kadar her ÇEKKART yaprağı Pamukbank'ın taahhüdündedir. Karşılığını Pamukbank veznelerinden

ÇEKKART: para gibi kullanılan çek... paradan avantajlı çek!

ÇEKKART, kullananlara güvenlik, kazanç ve itibar... işyerlerine yeni müşteriler, zengin bir alışveriş ortamı sağlar.

ÇEKKART'ın provizyonsuz ödeme limiti şimdi 50.000 lira! Ülkemizin "ödeme güvencesi en yüksek" çeki ÇEKKART'ın şimdi daha da geniş imkânlarından siz de yararlanın. Siz de ÇEKKART imzalayın!

Çekkart Pamukbank

ödeme güvencesi en yüksek çek!

M

İÇİNDEKİLER

Türk kobayları bulduk

Nokta, HZİ Vakfı'nın Batı'da piyasaya sürülmemiş ilaçlarla Türkiye'de araştırma yaptığını bundan önceki sayılarında belgelerle saptamıştı. Bu hafta, belgeler insanlara dönüştü. **Nokta** ekibi uzun çalışma sonucu 1977'de Vakfın araştırmalarına katılan denekleri buldu, onlara Vakıfta deneyin nasıl yapıldığını anlattırdı.

(Sayfa 12)

Büyük gözdağı

ANAP, İzmir ve Ankara kongrelerinin yankısı hafta boyunca sürdü. Özal, parti içi demokrasiyi zedelemekle suçlanırken, gözler nisanda yapılacak büyük kongreye çevrildi. ANAP'a yakın çevreler büyük kongrenin ardından yeni fesihler geleceği görüşünde birleşiyorlar.

(Sayfa 26)

Kapalıçarşı mafyasına darbe

Volkan Turizm otobüsünün yaklaşık 250 milyon lira değerinde dövizle gümrük kapısında yakalanmasıyla başlayan operasyonların sonucunda yaklaşık 2 milyar dolarlık bir kaçakçılık olayı ortaya çıktı. Kapalıçarşı'da gerçekleşen altın, pırlanta ve saat kaçakçılığı zanlıları sıkıyönetim mahkemelerine sevk ediliyor. Sevkedilecekler arasında Kapalıçarşı'nın ünlü kuyumcularından Sait Koç da bulunuyor.

(Sayfa 18)

Bir kamu kuruluşu, diğerini suçluyor

Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ. tarafından 1 yıl önce hazırlanan bir rapor, Özdağlar Komisyonu'nun soruşturmaları nedeniyle gündeme geldi. Şu anda Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun elinde bulunan raporda, devletin petrol alımıyla ilgili kuruluşu DİTAŞ ağır bir dille suçlanıyor.

(Sayfa 22)

"Sahneye dönebilirim"

Altmışlı yıllarda "Susuz Yaz" adlı filmle sinemaya ilk adımını atan Hülya Koçyiğit, o yıllarda genellikle cinsellikten uzak, cici kadın tipini canlandırıyordu. Filmlerinde Türk toplumundaki kadın sorununa eğilen Koçyiğit bir dönem sahneye de çıkmıştı. "Firar'da canlandırdığı kadın tipiyle ise izleyicilerini gerçekten şaşkınlığa sürüklüyordu. Şu günlerde yine sinemaya ağırlık veren sanatçı ile yapılan söyleşi sanat sayfalarımızda.

(Sayfa 58)

KAPAK

HZİ'nin kobayları 12
Sağlık Bakanlığı: "Kobay var mı, yok mu bilmiyoruz"
Yeni ilaçlar ve insan denekler

TÜRKİYE

Kapalıçarşı mafyasına darbe 18
DİTAŞ kimden yana? 22
Rüşvet olayında Özdağlar cephesi 24
ANAP Ankara-İzmir kongreleri 26
Bulgaristan'daki Türkler sorunu 29
Fısıltılar 31
İki nokta üst üste 32
Kısa kısa 33

DÜNYA

Türk parlamenterleri Strasbourg'da 36
İNGİLTERE / Maden işçileri grevi 38
Kısa kısa 41

GÜNLERİN GETİRDİĞİ 42

EKONOMİ

Faizden daha da kârlı 44
PORTRE / Şinasi Ertan 46
SÖYLEŞİ / Selim Egeli 47
Parayı ver dışarı git 48
Kısa kısa 49

TOPLUM

Çocukların boş zaman etkinlikleri 50
Kompütürde fal 52

KÜLTÜR—SANAT

BASIN / Cıvaoğlu'nun dönüşü 54
SİNEMA / Hülya Koçyiğit 58

SPOR

Televizyonda aerobikle 60

MEKTUPLAR 62

BULMACA 64

TEST 65

KUTU KUTU 66

apricot xi

Klavye ve Ekranda Teknoloji Aşaması

Intel 8086, Gerçek 16 bit

Standart 256 K RAM (768 K'ya genişleyebilir)

Çok işlevli klavye

5 veya 10 MBayt Hard Disk, 3.5'' Mikro Flopi (720 K)

1*RS232C, 1*Centronics

Network

KCT

KALAFATOĞLU KOMPÜTER TEKNOLOJİ A.Ş.
Havuzlu Sok. No: 4 / 2, Aşağı Ayrancı / Ankara
Ankara Tel.: (9 - 41) 17 02 34 / 35 / 36
İstanbul Tel.: 524 25 05 - 525 75 64
Teleks: 42133 - 46150

apricot arkadaşınız

İnsanlar ve fareler

"Varlar mı yoklar mı diye bir şey söyleyebilir misiniz?"

"Ben bilemem ki onu, tahkikat yapılıyor. Sizce iddia edilmektedir. Biz konuyu tahkik ettiriyoruz..."

Nokta muhabiri ile Salih Çeyiz'in arasındaki bu konuşma Bakanlık Mescidi'nde geçiyordu. Salih Çeyiz, Sağlık Bakanlığı'nın HZİ Vakfı'nın araştırılması için kurduğu Teftiş Kurulu'nun başkanıydı. Çeyiz, cuma namazını kılmak için indiği Mescid'de **Nokta** muhabirini karşısında bulmuştu. Bu küçük konuşmanın konusu, Türkiye'de denenmemiş ilaçların üzerlerinde denendiği "insan kobaylar"dı.

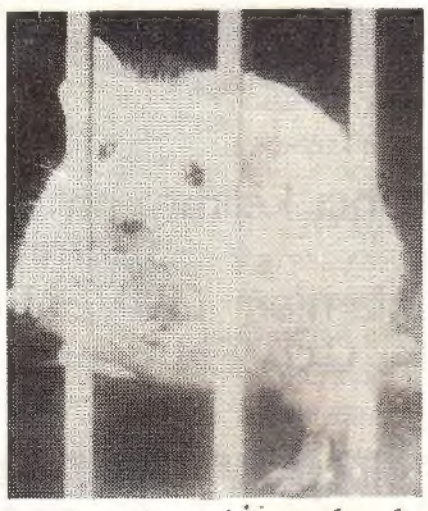

Olayı ilk kez birkaç hafta önce **Nokta** ortaya atmış ve haber günlerce basında yankılanmıştı. Sağlık Bakanlığı bu konuda bir soruşturma açmıştı. Olayın en önemli tanıkları bu "insan kobaylar" olacaktı. **Nokta** haftalardır onların peşindeydi. Araştırmalarımız sonucunda bilgilerine başvurduğumuz pek çok kimse doğrudan isim veremiyordu. Ama ufak tefek bilgi kırıntıları birleştiriliyor ve hedefe doğru adım adım yaklaşılıyordu.

Sonunda çarşamba günü geç saatlerde heyecanla beklenen haber **Nokta** yazılışlerine ulaştı. Kobaylardan birinin izi bulunmuştu. Olay, İstanbul dışında bir kentte düğümlenecekti. Murat Y'yi bulmak ve durumu anlatmak **Nokta** muhabirleri için güç olmadı. Murat Y'nin İstanbul'a getirilmesi ve eski "kobay" arkadaşı Mehmet R'nin bulunması ile haftalardır beklenen randevu gerçekleşmiş oluyordu.

Soyadlarının açıklanmasını istemeyen Murat ve Mehmet **Nokta**'ya geldikleri zaman tedirgindiler. İkisinin de beynine bir tek soru çakılmış kalmıştı: "Yoksa aldıkları ilaçlar etkisini yıllar sonra mı gösterecekti?"

Murat ve Mehmet'e hangi ilaçlar verilmişti? Kobay olarak neden onlar seçilmişti? Bu soruların yanıtlarını bu iki genç insan kadar **Nokta** da merak ediyordu. Şimdi gözler İstanbul'un Gayrettepe semtindeki HZİ Vakfı'na çevrilmişti. Ama Vakfın telefonları yüzümüze kapanıyor, bu soruların yanıtlarını almak için oraya giden arkadaşlarımız tartaklanıyorlardı.

Aslında bir esrar perdesinin altına saklanmak istenen bu olaylar ülkemizde insana verilen değerin somut bir göstergesiydi. İnsanlar kobay fareleri gibi kullanılabilir miydi? Kapak fotoğrafında bu korkunç paralelliği ortaya koymak için stüdyomuza getirttiğimiz beyaz farecikler bile öylesine sevimli çıktılar ki...

Arda Uskan

nokta

SAHİBİ
Gelişim ve Süreli Yayınlar A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkanı
Ercan Arıklı

YAYIN

YAYIN KURULU
Dr. Haluk Şahin (Başyazar), Arda Uskan, Deniz İnsel, Dr. Adil Özkol, Hıncal Uluç, Hilmi Yavuz, Tuğrul Eryılmaz, İpek Çalışlar, Güldal Kızıldemir, Dr. Salih Memecan, Ayşenur Arslan, Prof. Dr. Kurthan Fişek

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Arda Uskan

ANKARA TEMSİLCİSİ
Aycan Giritlioğlu

YAZI İŞLERİ MÜDÜR YARDIMCILARI
İpek Çalışlar (Haberler),
Tuğrul Eryılmaz (Toplum-Sanat-Kültür)

GÖRSEL YÖNETMEN
Salih Memecan

İSTİHBARAT ŞEFLERİ
Ayşenur Arslan (İstanbul)
Can Dündar (Ankara)

HABER RÖPORTAJ
Güldal Kızıldemir (Yönetmen),Dr. Semra Somersan, Korhan Atay, Nesrin Özel, Nur Taşlıca, Şule Arasan, Mehmet Umur.

DIŞ HABERLER
Nilay Karman (Yönetmen),
Cem Serdengeçti, Levent Tayla

EKONOMİ
Nurcan Akad (Yönetmen),
Hüseyin Şentürk.

ARAŞTIRMA
Ergun Hiçyılmaz

REDAKSİYON
Gülay Göktürk

FOTOĞRAF
Ali Öz, Adem Altan, Ali Hasdemir, Mahmut Övür, Süleyman Tel, Mehmet Tel

BÜROLAR
Ankara: İzzet Dağıstanlı,
Ahmet Tümel, Mehmet Abaylı,
Metin Gülbay.
İzmir: Feyzi Hepşenkal
Yurt dışı: BELÇİKA: Hadi Uluengin, F. ALMANYA: Ulya Üçer, FRANSA: Bülent Çakım, İNGİLTERE: Merih Çolakoğlu, İSVEÇ: Abdullah Görgün, YUNANİSTAN: Mihail Vasiliadis.

KATKIDA BULUNANLAR
Işık Alumur, Şima Akkor, Ali Aydın, Ozan Aytekin, Defne Bayrakçıl, Zeki Coşkun, Zeynep Emirhasanoğlu, Kamil Masaracı, Seden Ölçer, Perin Pigey, Hakan Türkkuşu, Mehmet Ulusel, Bircan Ünver, Gürhan Yücel, Zeynep Kılıçaslan ,UBA

İDARE

BAŞKAN YARDIMCISI/İdare-Reklam:
Deniz İnsel

SATIŞ MÜDÜRÜ Yıldırım Ünverdi
HALKLA İLİŞKİLER MÜDÜRÜ İnci Kurmuş

TEKNİK

TEKNİK MÜDÜR Güman Birincioğlu

TEKNİK SEKRETERLER Tahsin Armağan, Vecdet Yalçın.

TEKNİK ŞEFLER Fazıl Mecit, Nermi Erdur, Cihat Söylemez

RENK AYRIMI Şan Grafik
BASILDIĞI YER Hürriyet Ofset Matbaacılık ve Gazetecilik A.Ş. Halkalı-İstanbul
DAĞITIM Hürriyet Holding A.Ş.

ADRES

Gelişim Yayınları, Levent-İstanbul
Tel: 169 66 80 (20 Hat) TELEX: 26510
REKLAM İÇİN TELEFONLAR
169 66 80 - 164 68 33
ANKARA BÜROSU Atatürk Bulvarı, 85/12, Kızılay-Ankara TEL: 33 07 40 (3 Hat)
TELEX: 42 008
İZMİR BÜROSU İzmiroğlu İşhanı
Kat: 4 No: 404 Konak-İzmir
TEL: 258579

GELİŞİM BASIM VE YAYIM A.Ş YÖNETİM KURULU
Ercan Arıklı (Başkan), Tuncer Arıklı, Koray Bako, Ümit Umar, Tanju Gökçöl, Mustafa Özyürek, Adil Özkol.

CONFIDENCE

CONFIANCE

CONFIDENZA

VERTRAUEN

信用

اعتماد

Bu yabancı kelimelerin anlamlarını bilemiyebilirsiniz,
Anlamları GÜVEN demektir.
GÜVEN denildiği zaman:
Ayrıca akla

T.C. ZİRAAT BANKASI

gelir.

güvendir.

Bu güven:

- 121 yılın verdiği
- 36000 personelin verdiği
- 1168 şubenin verdiği
- 50 Milyar sermayenin verdiği
- 1 Trilyonu aşan mevduatın verdiği
- T.C. ZİRAAT BANKASI adının verdiği

kısaca

T.C. ZİRAAT BANKASI

"Gücüne erişilmez"

NE NEREDE

KİTAP

PİRAZİZ NERE BERLİN NERE. Naim Tirali, Yazko, 1985, İstanbul, 128 sf, 450 TL.

Gazeteci-yazar Naim Tirali, sonuncusunu 1954 yılında yayımladığı öykü kitaplarına bir yenisini ekliyor. "Piraziz Nere Berlin Nere" adlı kitabında 11 öykü yer alıyor. Naim Tirali kitaba adını veren öyküsünde, "Pirazizli Hasibe Abla"nın ağzından "Alamancılarımızı" anlatıyor. Tirali'nin "Anadolu kadınını simgeleyen Hasibe Ablası", Almanya gözlemini şu sözlerle tamamlıyor: "Bizim yurdumuz bize iyi, onlarınki de onlara iyi."

YARIN YARIN Pınar Kür, Can Yayınları, İstanbul 1985, 373 sf. 1000 TL.

"Yarın Yarın" Pınar Kür'ün ilk romanı. Kür 1970'lerdeki toplumsal çalkantıyı, genellikle varlıklı çevrelerden seçtiği kesitlerle işlemiş. Kitap, tam bu olayların dumanı üstündeyken, sıcağı sıcağına kaleme alınmış ve 1976'da yayınlanmış... Romanın başkişilerinden Selim, toplumsal ve bireysel çelişkileri, arayışları üstünde toplayan bir örnek olarak ortaya çıkıyor. Ailesinin varlıklı çevresi, yaşantısı onu rahatsız ediyor. Babasıyla çatışarak Paris'in yolunu tutuyor. Yoksulluğu orada tanıyor ve yaşıyor. Bir de Josette giriyor hayatına, bilinç ve sevgi kaynağı olarak.

"Çevreni aşmakla başlayacaksın işe" diyen Selim, tatil için İstanbul'a döndüğünde Boğaz yanında gecekonduları da görmeye başlıyor. Ama Selim mahalleye, mahalle Selim'e yabancıdır. Kahvede "İstanbul'dan mı geliyorsunuz" sorusuyla karşılaşır. Aynı akşam, anasının ısrarıyla kulübe gider. Orada kolej yıllarından tanıdığı Oktay ve eşi Seyda'yla karşılaşır. Oktay'ın gözü, Aysel Alsan'da, onun dümdüz inen sırtı, dolgun göğüslerinde, aklı karısının "ceviz gibi" göğüslerindedir. Ama, Aysel de hesap kadınıdır. Tezgâhını milyoner Sulhi Gebzeli için kurmuştur. Selim, Seyda'yı dansa kaldırır, kurulan yakınlık ertesi günden başlayarak hızla gelişir.

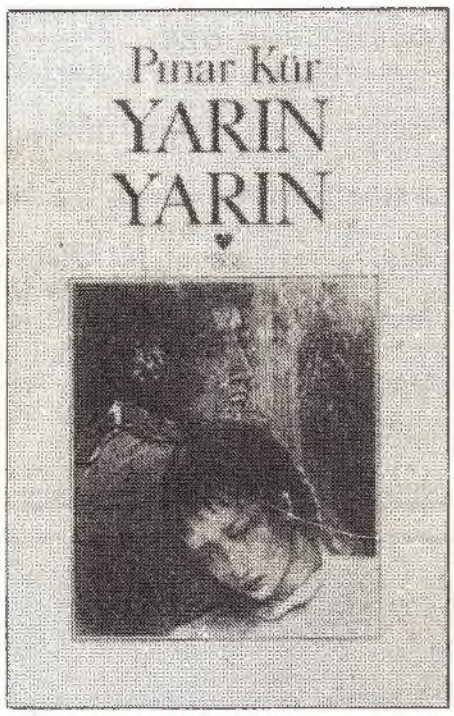

Ama "yerini arayanlar'dan biri olarak Selim, bu çevrede değil, işçi Mehmet'le karısı Kadriye'nin ozan ve düşünce arkadaşı Doğan, Hülya gibilerin çevresinde olmayı ister. Bu amaçla yanlışlığını bile bile girdiği eylem onu ölüme götürse bile...

Kitap 1981'de toplatılmıştı, beraatle dördüncü basımı yapıldı. Yakın geçmişi irdeleyen ilginç bir roman okumak isteyenlere önerilir.

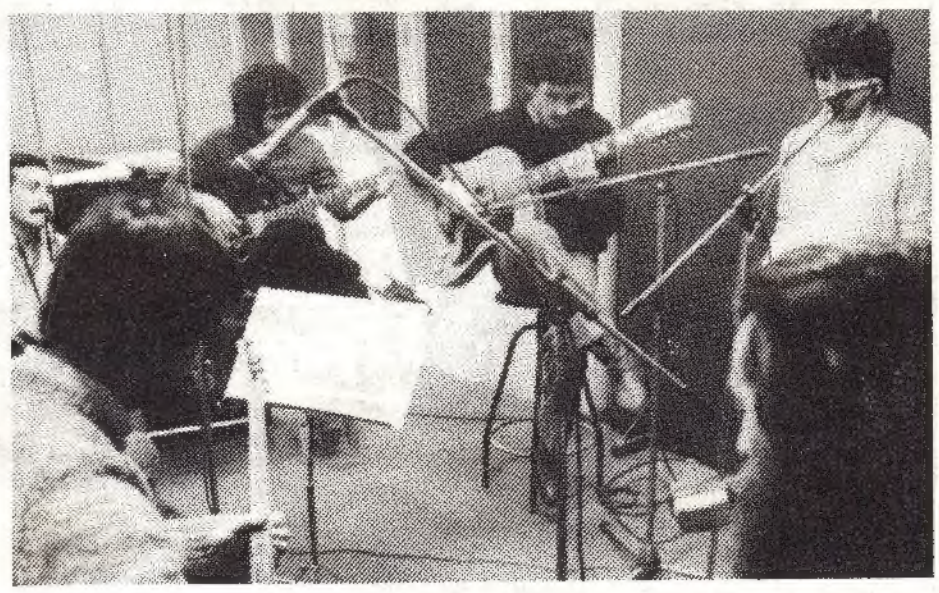

Ezginin Günlüğü:"Geleneksel müziğin dinamizmini geliştiriyoruz"

KONSER

EZGİNİN GÜNLÜĞÜ. 14 ve 19 Mart günleri **Şan Tiyatrosu**'nda Ezginin Günlüğü Müzik Topluluğunun konserleri var. Lorca, Shakespeare, Mevlana, A.Puşkin, N. Hikmet ve Oktay Rıfat'ın dizelerinden oluşan konserlerde vokallere, cura, bağlama, 12 telli gitar, klarnet, viyola, piyano gibi sazlar eşlik edecek.

TİYATRO

Bir Ceza Avukatının Anıları'ndan

BİR CEZA AVUKATININ ANILARI. Faruk Erem'in "Bir Ceza Avukatının Anıları" isimli kitabından Çetin Öner'in düzenlediği oyun **Ankara Sanat Tiyatrosu'**nda sahneleniyor. Faruk Erem'in meslektaşlarının ve

Haftanın en çok satan kitapları

1- **Yalçın Nereye Koşuyor,** söyleşi, Emin Çölaşan, Milliyet Yayınları (8)
2- **150'likler,** inceleme, İlhami Soysal, Gür Yayınları (3)
3- **Sinemayı Sanat Yapanlar,** inceleme, Atila Dorsay, Varlık Yayınları (2)
4- **Aydın Üzerine Tezler I-II,** inceleme, Yalçın Küçük, Tekin Yayınevi (-)
5- **Cüneyt Arcayürek Açıklıyor 5,** anı-belge, Cüneyt Arcayürek, Bilgi Yayınevi (1)
6- **Bir Avuç Alkış,** anı, Mücap Ofluoğlu, Çağdaş Yayınlar (-)
7- **Kandan Kına Yakılmaz,** şiir, Hasan Hüseyin, Bilgi Yayınevi (-)
8- **Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu,** inceleme, Max Weber, Hil Yayınları (-)
9- **Mucizeler Dükkanı,** roman, Jorge Amados, Can Yayınları (-)
10- **Mırıldandığım Öyküler,** öykü, Julio Cortazar, Can Yayınları (5)

Bu liste İstanbul Akademi ve Gençlik Kitabevi, Ankara Dost Sanat Ortamı ve Bilgi Kitabevleri ile İzmir, Aydın Dost Kitabevlerinden alınan bilgilere göre düzenlendi.

mali sorunlara

ÇÖZÜM

YIL I MART 1985

3

■ Aylıkdergi Fiyatı 750 TL (K.D.V. Dahil)

MART 1985

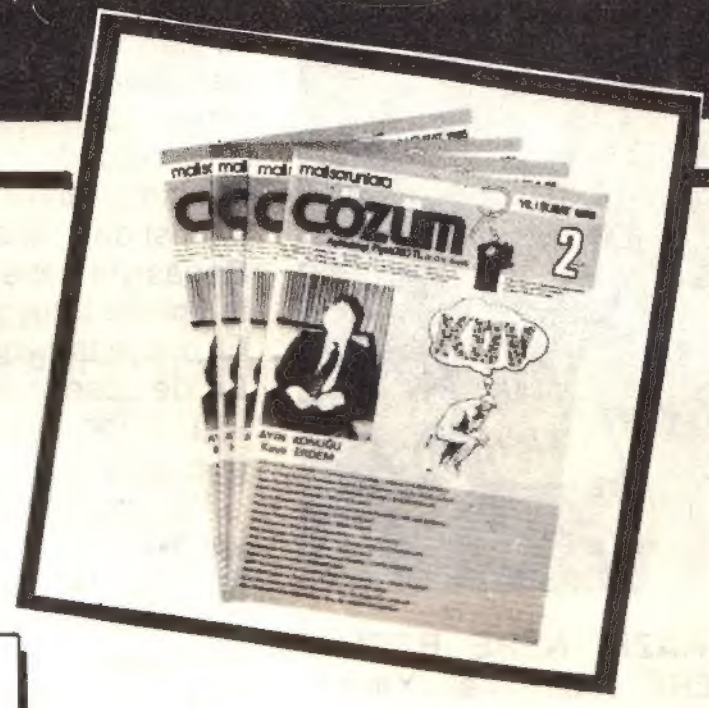

İÇERİK (*)

Erol KICIMAN—Ayın Konuğu (Emlak Kredi Bankası Genel Müdürü)

Sabri ARPAÇ—Gayrimenkul Sermaye İradında Safi İradın Tespiti

Oğuz AYDEMİR—Katma Değer Vergisi ve Vergi İndirimi

O. Orhan BALİ—İhracatçılara Gümrük Muafiyetiyle İthalat İçin Döviz Tahsisi

Dursun BİLA—Konut Sorunu ve Toplu Konut Uygulaması

Ziya ÇAĞLAR—Bağ-Kur'un Sağladığı Sosyal Sigorta Yardımları

Arş. Görev. Metin ERDEM—Vergi Kayıplarının Önlenmesinde Serbest ve Yeminli Mali Müşavirlik

Servet EYÜPGİLLER—Bankacılıkta Uzman Yönetici Dönemine Girerken: Banka yöneticilerinin Sorumluluğu

Nalan GÜNEŞ—Yazar Kasa Uygulaması

Mehmet GÜR—Sermaye Şirketlerinde Yedek Akçeler ve Ayrılma Esasları

Zülküf KANAT—Taksitle Yapılan Satışlar

Şükrü KIZILOT—Hayat Standardı Esası ve Aksayan Yönleri

Doç. Dr. Salih ÖZEL—Uluslararası Denetçi Kişilik Standartlarının Yeminli ve Serbest Müşavirlik Yasa Tasarısı ile Karşılaştırılması

Mehmet PALAMUT—Olumlu ve Olumsuz Yönleriyle Katma Değer Vergisi.

Hasan ŞENER—Kamu Alacaklarının Tahsilinde Gecikme Zammı Uygulaması

Arş. Görev. Turgut TURHAN—Yabancı Bankaların Türkiye'de Şube Açarak Faaliyete Geçmeleri.

Prof. Dr. Yüksel KOÇ YALKIN—Katma Değer Vergisi ve Yeminli Muhasebe Uzmanlığı

Doç. Dr. Ejder YILMAZ—Avrupa Topluluklarında Uyuşmazlıkların Çözümlenmesi.

(*) Yazar isimleri alfabetik sıraya göredir.

ABONE KOŞULLARI

Bir yıllık: 9.000.- TL (KDV Dahil)
Altı Aylık: 4.500.- TL(KDV Dahil)
Öğrencilere Yıllık: 4.200.- TL (KDV Dahil)
Altı Aylık: 2.100.- TL(KDV Dahil)

Banka Hesap No:
T. İş Bankası Kızılay Şb. ANKARA
ÇÖZÜM, 6312-0044285
PTT Posta Çeki Hesabı:
Hesap No: 168874
ÇÖZÜM, G.M.K. Bulvarı 17/2
Demirtepe/ANKARA

* Banka veya PTT kanalıyla abone bedellerini gönderen abonelerimizin dekont fotokopileri ve açık adreslerini bir yazı ekinde yazışma adresimize göndermeleri abone kayıtlarının yapılması için yeterlidir.

** Öğrenci abonelerinin, Yüksek Öğrenim Kurumlarına ait kimlik fotokopilerini yazı ekinde göndermeleri gereklidir.

Mali Sorunlara ÇÖZÜM dergisi. ÇÖZÜM, Yayıncılık Eğitim Girişimleri ve Danışmanlık A.Ş. Yayınıdır.

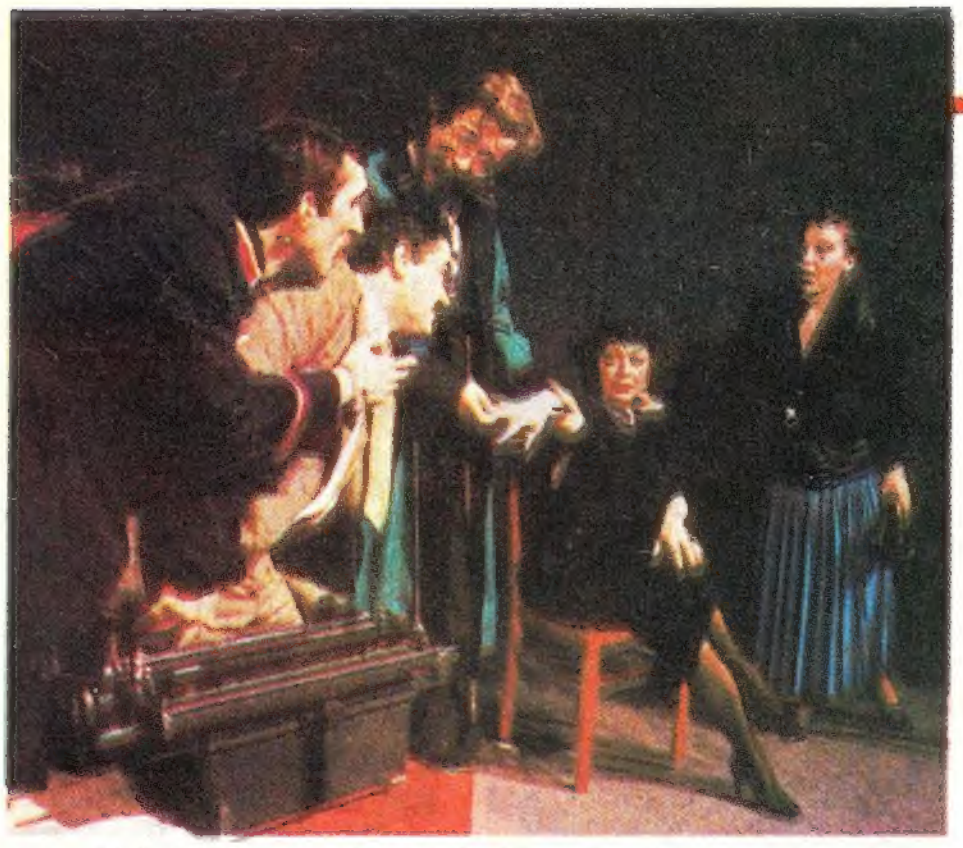

Uzun bir aradan sonra Altan Erbulak yine sahnede

kendisinin yaşadığı olaylara ilişkin anılardan ''Emekli Başkan'', ''Çekiç ve Titreşim'', ''Isı'' bölümlerini içeren oyunu Rutkay Aziz yönetiyor.

HER EVDE HIR VAR. Necati Cumalı'nın evlilik ve boşanma üzerine çeşitlemelerinden oluşan bu iki perdelik komedi, Dormen Topluluğu tarafından **USG Komedi tiyatrosu**'nda sergileniyor. Oyunu yöneten Metin Serezli, kostümler ise Figen Mirel'e ait. Başlıca rolleri Aliye Uzunatağan, Tayfun Çorağan, Altan Erbulak ve Asuman Arsan, paylaşıyor.

LÜKÜS HAYAT. Ekrem Reşit Rey'in yazıp, Cemal Reşit Rey'in bestelediği ünlü ''Lüküs Hayat'' opereti **Harbiye Şehir Tiyatrosu**'nda başladı. Operetin müzik direktörlüğünü Esin Engin, orkestra şefliğini ise Önder Bali yapıyor.

SESSİZLİĞİN İÇİNDEN Devlet tiyatroları oyuncuları tarafından gerçekleştirilen ve sessizlerin dünyasını yansıtan oyun **Ankara Yeni Sahne**de başladı. Amerikalı yazar Mark Medoff'un yazdığı, Beyhan Karadağ'ın dilimize çevirdiği oyunu Ejder Akışık yönetiyor.

Cennetin Kapısı

(Heaven's Gate). Yönetmen: Michael Cimino. Oynayanlar: Kris Kristofferson, İsabelle Huppert, Christopher Walken. 19. yüzyıl Amerika'sından bir kesit veren Cimino'nun bu filmi Amerika'da daha doğmadan öldürülmüştü. Anglo-Sakson beyaz protestanların Doğu Avrupalı göçmenlere karşı giriştikleri soykırımın anlatıldığı sinema tarihinin en pahalı filmlerinden biri olan ''Cennetin Kapısı'' daha çekim sırasında iş yapamamaya mahkûm edilmişti. Özellikle yönetmen Cimino'nun oyunculara çok gaddar davrandığı haberleri basında manşetlere geçmişti. Bu nedenle yapımcı şirket United Artists filmi göstermeye başladığı zaman ''iyi'' Amerikalı'nın tepkisinden korkarak hayli kırpmıştı. Buna rağmen film Yeni Dünya'da tam fiyasko olmuştu. Görünürdeki neden olarak ise kadın kahramanın iki adamı sevmesi ve bu durumun Amerikan toplumuna ters düştüğü gösteriliyordu. Oysa 1981 yılında Cannes'da 1982'de de Venedik Festivali'nde gösterilen bu film Avrupalı'nın hayranlığını kazanıyordu ve Hollywood sinemasına karşı çıkan Avrupalı yapımcılar hemen Cimino'ya arka çıkıyorlardı. Yönetmen Michael Cimino'nun 1977 yılında yaptığı Deer Hunter (Avcı) ile Cennetin Kapısı filmlerinin bir bütün olduğu düşünülürse, Amerika'da yaşayan Orta Avrupalı göçmenlerin önce vatan edinmek için öldükleri, daha sonra ise kendilerine Amerika adına Vietnam'da milliyetçi bir şekilde ölme izni verildiği ortaya çıkıyordu. İki değişik ortamda başka başka nedenlerle ölenler hep onlar oluyordu. 1981 yılında yapımı 15 milyar liraya patlayan 4 saatlik bu film görülmeli. (••••)

''Cennetin Kapısı''nın tadına doyulmayan sahnelerinden biri, buz pateni balosu

SİNEMA

-Felaket • Kötü •• Orta ••• İyi •••• Çok iyi

Romy Schneider

ÖLÜMÜ BEKLERKEN. (La Mort en Direct) Yönetmen: Bertrand Tavernier. Oynayanlar: Romy Schneider, Harvey Keitel. Gözüne televizyon kamerası yerleştirilen bir adam ölümü bekleyen bir kadın ile planlı bir beraberlik kurar ve kadının son günlerinin televizyondan yayınlanmasını sağlar. Sanayileşmiş toplumların ölümden bile ticari çıkar sağlamalarının öyküsü. Bertand Tavernier'in 1980 yılında yaptığı bu önemli film 13-14 Mart'ta **İstanbul Fransız Kültür Merkezi**'nde. (•••)

KÖREBE. Yönetmen: Ömer Kavur, Oynayanlar: Türkân Şoray, Cihan Ünal. Kocasından ayrı yaşayan genç kadının birgün çocuğu kaçırılır. Senaryosunu Barış Pirhasan'ın yazdığı bu gerilim - melodram Ömer Kavur'un teknisyen olarak titizliğine karşın belli bir çizgiyi tuttura-mıyor. Bunda da en büyük rolü Cihan Ünal'ın son derece iğreti çizilmiş avukat tipiyle, Aykut Sözeri'nin kötü oyunu ile çekilmez bir hal alan eski koca tiplemesi oynuyor. (••)

NE NEREDE

11 MART
Pazartesi

18.15 Açık Öğretim
19.15 Süperman
19.35 Gençlerden Gençliğe
19.50 Akarsularımız Barajlarımız - 10
20.20 Uykudan Önce
20.30 Haberler
21.00 Hava Durumu
21.15 Ellis Adası
22.00 Sanat Gecesi ➡
23.00 Dük Caddesi Düşesi
23.55 Haberler
24.00 Kapanış

12
Salı

10.00 Hanımlar Sizin İçin
12.00 Kapanış
18.15 Açık Öğretim
19.15 Tomurcuk
19.35 Kaşif Çocuk
19.50 İstiklal Marşı'nın TBMM'de Kabulü Özel Program
20.20 Uykudan Önce
20.30 Haberler
21.00 Hava Durumu
21.15 Televizyon'da Sinema (Mahşerin Dört Atlısı)
23.30 Erzurum Türk Halk Müziği Korosu
23.55 Haberler
24.00 Kapanış

13
Çarşamba

18.15 Açık Öğretim
19.15 Andersen'den Masallar
19.35 Nutuk'tan
19.50 Denizlerin İki yüzü-2
20.20 Uykudan Önce
20.30 Haberler
21.00 Hava Durumu
21.15 Ellis Adası
22.00 Mustafa Reşit Paşa'nın 185. Doğum Yıldönümü
22.30 Haber Program
23.00 İki Arkadaş
23.55 Haberler
24.00 Kapanış

14
Perşembe

18.15 Açık Öğretim
19.15 Çocuk Klasikleri
19.40 İnanç Dünyası
20.20 Uykudan Önce
20.30 Haberler
21.00 Hava Durumu
21.15 Katip Çıkmazı - 1 ➡
22.00 Dalida Konseri ➡
23.00 Şahin Tepesi
23.55 Haberler
24.00 Kapanış

15
Cuma

10.00 Hanımlar Sizin İçin
12.00 Kapanış
18.15 Açık Öğretim
19.15 Cici Kız
19.40 Gençlik
20.30 Haberler
21.00 Hava Durumu
21.15 Ellis Adası
22.00 Konser ➡
22.35 Sarı Gül
23.25 Pop Müzik ➡
23.55 Haberler
24.00 Kapanış

16
Cumartesi

14.00 Açık Öğretim
16.00 Haberler
16.05 Çocuklar İçin
17.20 Televizyon'da Sinema (Titanik Macerası) ➡
19.10 Dünyamız
19.55 Yaşarken
20.30 Haberler
21.00 Hava Durumu
21.15 Bizden Size
22.15 Televizyon'da Türk Sineması (Sensiz Yaşayamam) ➡
23.35 Beraber ve Solo Türküler
23.55 Haberler
24.00 Kapanış

17
Pazar

11.00 Açık Öğretim
13.00 Haberler
13.15 Uçan Kaz
13.40 Köyden Kentten
14.25 Pazar Stüdyosu
16.45 Pazar Sineması (Aşk Oyunu) ➡
18.40 Red Kid
19.15 Spor
20.20 Uykudan Önce
20.30 Haberler
21.00 Hava Durumu
21.15 Aliş-5
22.00 Çanakkale Zaferi-1
22.50 Dünya Sinemalarından (Mor Çiçek)
23.55 Haberler
24.00 Kapanış

TELEVİZYON

Ahmet Özhan

SANAT GECESİ. Klasik Türk müziğinin önemli isimlerinden İsmail Dede Efendi'nin tanıtılacağı bu programı Ankara Televizyonu hazırladı. Ünlü bestekarın eserlerini Recep Birgit, Selma Ersöz, Ahmet Özhan, Ayla Büyükataman, Mülkiye Toper ve Ankara Radyosu Klasik Türk Musikisi Korosu seslendirecek. Programın sunuculuğunu Semih Sergen yapıyor.

11 Mart Pazartesi

KATİP ÇIKMAZI. Daha önce ocak ayının ikinci haftasında ekrana geleceği duyurulan "Katip Çıkmazı" araya siyasi parti liderleriyle yapılan açıkoturumların girmesi nedeni ile bu hafta başlıyor. İzmir televizyonu stüdyolarında tüm dekorların yeniden kurulması ile gerçekleştirilen çekim bir haftada tamamlandı ve 2,5 milyon liraya mal oldu. İki bölümlük oyun İzmir'in kenar mahallelerinde geçen bir aşk öyküsünü konu alıyor. Dinçer Sümer'in yazdığı oyunu Erol Aksoy yönetiyor.

14 Mart Perşembe

Deniz Utkucan ve Turan Özdemir "Katip Çıkmazı"nda

Dalida, Uğur Dündar'ın yerini dolduracak

DALİDA KONSERİ. Uğur Dündar'ın Olay programını yetiştirememesi üzerine ekranlara bir Dalida konseri geliyor. Dalida, geçtiğimiz haftalarda Hürriyet gazetesinin bir ödül töreninde bulunmak üzere Türkiye'ye gelmişti.

14 Mart Perşembe

KONSER. Eurovision finallerinde yarışan Feza Tok'u bu kez "Konser" programında izleyeceğiz. Sanatçının seslendireceği şarkılar sırasıyla şöyle. Gel Yanıma, Mutluyum, Sensiz, Kısır Döngü, Özlem, İkilemler Arasında ve Köy Güzeli.

15 Mart Cuma

POP MÜZİK. Gençlere yönelik olması planlanan bu müzik programı yine gecenin en geç saatine konmuş. Bu programda yer alan sanatçılar, Barry Manilov, Jermaine Jackson, Nitty Gritty Dirt Band, Pointer Sisters, Laura Branigan ve Chaka Khan.

15 Mart Cuma

SENSİZ YAŞAYAMAM. Yönetmen: Metin Erksan. Oynayanlar: Hülya Koçyiğit, Cemal Gencer. En çok bir yıl yaşayabileceğini öğrenen zengin bir kadın ile kendisini öldürmesi için kiraladığı genç katilin aşkını anlatan bol turistik görüntülü bir film. Yönetmen Metin Erksan filmi Sam Peckinpahvari bir şekilde hayli kanlı bitiriyor. TRT, bu sahnelerin bazılarını çıkarmayı düşünüyormuş. (•)

16 Mart Cumartesi

TİTANİK MACERASI. (Raise the Titanic) Yönetmen: Jerry Jameson. Oynayanlar: Jason Robards, Richard Jordan, David Selby, Alec Guinness. Şimdiye kadar bir çok filme konu olan Titanik gemisi bu kez su yüzeyine çıkarılıyor. Filmde geminin çıkarılması için girişilen çalışmalar hayli sürükleyici bir biçimde anlatılıyor. Alec Guinness ve televizyon seyircilerinin "Şahin Tepesi" dizisinden tanıdıkları David Selby'nin oyunları ilginç. Boş vaktini hoşça değerlendirmek isteyenler izleyebilir. 1980 yapımı, 120 dakika. (••)

16 Mart Cumartesi

Değişik bir Titanik macerası

MOR ÇİÇEK. (The Girl Who Liked Purple Flowers) Yönetmen: Istvan Szekoly, Oynayanlar: Judith Halasz, Andras Balaint. Sosyetik Lola'ya aşık olan amatör şair Pali, bir gün Manci ile tanışır. Ünlü bir dansçı olmak isteyen genç ve hayat dolu Manci, Pali'yi etkiler. 1979 yılında ölen Macar yönetmen Szekoly, daha çok küçük bütçeli TV filmleri ile tanınıyor. "Mor Çiçek", yönetmenin ölmeden önce yaptığı son filmi. 1973 yapımı. (••)

17 Mart Pazar

AŞK OYUNU.(The Mating Game). Yönetmen: George Marshall. Oynayanlar: Paul Douglas, Debbie Reynolds, Tony Randall. Bir vergi müfettişi ile bir çiftlikte yaşayan genç kızın aşkını anlatan hafif bir komedi. Özellikle kızına koca bulmak için her türlü çabayı gösteren babayı canlandıran Paul Douglas'ın oyunu ve sevimli Debbie Reynolds için seyretmeye değer. 1959 yapımı, 96 dakika. (••)

17 Mart Pazar

Valentino'yu zirveye çıkaran "Mahşerin Dört Atlısı", Glenn Ford'a aynı başarıyı sağlayamadı

Valentino'dan Ford'a

MAHŞERİN DÖRT ATLISI. (Four Horsemen of the Apocalypse). Yönetmen: Vincent Minelli. Oynayanlar: Glenn Ford, Ingrid Thulin, Charles Boyer, Yvette Mimieux, Karl Boehm.

Hayat dolu, yaşamayı seven bir insan olan Arjantinli Madaragia'nın kızlarından biri, bir Fransızla diğeri bir Almanla evlenir. Madaragia, damatlarına rağmen ailesini Arjantinli kabul eder ve çıkan Dünya Savaşı'nın kendilerini etkileyebileceğini aklından geçirmez. Ancak Almanların Fransa'yı işgal etmeleri üzerine torunlarının arası açılır ve aile parçalanır. 1921 yılında Rudolph Valentino'nun bir numaraya yükselmesine neden olan ve o dönemde gişe rekorları kıran bu ünlü film, Vincent Minelli'nin elinde ilki kadar başarıya ulaşamadı. Eleştirmenler, Minelli'nin yorumunu, saçmalıklarla dolu olarak nitelemişler, savaş nedeni ile parçalanan bir ailenin gerçeklerini yansıtamamakla eleştirmişlerdi. 1950'lerde "Paris"te Bir Amerikalı", "Gigi", "Çay ve Sempati" gibi çok önemli filmler yapan Vincent Minelli'nin yıldızı 1960'larda yavaş yavaş söndü. Buna rağmen Minelli hâlâ Amerikan sinema tarihinin en etkin yönetmeni olarak kabul ediliyor. 1962 yapımı 153 dakika. (••)

12 Mart Salı

Debbie Reynolds, Liz Taylor'a kaptırdığı kocası Eddie Fisher'le

Mehmet B.: Arkadaşımızın babası bize kötülük etmez diye düşündük. Murat Y.: Rıza formu imzaladığımı hatırlamıyorum

İNSANLAR ÜZERİNDE DENEYLER

HZİ'nin kobayları

Nokta, *HZİ olayı düğümünün son halkasını çözdü ve vakfın ''insan kobaylar''ıyla konuştu. Bir süre önce yapılan deneylerde kobaylık yapan gençler, belki de geç kalmış bir tedirginliğin içindeydiler.*

''Yoksa bize içirdikleri ilaçların yıllar sonra yan tesirleri ortaya çıkabilir mi?''

HZİ Vakfı'nda yapılan bir ilaç araştırmasına kobay olarak katılan Murat **Nokta** muhabirlerine merak ve endişeyle bu soruyu soruyordu.

İlk ilacı yuttuğundan bu yana neredeyse sekiz yıl geçmişti. 1977 baharıydı. Şişli Lisesi'nden arkadaşı Bahri Kaya bir gün kendisine cazip bir teklifte bulundu. HZİ Vakfı'nın ABD'deki araştırma merkezi, Türkiye'de bir ilaç araştırması için ''iyi para karşılığı deneklik yapacak sağlıklı gençler'' arıyordu. Acaba Murat iki aylık bir araştırmaya katılıp üç bin lira kazanmak ister miydi? Üç bin lira o günlerde bir lise öğrencisi için azımsanacak para değildi. Bütün yapacağı sekiz hafta boyunca pazar günlerini Gayrettepe'deki HZİ Vakfı'nda geçirip ilaç içmekti. Araştırmanın bir sakıncası olabilir miydi? Sanmıyordu. Araştırmaya Bahri de katılacaktı. Bahri'nin babası Rahmi Kaya vakıfta çalışıyordu, tehlikeli bir şey olsaydı, oğlunu hiç böyle bir araştırmaya sokar mıydı? Teklifi kabul etti, okuldan çok yakın arkadaşı Mehmet'i de ikna edeceğine Bahri'-

Denekler Vakfa arka kapıdan alınıyorlardı

ye söz verdi.

Sağlıklı gönüllüler. Murat, Bahri ve Mehmet hafta içinde bir gün okulu kırarak Vakfa sağlık muayenesinden geçmeye gittiler. Elektrolar çekildi, kan ve idrar tahlilleri yapıldı, tansiyonları ölçüldü, ateşleri alındı. Tahlil sonuçları gösteriyordu ki, Murat ve Mehmet turp gibiydiler, HZİ ilaç araştırması için "sağlıklı gönüllü" olabilirlerdi. Bahri'ye gelince, maalesef deneye katılamayacaktı. Gönüllü olmasına gönüllüydü ama gastrit teşhisi konduğu için yeteri kadar sağlıklı sayılmazdı.

Araştırmaya kabul edilen iki arkadaş bir pazar sabahı arka kapıdan Vakfa alındılar. Kendilerine verilen formları doldurdular. "Anne-baba adları, doğum tarihleri, adresleri, varsa telefon numaraları filan." Peki, kendilerine deneye kendi rızalarıyla katıldıklarına dair bir belge de imzalatılmış mıydı? İki arkadaş bunu hiç hatırlamıyorlardı. "Öyle bir şey olmadı" diyordu Murat, "Olsaydı herhalde unutmazdım."

Vakıfta kendilerini güleryüzlü bir bayan karşıladı ve içmeleri için beyaz bir hap verdi. İlacın uykusuzluk gibi bir yan etkisi olabileceğini, bunun dışında hiçbir sakıncası olmadığını söyledi. İlacı aldıktan bir saat sonra gençlerin giriş katındaki büyük EEG makinesinde beyin elektroları çekildi. Sonra bir daha, sonra bir daha. Elektro işlemi akşama kadar dört-beş kez tekrarlandı. Ancak EEG çekilmeden önce yapılan uyarılar değişiyordu. İlacı aldıktan sonraki ilk çekimde "Sanki uykudaymış gibi beyninizi boşaltın, rahat olun, hiçbir şey düşünmeyin" deniyordu. Daha sonraki çekimde ise dikkat ve refleks üzerinde duruluyor, verilen sinyali duyar duymaz gösterilen düğmeye basmaları isteniyordu. Arada kalan boş zamanlarda ise gençler kendilerine çok iyi davranan Vakıf görevlileriyle sohbet ediyor, dama ve tavla oynuyor, öğleden sonraları maç dinliyor ve akşam saatlerinde de birlikte alıp pişirdikleri günün ilk yemeğini yiyorlardı.

Sekiz hafta boyunca hep aynı işlemler tekrarlandı. Vakıfta kendilerine önce artan sonra azalan dozlarda ilaç verdiler, (ya da öyle olduğunu söylediler). Gençler bu arada HZİ hakkında epey bilgi sahibi olmuşlardı. Vakfın yöneticisi yaşlı bir bayandı. Merkezi Amerika Birleşik Devletleri'ndeydi. Kendilerine ilaç araştırmalarının Türkiye'de yapıldığı ve sonuçlarının Amerika'ya gönderildiği söylendi.

Sekiz haftalık araştırma boyunca hiçbir rahatsızlık duymamışlar mıydı? "Hayır" diyordu Mehmet, "Üstelik merkezi Amerika'da olduğu için kendimi çok güvencede hissettim. Murat'la aramızda belki Amerika'dan teklif gelir oraya da ucuz kobay olarak gideriz diye şakalaşıyorduk." Tek şikâyetleri her pazar akşamı elektrotları kafalarına yapıştırmak için kullanılan diş macununu saçlarından nasıl temizleyecekleriydi.

Sekiz hafta çabuk geçti. Son seansta kendilerine bir zekâ ve hafıza testi uygulandı. Normal oldukları söylendi ve emeklerinin maddi karşılığını aldılar.

İki arkadaş içtikleri ilaçlar karşılığında aldıkları parayı iki günde yiyecek ve bu konuyu geçmişe gömeceklerdi. Artık böylesi deneylere katılmaya pek niyetleri yoktu. Sekiz yıl önce araştırmaya kobay olmayı para ve macera için kabul etmişler ve arkadaşlarının babasından kendilerine bir kötülük gelmeyeceğini düşünmüşlerdi. Ancak, **Nokta**'da CIA'nın ABD ve Kanada'da yürüttüğü ilaç araştırmaları sonucu yıllar sonra sakat kalan kobayların öykülerini okuyunca düşünmeye başladılar. Acaba tehlikeyi tümüyle atlatmışlar mıydı? Günün birinde bek-

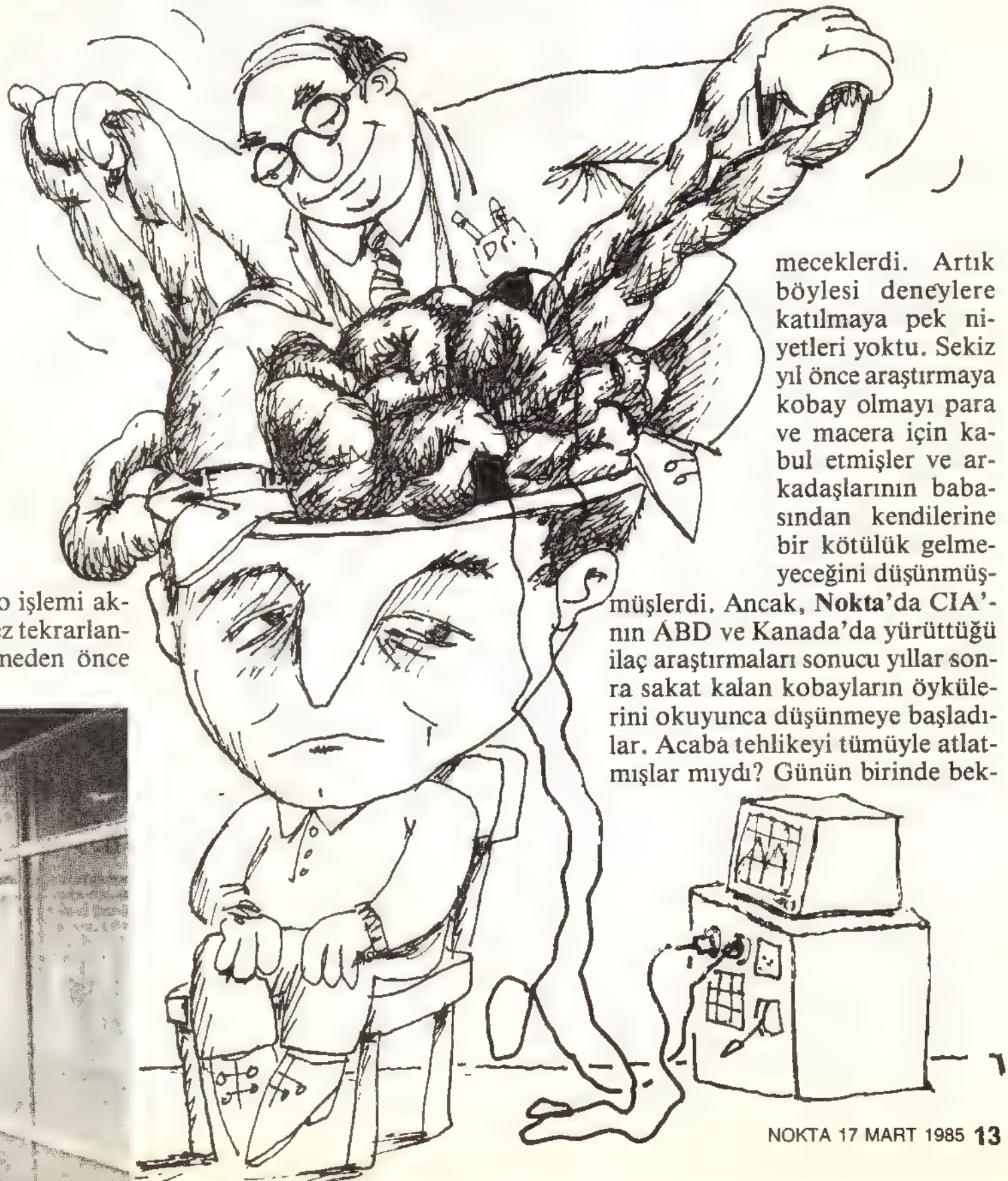

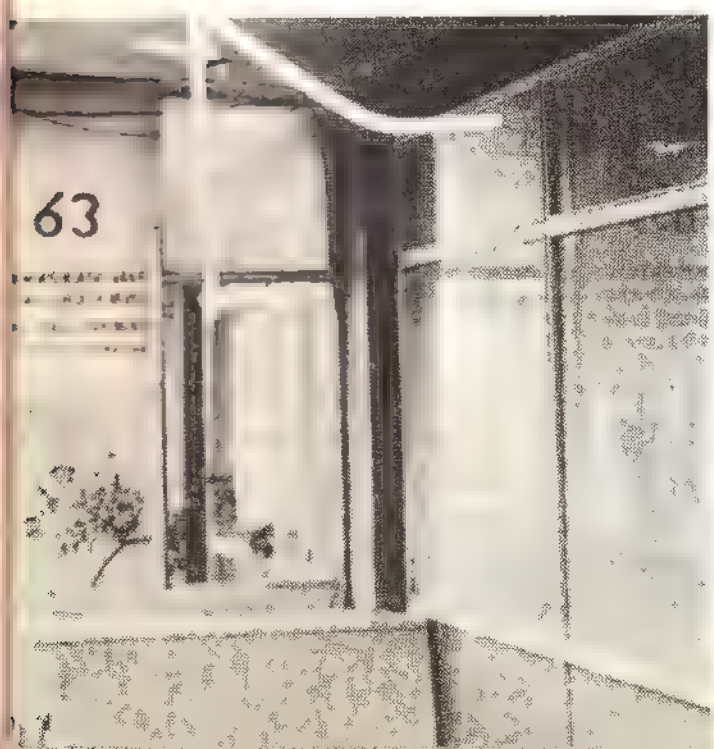

lenmedik bir zaman ve biçimde ismini bile bilmedikleri küçük beyaz yuvarlak haplar yaşamlarını değiştirecek miydi?

Mehmet ve Murat nasıl bir araştırmada kobay olarak kullanılmışlardı? Üzerlerinde hangi ilaçlar denenmişti? Gençler araştırmaya katılmadan önce rızalarının alındığını belirten bir belge imzalamışlar mıydı? Bunu araştırmak için Vakfın Yönetim Kurulu Başkanı Muazzez Çığ'a ve HZİ Vakfı'na defalarca telefon eden **Nokta** muhabirleri, karşılarında vakfın sekreterinden başka kimseyi bulamadılar. Sekreter hanım da bu sorulara yanıt veremiyordu. Mehmet ve Murat'ın katıldığı ilaç araştırmaları konusunda kesin bilgi almak için Gayrettepe'deki HZİ Vakfı'na giden **Nokta** muhabirleri önce içeri alınıyor fakat kimlikleri anlaşılır anlaşılmaz adeta kapı dışına çıkmaya zorlanıyorlardı. Vakfın İdari ve Mali İşler Müdürü Rahmi Kaya **Nokta** muhabirlerini Vakfı terk etmeye zorlarken "Ne arıyorsunuz burada?" diye soruyordu, "Ne araştırıyorsunuz? Yaptığınızı kendiniz beğeniyor musunuz? Lütfen derhal dışarı çıkar mısınız?"●

İLAÇ ARAŞTIRMALARI / BİLİM VE AHLÂK

Yeni ilaç, insan denek

Türkiye'de insan denekler üzerinde yapılan ilaç araştırmaları, Batı'da genel kabul görmüş ilkeler çiğnenerek yapılıyor

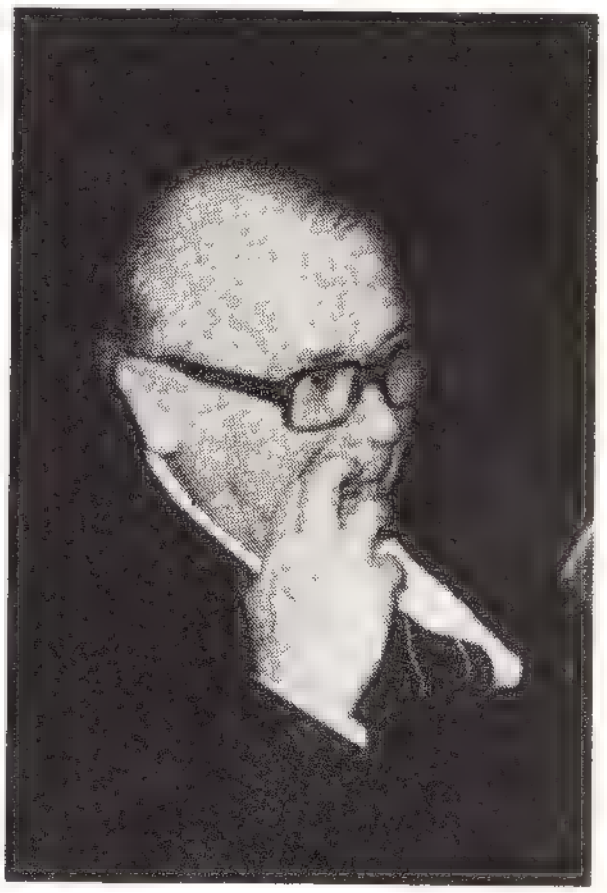

Psikiyatr Prof. Dr. Turan İtil

"Bu çalışma, ISF-2522'nin insanlarda ne gibi bir etkisi olduğunu saptamak amacıyla yapılmıştır." Prof. Turan İtil ve arkadaşlarının 1979 yılındaki Psikiyatrik ve Nörolojik Bilimler Kongresi'nde sunduğu tebliğde böyle deniyordu. Araştırma, kimyasal bir madde olan ISF-2522'nin merkezi sinir sistemi üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla normal gönüllülerde tek doz verilerek yapılmıştı. Tebliğin özetinde, ISF-2522'nin hafızaya etki yaptığı belirtilmekte ve kimyasal madde, ilaç olarak Pirazetam ve dekstroamfetamine benzetilmekteydi.

Unutkanlık ve bunama hallerinde kullanılan Pirazetam bugün piyasada satılıyor. Ve prospektüsünde hiçbir yan etkisi olmadığı belirtiliyor. Ancak dekstroamfetamin

Babasını tanımayan çocuk

Nokta, *HZİ Vakfı ilaç araştırmaları için denek sağlayanlardan Bahri Kaya ile görüştü. Bahri Kaya* **Nokta'nın** *bulduğu kobaylar Murat ve Mehmet'i vakfa götürmüş ve kendileriyle birlikte deneye katılacağını söylemişti. Ancak vakıfta yapılan check up sonunda Bahri'ye "gastrit" teşhisi konuyor ve deneye katılma "şansını" kaybediyordu. Bahri Kaya, vakıfta uzun yıllar görevli olan ve bugün HZİ'nin İdari ve Mali İşler Müdürlüğünü yapan Rahmi Kaya'nın oğluydu. Ama Bahri Kaya, her nedense, Rahmi Kaya'nın oğlu olduğunu* **Nokta'**-*dan saklıyordu.*

Nokta: HZİ Vakfı İdari ve Mali İşler Müdürü Rahmi Kaya'nın nesi oluyorsunuz?

Kaya: Rahmi Kaya? Bu isimde birini tanımıyorum.

Nokta: Siz Şişli Lisesi'nden arkadaşlarınız Mehmet ve Murat'ı HZİ Vakfı'na ilaç araştırmasına götürmüşsünüz. Ve o araştırma için her hafta bir ilaç almışlar.

Kaya: Evet, onları vakfa götürdüm ama ilaç almadılar. Onların katıldıkları anksiyeteye (endişe) ilişkin bir araştırmaydı. İlaçlarla hiçbir ilgisi yoktu.

Nokta: Fakat kendileri bize sekiz hafta boyunca her pazar vakıfta ilaç aldıklarını söylediler.

Kaya: Hayır. Sadece EEG'leri çekildi. Neden ilaç aldıklarını söylediler hiç anlamıyorum. Çünkü almadılar. Sağlıklı ama asabi gençler aranıyordu, o yüzden onları götürdüm. Ben kendim de katılacaktım ama midem rahatsız olduğu için katılamadım. Hatta sonradan mide ameliyatı oldum. Ama küçük kardeşim Yalçın bu araştırmalara katıldı.

Nokta: Kardeşiniz ilaç aldı mı?

Kaya: Hayır efendim, neden ilaç alsın? İlaç araştırması yapılmıyordu ki... Hiç kimse almadı ki, kardeşim alsın. Ama ben götürdüm, onlarla içeri girmedim, ben görmeden aldılarsa orasını bilemem.

Nokta: Vakfın ilaç araştırması için denek aradığını siz nereden biliyorsunuz? Sizin vakıfla ilişkiniz nedir?

Kaya: Benim vakıfta Erol Doğan adında bir arkadaşım çalışıyordu, ondan öğrendim. Elektro teknisyeni olarak çalışıyordu galiba.

Nokta: Erol Doğan hâlâ vakıfta görevli mi?

Kaya: Hayır. Kendisi şimdi askerde.

Nokta: Vakfın faaliyetleri konusunda ne biliyordunuz?

Kaya: Orada her türlü poliklinik muayenesi yapılıyordu. Merkezi Amerika'daydı. Burada araştırmalar yapılıyordu. Daha fazla bir şey bilmiyorum. HZİ neyin kısaltılmışı, onu bile bilmiyorum.

adındaki ikinci ilacın satışı Sağlık Bakanlığı tarafından yasaklanmış durumda. Aşırı uyarıcı olan, alışkanlık yapan bu ilacın akıl hastalıklarını ortaya çıkartabildiği biliniyor. **Nokta**'nın amfetamin grubu ilaçlar konusunda görüşüne başvurduğu Psikiyatr Doktor Ergon Mengi, 1974 yılında yapılan bir kongrede, bu konuda bir tebliğ sunmuştu. Mengi, amfetamin grubundan zayıflama için kullanılan **Pat** isimli bir ilaç üzerine araştırma yapmış ve **Pat**'ın 15 vakada şizofrenik reaksiyonlar ortaya çıkardığını saptamıştı. Araştırmanın Dünya Sağlık Örgütü'ne de yansıması sonucu, Örgüt ilacı yasaklayıcı bir bildiri hazırlamıştı.

Psikotrop ilaçlar. "Psikotrop, yani ruhsal yapıyı etkileyen ilaçlar, iki ucu keskin kılıç örneği, yöneldiği yana doğru etki gösterir" diyordu Psikiyatr Doçent Dr. Ataman Tangör. "Dikkatli kullanıldıklarında akıl hastalıkları ve kaygı durumlarında insanı yaşama döndürürken, sağlıklı ve bazı yatkın kimselerde uyuşturucu, zihni ve bilinci bulandırıcı etkiler yaparlar. Son yıllarda bu alanda yapılan yoğun çalışmalar, uyuşturmadan bilinci etkileyen ve değiştiren ilaçların bulunmasına yöneliktir. Yani başka bir deyişle bunlar, lobotomi gibi beyne doğrudan müdahalede bulunmadan, insan düşüncesinde ve beyninde kalıcı değişimler yapan harika ilaçlardır."

HZİ Vakfı'nın yaptığı ilaç araştırmalarına katılan deneklere de psikotrop ilaçlar verilmekteydi. Ancak, **Nokta**'nın başvurduğu psikiyatr ve nörologlar araştırmaya denek olarak katılan gençlerin niteliğini ve dozunu bilmeden aldıkları ilacın etkileri konusunda kesin bir bilgi veremiyor ama psikotrop ilaçların yıllar sonra ortaya çıkabilecek yan etkileri olduğunu söylüyorlardı. Depresyon vakalarında kullanılan hemen hemen bütün ilaçların (antidepresanlar) uzun kullanımlarda beyin kabuğunda erimeye yol açtığı bugün artık bilinen bir gerçek. Yıllar yılı üzerlerinde araştırmalar yapıldığı ve piyasada satıldığı halde çok sayıda antidepresanın böylesi olumsuz bir niteliğe sahip olduğu ancak son zamanlarda ortaya çıkmıştı. Laroxil dışındaki antidepresanların hepsinde uzun kullanımlarda beyin kabuğunun erimesi (atrofi) gibi bir yan etki görülmekteydi.

Psikotrop ilaçlar 1960 yılları sonrasında geliştirilmiş ve şizofreni gibi ağır vakalarda kimi hasta için bir umut ışığı olarak görülmüştü. Bunun ardından daha hafif ruhsal rahatsızlıklarda kullanılan psikotropik ilaçlar geliştirilmişti. Türkiye'de de bugün çok sayıda insan sakinleştirici ilaç kullanıyor. Ancak psikiyatrların hepsi ilaç kullanımını desteklemiyor. Psikanalitik yaklaşıma sahip olan doktorlar hastayı konuşarak tedavi etmeyi yeğliyorlar ve ancak çok ağır vakalarda ilaca başvuruyorlar. Organikçi olarak bilinen bir grup ise psikolojik hastalıkların tedavisinde ağırlıklı olarak ilaç kullanıyor.

İnsan denekler. İlaç firmaları tarafından geliştirilen her kimyasal maddenin piyasaya sürülüp ilaç olarak kullanılabilmesi için önce laboratuvar deneyleriyle zehirli olup olmadığının saptanması, sonra hayvanlar üzerinde yapılan bir dizi deneyle yan etkilerinin belirlenmesi gerekiyor. Ancak kimyasal maddenin insan üstünde ne etki yapacağı hayvan deneyleriyle tam olarak saptanamıyor. Bu nedenle ilaç eczanelerde satılmaya başlamadan önce insanlar üzerinde de denenmesi zorunlu oluyor. Gelişmiş ülkelerde böylesi deneylere katılacak yurttaşlarının haklarını koruyacak çeşitli yasalar ve ulusal çapta örgütler var. Bu yasa ve örgütlerin varlığı gelişmiş ülkelerdeki ilaç şirketlerini oldukça zor durumda bırakıyor. Örneğin, ABD'deki bir ilaç şirketinin, ürettiği ilaç hammaddesini piyasaya çıkarabilmek için en az beş yıl beklemesi gerekiyor. Bu zaman zarfında yeni kimyasal mad-

"Bizde insanın kıymeti yok"

Nokta, *ilaç araştırmaları konusunda Psikiyatr Dr. Ergon Mengi'nin görüşünü aldı.*

Nokta: Türkiye'de insan denekler üzerinde yapılan ilaç araştırmaları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Mengi: Bizde insan hayatının

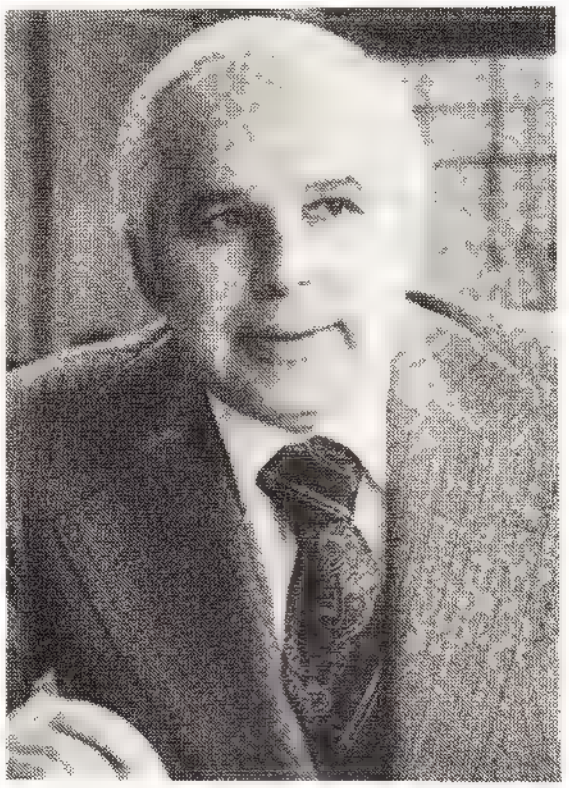

Psikiyatr Dr. Ergon Mengi: İstanbul'da 30 tane EEG cihazı var

maalesef kıymeti yok. Ben de Almanya'da ilaç araştırmaları yapıyordum, ama orada araştırma klinik içerisinde yapılıyordu. Yani ilaçlar dışarıdaki sağlıklılar değil, hastanede yatan hastalar üzerinde deneniyordu. Tüm tahliller yapıldıktan sonra ve klinikteki doktorların gözetimi altında yürütülüyordu araştırmalar. İlacı alan hasta baştan sona doktor denetimi altında bulunuyordu.

Nokta: Bugün Batılı ülkelerde yapılamayan araştırmaların Türkiye'de yapılmasını nasıl karşılıyorsunuz?

Mengi: Biz istismar edilmiş oluyoruz. Orada yapılamayan deneylerin, bizde yapılması bunu gösteriyor.

Nokta: Bu çalışmaların klinikte değil Vakıf gibi bir kuruluşta yapılması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Mengi: Bence araştırma yapılacaksa kliniklerde, doktor kontrolü altında yapılmalı. Vakıf gibi bir kuruluşta yapılmasını çok doğru bulmuyorum. Ama ben vakfa hiç gitmedim. Nasıl bir yer olduğunu bilmiyorum.

Nokta: Üniversitedeki bazı doktorlar başka yerde EEG makinesi olmadığı gerekçesiyle hastalarını HZİ Vakfı'na gönderiyorlar. Sizin de oraya hasta gönderdiğiniz oluyor mu?

Mengi: Bu soruyu pek anlayamadım. Çünkü İstanbul'da benim bildiğim otuza yakın EEG cihazı var. Ben bu nedenle bugüne kadar oraya hasta yollama gereği duymadım.

"Kobay var ya da yok diyemem"

Nokta, ***HZİ Vakfı için Sağlık Bakanlığı'nda hazırlanan rapor konusunda Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanı Salih Çeyiz'le konuştu.*** **Nokta** ***muhabiri Çeyiz'i cuma namazını kılmak için indiği Bakanlık mescidinde buldu.***

Nokta: Sayın Çeyiz, HZİ Vakfı'nın ilaç araştırmalarına katılan kobaylarla görüştünüz mü?

Çeyiz: Bu konuda bilgi vermeye yetkim yok.

Nokta: Hazırlanan raporun içeriği hakkında neler söyleyeceksiniz?

Çeyiz: Konu ortada, söyleyecek başka bir şey yok.

Nokta: Kobayları görmediğinizi söylüyorsunuz, öyle mi?

Çeyiz: Tahkikat safhasında olan bir şey için bilgi vermem mümkün değil. Zaten yetkim de yok.

Nokta: Peki ama, kobaylarla görüştünüz mü?

Çeyiz: Şahsen mi?

Nokta: Evet.

Çeyiz: Hayır görüşmedim.

Nokta: Varlar mı, yoklar mı diye bir şey söyleyebilir misiniz?

Çeyiz: Ben bilmem ki onu, tahkikat yapılıyor. Sizce iddia edilmektedir, biz konuyu tahkik ediyoruz. Bunun haricinde başka bir şey söylemem mümkün değil. Kobaylar var veya yok siz iddia ediyorsunuz, bakanlık müfettişleri inceliyor. Şu an var ya da yok demem mümkün değil.

Nokta: Raporu hazırlayan heyette kimler var?

Çeyiz: Heyette Dr. Necdet Özatalay, Dr. Necmettin Mızrak ve Eczacı Başmüfettis Muammer Demir bulunuyor. Üç arkadaşımız görevli.

Nokta: Bu müfettişler neden Nokta'yla ilişkiye geçmediler?

Çeyiz: İcap ettiği takdirde geçeceklerdir, mutlaka geçeceklerdir. Görev yeri İstanbul'dur, orada bu görevdeler. Tahmin ediyorum icap ettiği takdirde mutlaka ilişkiye geçeceklerdir. Siz kendileriyle temas etmede her zaman serbestsiniz.

Nokta: İstanbul'da 1 günde hazırlanan rapor için ne diyeceksiniz?

Çeyiz: Hangi rapor? Böyle bir şey söz konusu değil.

Nokta: HZİ Vakfı için ne gibi yasal işlem yapılacak?

Çeyiz: Netice almadan, yasal işlem konusunda bir şey söylemek mümkün değil. Doğru değil aynı zamanda.

deler ortaya çıkıyor. Ve ilaç şirketleri bir darboğazdan öbürüne sürükleniyor. Bu durumda endüstri kısmen doktorlardan, kısmen de az gelişmiş ülkelerde yasal boşluklardan yararlanarak insan denekler üzerinde yapılacak ilaç araştırmalarından medet umuyor.

Ancak insanların bilimsel araştırmalarda denek olarak kullanılması yalnızca ilaç endüstrisindeki kriz nedeniyle olmuyor. Araştırma bilimin kaçınılmaz bir parçası. Öte yandan, bilim adamları kimi zaman insanlık adına, kimi zaman da merak, bilimsel hırs ya da hükümetlerin baskısıyla, insanları kendi rızaları olmadan kobay olarak kullanabiliyorlar. Örneğin Nazi Almanya'sında Dr. Schumann, Grafeneck ve Sonnenstein gazlama kampındaki Yahudi ve diğer azınlıkların cinsiyet hormonları salgılayan bezeleri çıkartarak röntgen ışınlarının bunları kurutup kurutmadığını saptamaya çalışıyordu. Yine İkinci Dünya Savaşı sırasında Mançurya'yı işgal eden Japonlar tedavi edilmeyen açık bir yaranın kangrene dönüşme sürecini araştırıyordu. Deneylerden birinde, çok sayıda yaralı Çinli kazıklara bağlı olarak ölüme terk edilmiş ve Japon doktorlar kangren sürecini yakından izleyerek ayrıntılı raporlar yazmışlardı.

Daha yakın zamanlarda uygar bir Batılı ülkede geri zekalı çocuklara sarılık mikrobu enjekte edilerek, hastalığın kuluçka dönemi ve seyri hiçbir müdahale yapılmaksızın takip edilmişti. ABD'de, New York eyaletinin Staten Adası'nda Willowbrook Sorunlu Çocuk Bakımevi'nde yapılan bu araştırma, 1950'den başlayarak tam 20 yıl sürmüştü. New York Üniversitesi'nde Doktor Saul Krugman'ın yürüttüğü bu çalışma bütün incelikleriyle tıp dergilerinde basılmıştı.

Eski hatalar, yeni önlemler. Bu tür acı deneylerin günümüzde tekrarlanmaması için gelişmiş ülkeler sert önlemler alıyor. Geçmişten bugüne biriken hatalar yüzünden artık araştırma yönünde atılan her adım defalarca sorgulanıyor. Yeni kuşak araştırmacı doktorlara da derslerde en azından üç ilke adamakıllı benimsetiliyor:

• Deneklerinize araştırmadaki riskleri olduğundan az ve toplumsal yararlarını olduğundan çok göstermeyin.

• İmzaladıkları rıza formunu kendilerine tümüyle açıklayın ve anladıklarına emin olun.

• Deneye katılmadan önce iyice düşünmeleri için kendilerine birkaç

HZI Vakfı sessiz kalmayı yeğliyor

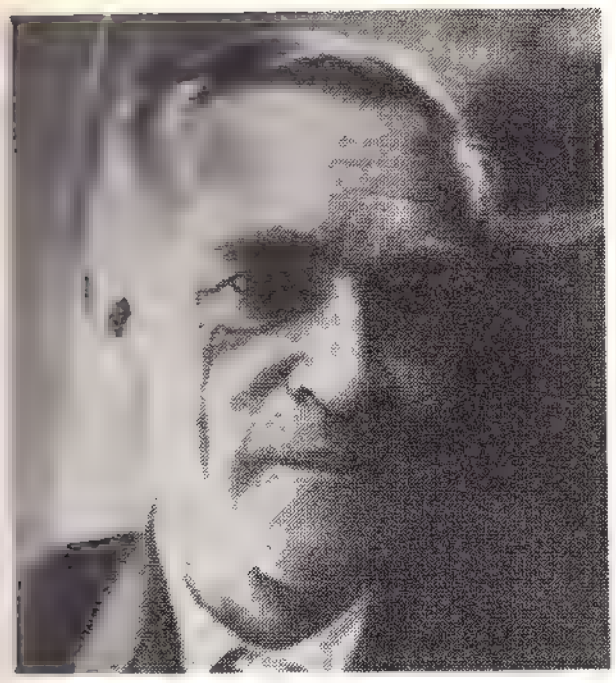

Dr. Schumann: Nazi Almanya'sında "bilimsel" bir araştırmacı

gün fırsat tanıyın.

Mehmet ve Murat'ın HZİ Vakfı'nda sekiz yıl önce başlayan ve unutulmuş gibi görünen öyküsü bu araştırma ilkelerinin Türkiye'de pek geçerli olmadığını gösteriyor. Yasalar bu konuda gerekli yaptırımları getirse bile her araştırmacı bilim ve insan hakları arasında çıkabilecek çelişkiyi yeniden yaşamak zorunda. Çünkü araştırmacının sorumluluklarından sıyrılıp, sığınabileceği sihirli formüller yok. İnsanlar sonuçları bilinmeyen deneylerin nesnesi yapıldığı sürece kimse kendini güvencede hissedemez, hissetmemeli ●

Semra SOMERSAN
Güldal KIZILDEMİR

nokta'nın görüşü

Nokta'nın HZİ Vakfı'nda insan kobaylar üzerinde yapılan deneylerle ilgili yayını kamuoyunda büyük bir ilgi uyandırdı. Böylece Türk basını ve kamuoyu, dünyanın çeşitli ülkelerinde uzun süredir tartışılan hassas bir konuyu ülkemiz bağlamında tanımak ve tartışmak olanağını elde etti.

Daha önce söylediğimiz bir hususu tekrarlamakta yarar var: Biz ülkemizde tıbbi araştırma yapılmasına karşı değiliz. Ancak bu araştırmalarda, insana saygı gösterilmesi ilkesinden yola çıkan, çağdaş bilimsel ölçütlerin uygulanmasını kesin bir zorunluluk olarak görüyoruz.

Soruna bu açıdan baktığımızda, HZİ Vakfı'nın olumsuz tutumu devam ediyor: Vakıf'ta yapılan deneylere katılan kobaylardan bazıları ile konuştuk, bu konuda Vakfın da görüşünü almaya çalıştık. Ancak sorularımıza, telefonlarımıza cevap verilmedi. Aydınlatılmasını istediğimiz konuları aydınlatmaya, sorduğumuz soruları yanıtlamaya kimse yanaşmadı. Vakfı örten sis perdesi bir türlü dağılmıyor. Yeniden soruyoruz: Neden?

Yayınımız üzerine yetkililerin Vakıf'ta yapılan araştırmalarla ilgili olarak soruşturmaya başladığı haberleri basında yer aldı. Bu soruşturmalardan çıkan sonuçları bilmiyoruz. Ancak Türk tıp camiasında bu konuda yeni bir duyarlık uyandığını görmenin kıvancını burada belirtmek istiyoruz.

Şuna kuşku yok: Bundan sonra yapılacak deneylerde çağdaş bilimsel ölçütlere mutlaka uyulması gerekiyor. Nedir bu gerekler? Yayınımız üzerine basına bir açıklama yapan Türk Tabipler Birliği Genel Başkanı Nusret Fişek , Dünya Sağlık Örgütü'nün UNESCO ile birlikte kurduğu CIOMS örgütünün ölçütlerini şöyle sıralıyor:

1) İnsan üzerinde deneyi yapılmasının gerekliliği, 2) Deney planının geçerliliği, 3) Hayvanlar üzerindeki deneyler ile ilaç veya yöntemin zararsızlığının saptanmış olması, 4) İlaç veya yöntemin doğuracağı zarar, 5) Kişilerin rızasının hiçbir baskı ve maddi çıkar sağlamadan ve deney etraflı olarak anlatıldıktan sonra alınmış olması, 6) Araştırıcının bilimsel erki, 7) Araştırma yapılan yerin olanakları, 8) Yerel yetkili makamların izni.

Kuşkusuz, böylesine kapsamlı bir bilimsel incelemenin sağlık memurları tarafından yapılması beklenemez. Bunun için Sağlık Bakanlığı'na bağlı bir ulusal komitenin kurulması gerekir. Bu türden araştırmaların yaygın olarak yapıldığı ülkelerde bu türden komiteler vardır. Tüm belgeler bu komiteye sunulmadan deneye başlanması söz konusu olamaz.

HZİ Vakfı'nda yapılan araştırmalarla ilgili tartışmalar, ülkemizde de böyle bir komitenin kurulmasının zamanının geldiğini ortaya koymaktadır. Bekliyoruz.

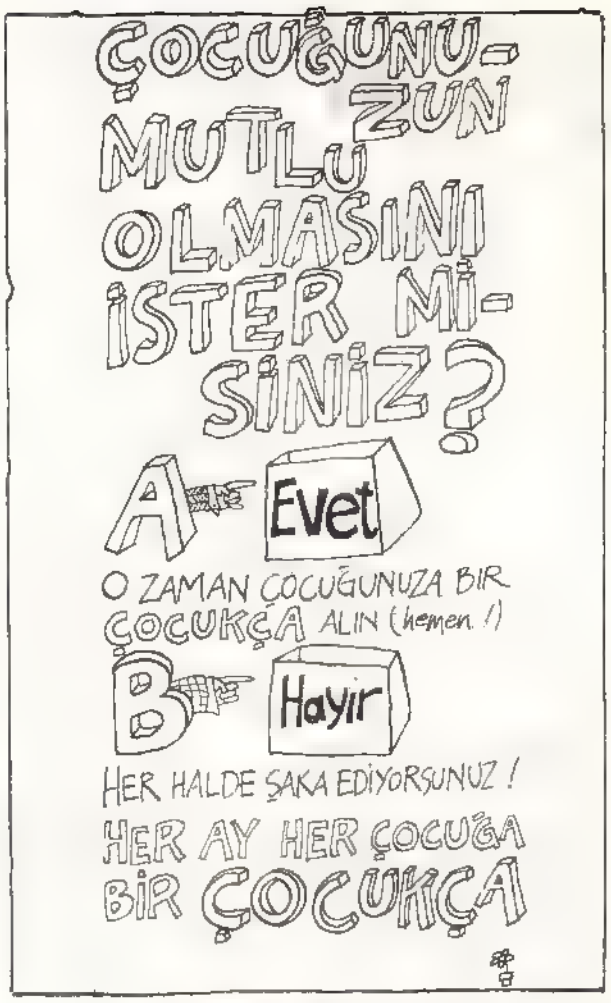

Vasıf Öngören

ASİYE NASIL KURTULUR?

Zeliha Berksoy

Yöneten: Genco Erkal

Sa./Ça /Pe./Cu : 18 30
Ct /Pa · 15.00 - 18 00

KENT OYUNCULARI

Tel: 147 36 34
146 35 89

BİR KADIN BİR ERKEK

Cuma: 18.00 - 21.00
C.tesi: 17.00
Pazar: 14.00

BEN ANADOLU

GÜNGÖR DİLMEN

C.tesi: 14.00

GÖNÜL SUÇLARI

Pazar: 17.00

Kapalıçarşı: Kuyumcu esnafının en büyük ve tek merkezi...

KAÇAKÇILIK / KAPALIÇARŞI OPERASYONU

Kapalıçarşı mafyasına darbe

Aralarında İstanbul'un ünlü kuyumcularından Sait Koç'un da bulunduğu, milyarlarca liralık altın, pırlanta ve saat kaçakçılığı zanlıları sıkıyönetim mahkemesine sevk ediliyor

Çuvalın görünmesi çok zaman almamıştı. Beton zemine aralıksız inen kazma darbelerinin odanın duvarlarında yankılanması o anda kesilivermişti. Küçük odadakiler heyecanla birbirlerine baktılar. Sonra bir çift deneyimli el, çuvalı gömülü bulunduğu yerden çekip çıkardı. Haftalarca nefes nefese süren bir kovalamaca, Kapalıçarşı'daki bu lüks kuyumcu dükkânının arkasındaki küçük odada böylece noktalanmıştı. Çuvalın ağzını bağlayan ipin çözülmesi ve içindeki iki küçük kutunun çıkarılması ise artık yapılacak son işti.

Kutuların kapakları açıldığı anda, yarı karanlık oda garip ışıltılara boğuldu. Kırmızı çuhaların üzerine yığılmış olan irili ufaklı yüzlerce parlak taş, pencereden süzülen alışam güneşinin etkisiyle duvarlarda yalancı yakamozların etkisini yaratıyordu. Bu büyülü an birkaç saniye sürdü. Görevlilerin kutulardan çıkardığı 280 milyon lira değerindeki bu pırlantalar, kısa bir süre içinde 40 kişinin tutuklanmasıyla sonuçlanacak ve "beli kırılan yeni bir mafya olayını daha" gündeme getirecekti. Geçen yılın ağustos ayında başlayan bu operasyon giderek büyüyecek pırlantanın yanı sıra altın, döviz ve saat kaçakçılığını da içine alacaktı. Bu kaçakçılığın Türkiye ekonomisini sarsabilecek bir boyuta ulaştığı anlaşılmıştı.

Geçen hafta içinde sonuçlanan bu dev soruşturmanın ilk çekirdeğini Kapalıçarşı'daki kuyumcu dükkânında bulunan pırlantalar oluşturmuştu. Bu pırlantalar Kuyumcular Derneği Başkanı olarak bilinen Sait Koç'a aitti ve onun

Altın: Vitrindeyken daha pahalı ve alımlı...

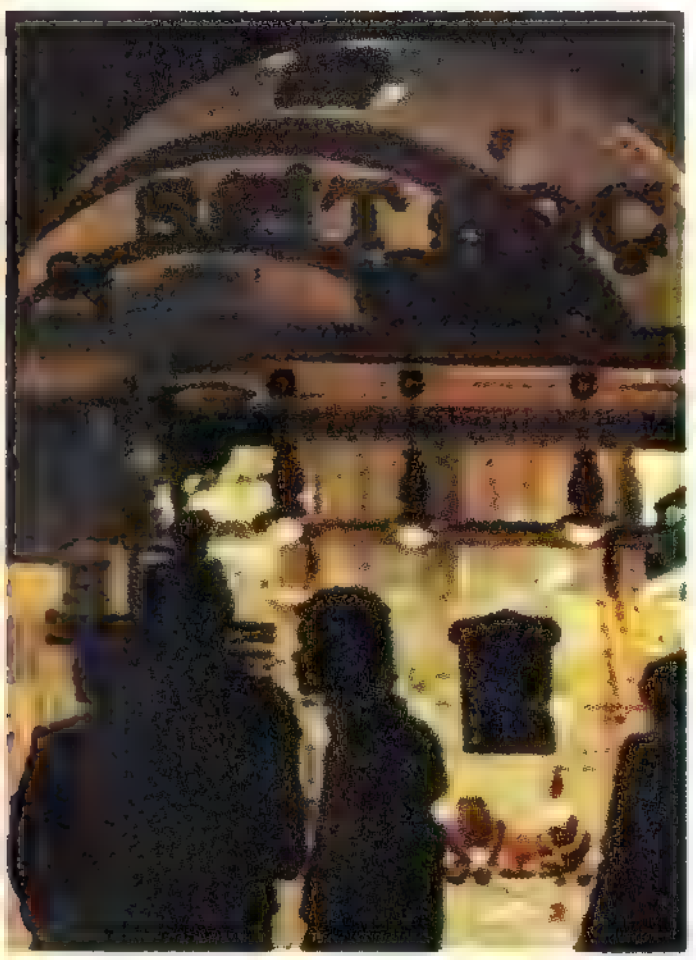

Sait Koç'un Kapalıçarşı'daki dükkânı

yoksulluktan milyarderliğe yükselip gözaltına alınmasıyla süregiden yaşam öyküsünün bir parçasıydı.

Semercilikten kuyumculuğa. Sait ve Zeki Koç kardeşler Mardin'in Midyat ilçesinde dünyaya gelmişlerdi. Yörenin yerlileri Koç kardeşleri Ulucami yanındaki Bit Pazarı diye anılan çarşıdan, semerci olarak hatırlıyorlardı. 1960'lı yıllarda Sait ve Zeki kardeşler İstanbul'a göçüyor ve yeni yaşamlarına terzilik yaparak başlıyorlardı.

Aradan birkaç yıl ya geçmiş ya geçmemişti. Midyatlı Koç kardeşler umulmadık bir aşama gerçekleştirmişler ve Kapalıçarşı sahnesinde boy göstermişlerdi. Artık yeni meslekleri kuyumculuktu. Özellikle Zeki Türkiye'de pek az sayıda bulunan pırlanta kesme ustaları arasında kendisine iyi bir yer ediniyordu.

Kardeş Zeki Koç'un dükkânı

Kapalıçarşı'nın sosyeteye hizmet veren büyük kuyumcuları haline gelen Koç kardeşlerden Sait ise kuyumcuların kendi aralarında kurduğu derneğin yönetim kurulunda görev alacak kadar etkili bir kişi olmuştu. Koçların ve genelde Kapalıçarşı esnafının tutturdukları düzen geçen yılın ağustos ayına kadar aksamadan gidiyordu.

Kapalıçarşı operasyonu. 1984 Ağustosunda Volkan Turizm'e ait bir otobüs, Kapıkule'de yaklaşık 250 milyon lira değerinde dövizle yakalanıyordu. Şoför Hakan Uğurlu "Ben bu paraları yurt dışına çıkartıp altın getirecektim' deyince polisin gözleri altın ve kıymetli taş kaçakçılığına çevriliyordu. Bu soruşturmayı başlatmak için Kapıkule'ye gelen Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat ve Kaçakçılık Dairesi elemanları, bu kez Volkan Turizm otobüsünde yakalanan dövizin bir kısmının gümrük görevlilerince paylaşıldığını belirliyor ve ikiye bölünüyorlardı. Kamuoyunda, gümrükteki bu paylaşma haberi ön plana çıkarken "altın kaçakçılığı ekibi" Kapalıçarşı'ya yöneliyordu. Elemanların bu işe yatkın olanları Kapalıçarşı'da, özellikle sarraf ve kuyumcularda iş arıyorlar ve işe girmekte başarılı oluyorlardı. Emniyet görevlilerinin diğer bir kısmı ise müşteri olarak kuyumcu ve sarraflara uğrayarak topladıkları bilgileri kendilerine özgü yöntemlerle değerlendiriyorlardı.

Sait Koç'un mağazasına aldığı yeni işçi de polisin en güvendiği elemanlarından biriydi. Yapılan ilk değerlendirme sonucunda 14 kuyumcuyu ve 3 turizm şirketi sahibini gözaltına almak için büyük bir operasyon hazırlanıyordu. Bu hazırlık, bazı gazetelerde yayınlanınca kuyumcuların bir kısmı kaçmayı başarıyor ve Kapalıçarşı operasyonundan vazgeçiliyordu.

Ele geçen pırlantalar. Daha sonra tek tek yapılan operasyonlar sonucu kaçamayıp gözaltına alınanlar arasında Sait Koç da vardı. Koç ile birlikte 16 Ağustos 1984 günü gözaltına alınıp, Ankara'ya getirilen kuyumcu ve sarraf sayısı 30'a ulaşıyordu. Yapılan sorgulamada Sait Koç, pırlanta kaçakçılığı yaptığını itiraf etmiş ve kaçak pırlantaların nerede saklandığını açıklamıştı. Bu itiraf üzerine yapılan kazılarda çuval içinde saklı, biri 160, öteki 120 milyon lira değerinde iki parti kaçak pırlanta ele geçirilmişti. Böylece Edirne'de dosya üzerinde başlayıp Kapalıçarşı'da noktalanan altın ve kıymetli taş kaçakçılığının ilk somut örneği ortaya çıkarılıyordu.

Sait Koç

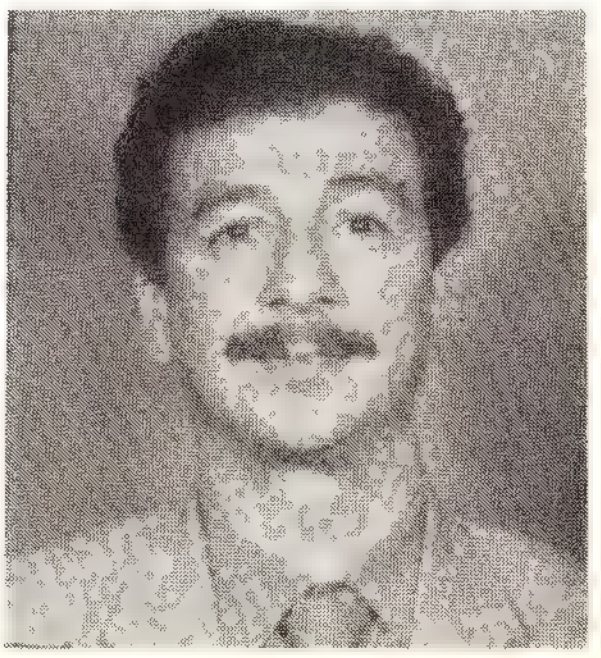

Külçe altın: Yükte de ağır pahada da

Zaza İş Hanı: Kaçak saatlerin buluşma yeri...

Soruşturma sonunda birkaçı Ankara'dan, kalanı da İstanbul'dan olmak üzere 40 kuyumcu ve nakilci, "döviz kaçırmak ve Türkiye'ye kaçak altın-kıymetli taş sokmak" suçlarından, haklarında dava açılması istemi ile Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'na gönderilecekti. Ayrıca 27 kişi hakkında da gıyabi tutuklama kararı verilmesi isteniyordu.

Bu hafta içinde Askeri Savcılığa sevkedilecek zanlıların ifadeleri, Türkiye'ye yönelik olarak yapılan altın, kıymetli taş ve saat kaçakçılığının "nasıl yapıldığını" açıkça ortaya koyacak netlikteydi.

Pırlanta uçakta, altın otobüste. Pırlanta ve kıymetli taşlar Türkiye'ye getirilirken uçak yolculuğu tercih ediliyordu. Mallar da özellikle Belçika'dan (Brüksel'den) uçağa bindiriliyordu. İsrail ve İsviçre de zaman zaman çıkış yapılan ülkeler oluyordu ama ana kaynak Belçika idi. Belçika'da Antwerp'teki kıymetli taş borsasından sağlanan pırlantalardan ya da Avrupa'da çalınmış mücevherlerden oluşan partiler bir Marlboro paketinden yararlanılarak yola çıkarılıyordu. Marlboro paketine yerleştirilen mücevherler, güzel, çekici, ve zengin görünümlü bir yabancı olan kadın kuryenin çantasında illegal yolculuklarına çıkıyorlardı. Bir Marlboro paketi, tam doldurulduğunda 170 milyon lira değerinde pırlanta alabiliyordu. Brüksel'den İstanbul uçağına binen güzel kurye, etkileyici görünümünden yararlanarak, çoğunlukla aranmadan Yeşilköy'den geçmeyi başarıyor, çantasına bakılsa bile, kimse, böylesine güzel bir kadının sigara paketini arama nezaketsizliğini göstermiyordu. Sonra güzel kurye Hilton, Sheraton gibi lüks otellerden birine yerleşiyor ve malın alıcısını bekliyordu. Çok sık olmasa da kurye olarak bazen yerli mankenlerin, hosteslerin kullanıldığı da öne sürülüyordu. Böyle bir zorunluluk karşısında, mankenin yanına malı teslim edecek bir de "refakatçi" katılıyor, böylece herhangi bir "ihanet" önlenmiş oluyordu.

Kapalıçarşı operasyonu sürerken gelen bir ihbar, yakalanan pırlantaların nasıl değiştirilebildiğine örnek gösteriliyordu. 1982 yılında Mali Polis Müdürü Saadettin Tantan, Yeşilköy Gümrüğü'nde 1.494 parça pırlantayı Türkiye'ye sokanları ve yardımcılarını yakalamıştı. Ele geçen pırlantalar "tespit" için bilirkişiye gönderildiğinde, gelen rapor her şeyi altüst etmiş, incelenen malın pırlanta değil, adi cam parçaları olduğu ortaya çıkmıştı. Bu, olay dosyasının kapanması ve sanıkların salıverilmesi demekti. iki yıl sonra gelen ihbar ise "pırlantaların gümrükte adi camlarla değiştirildiği" şeklindeydi. Sonradan bu olay Maliye ve Gümrük eski Bakanı Vural Arıkan ile İstanbul'daki bazı üst düzey bürokratlarının arasının bozulmasına ve Arıkan'ın hükümetten ayrılmasına yol açacaktı.

Altın otobüste. Altın ise pırlanta gibi uçakla seyahati pek sevmiyordu. Kapıkule ile Kapalıçarşı operasyonlarına yol açan Volkan Turizm olayı bunu ortaya koyuyordu. 27 Eylül 1983'te Mevlana Turizme ait bir otobüste ele geçen 85 kiloluk altın olayı da altın kaçakçılığının otobüs şirketleri ile ilişkisini açıkça gösteriyordu.

Altın kaçakçılığı "tezgahı" öncelikle Topkapı'dan başlıyordu. Bazı kuyumcu ve sarraflar ya yurt

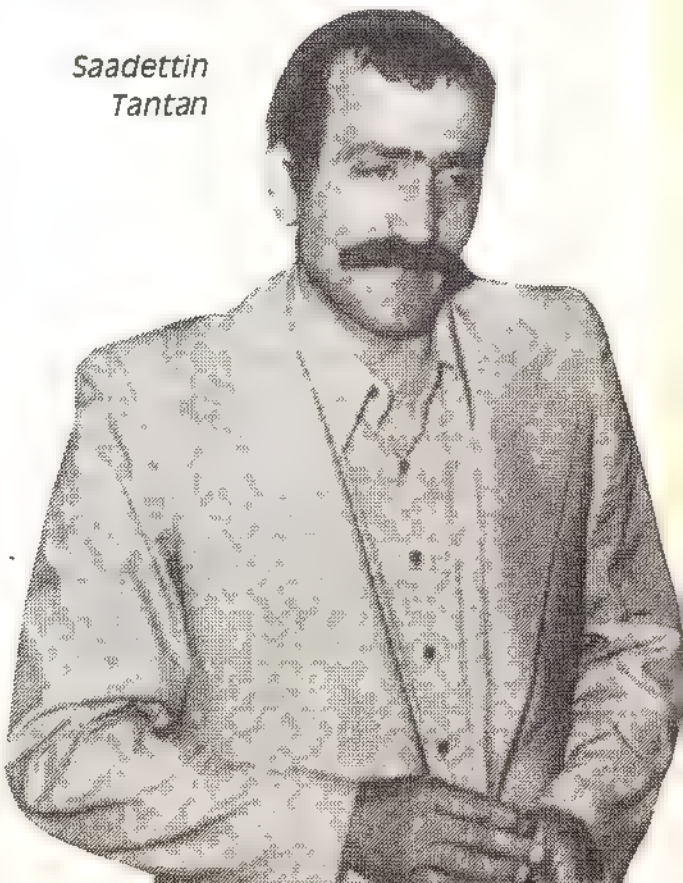

Saadettin Tantan

dışına yönelik otobüs şirketleri ile anlaşıyor ya da anlaşmayı yeterli görmeyip bu şirketlere gizlice ortak olarak katılıyorlardı; bu şirketler için önemli olan yolcu taşımak değildi. Son olarak yakalanan Volkan Turizm şirketinin otobüsünde şoför ve yardımcısından başkasının bulunmayışı bunun somut örneğiydi. Altın getirmek için Türkiye dışına çıkacak olan "kurye otobüs" sürücüsüne, Tahtakale'den sağlanan dövizler veriliyordu. Bulgaristan'da bağlantılı olduğu kaçakçının verdiği altınlar, özel bölmelere yüklenerek Türkiye'ye giriş yapılıyordu. Genellikle İsviçre'den sağlanan külçe altınlar daha sonra kuyumcular arasında, dövize katkıları oranında paylaştırılıyordu. İsviçre'de Türkiye'ye yönelik kaçak altın ticaretini yöneten kişi Garbis Serkisyan adlı bir Ermeni'ydi.

Yine İsviçre. Uyuşturucu ve altın kaçakçılığı soruşturması derinleştirildikçe, saat kaçakçılığının da küçümsenmeyecek boyutlarda olduğu ortaya çıkacak, İsviçre adı bir kez daha gündeme gelecekti. Birçok ünlü kişi ve işadamının kış sporu, doğum partisi, hayali ihracat, banka hesabı gibi çeşitli turistik ve ticari nedenlerle seçtikleri İsviçre, son yılarda da "kara kişilerin, kara işleri için" seçtikleri bir ülke olmuştu. Türk mafyasının önde gelenleri bu ülkede yaşıyor. Türkiye'ye yönelik işlerini buradan yönetiyorlardı.

Geçen yıl bu ülkede 35 kilo eroin ile yakalanan Erol Özeral ve arkadaşları, ifadelerinde, saat kaçakçılığının perde arkasını aydınlatıcı bilgiler veriyorlardı. Saat kaçakçılığının yurtdışı organizatörü Hovik Simonyan adlı bir Ermeni'ydi. Bulgaristan'da bulunan ve Papa'ya suikast olayına da adı karışan Bekir Çelenk'in ortakları arasında yer alan Simonyan, saatleri daha çok "Ovorast" firmasından sağlanıyordu. Daha sonra bu ülkeden ya da İtalya üzerinden Türkiye'ye doğru yola çıkan saatler, sınırı "kaçak" olarak geçtikten sonra İstanbul'da genellikle "Zaza" İş Hanında buluşuyorlardı; buradan da Anadolu'nun çeşitli yerlerine dağıtılıyordu.

Zaza İş Hanı sakinlerinden ve saat kaçakçılığının liderlerinden İrfan Parlak, yakayı ele vermesine birkaç dakika kala, iyi bir zamanlama yaparak İsviçre'ye kaçıyor ve işi oradan yürütmeye başlıyordu.

Bir itiraf. Eroin kaçakçılığı suçu ile yakalananlardan Yaşar Gül, ifadesinde, Türkiye'de saat kaçakçılığı çarkının işleyişini şöyle anlatıyordu: "1980 yılında İstanbul'da Salih adında bir adam tanıdım. Sofya'da 15 yıldır oturuyormuş. Bunun gönderdiği malların teslimi genellikle bir garajda yapılıyordu. 1980'de 4 bavul içinde 13 bin bayan saati aldım. Bavulların içinde kime teslim edileceği ve miktarı yazılıydı. Paketleri teslim ettiğim kişilerden Türk parası olarak aldığım parayı karaborsada İsviçre Frangı ve Alman Markına çevirerek yine garajda malı getiren kişiye teslim ediyordum. Ben o zamanlar, Türkiye'ye sokulan saatlerden yalnızca200 bininin dağıtımını yaptım. Sonradan Salih ile eksik çıkan mal yüzünden anlaşmazlığa düştük. Salih bana malları Hovik Simonyan, Caro ve Şekerci isimli şahıslardan aldığını söylemişti. Daha sonra öğrendiğime göre Şekerci ölmüş, Caro da eli ayağı tutmayacak kadar yaşlı imiş."

Yıllık ciro 200 milyon dolar. İsviçre'den gelen bu ifade ve bilgiler güvenlik kuvvetlerini harekete geçirmeye yetmiş, geçtiğimiz günlerde İstanbul'daki Zaza İş Hanı ile bazı saatçilere iki kez operasyon düzenlenmişti. Operasyonlarda ele geçen binlerce kaçak saate el konuyor soruşturma sürdürülüyordu. İsviçre'de ise Hovik Simonyan gözaltına alınıyor ama, çok geçmeden serbest bırakılıyordu. İsviçre yetkilileri, Simonyan'ın saat kaçakçılığı yolu ile ülkeye yılda ortalama 200 milyon dolar kazandırdığını anlayınca gizlice alnından öpüp "devam et" diyorlardı.

Pırlanta, altın ve saat kaçakçılığının içinde daha çok Ermenilerin bulunması, olaya siyasi bir boyut kazandırıyor, son yıllarda Türk diplomatlarına yönelik saldırıları düzenleyen (ASALA) adlı terör örgütünün de kaçakçılıkta payı olduğu yorumlarını geliştiriyordu. Bu tür kaçakçılığın asıl amacının gelişmekte olan Türk ekonomisini sarsmak ve büyümesini önlemek olduğu görüşünü savunan yetkililerden biri olayı şu cümle ile noktalıyordu:

"Toplum düzenini bozan babalar halloldu, sıra ekonomiyi bozan babalarda...." ●

Yazar Gül (ortada) İsviçre'de tutuklandığında: "1980'de 4 bavul içinde 13 bin saat aldım."

İNGİLTERE'DE İNGİLİZCE

Kursları ile ilgilenen
Bay/Bayan öğrenciler,
yetişkinler
(işadamları, meslek sahipleri)
Yaşınızı ve öğrenim durumunuzu
aşağıdaki adrese yazarak
broşür isteyiniz.

P.K. 209
Kavaklıdere - ANKARA
Tel: 38 20 71

İki kamu kurumunu birbirine düşüren rapor

1984 yılı başlarında Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş tarafından hazırlanan bir raporda, devletin petrol alımı konusundaki sorumlu kuruluşu DİTAŞ ağır bir dille suçlanıyor. Halen Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun elinde olan rapor, bir süre sonra Özdağlar Komisyonu'na gönderilecek

"DİTAŞ'ın önerdiği navlun sistemi ticari esaslara uymamaktadır. DİTAŞ'ın dünya rayici belirleme yaklaşımı da yanlıştır, belirlediğini iddia ettiği dünya rayiçlerinin üstüne, hiçbir haklı dayanağı olmayan ilaveler yaparak navlun birimlerini artırmaktadır. Türk bayraklı tankerlere, yabancı bayraklı tankerlere ödenenden daha az navlun ödendiği şeklindeki DİTAŞ iddiası da gerçeklere ters düşmektedir. DİTAŞ armatörlerin çıkarlarını savunurken, camiamızın tutum ve davranışlarını kınamaktadır..."

"Kınanan camia" adına görüşlerini belirten, Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş'nin (TÜPRAŞ) İzmit Rafinerisi Bölge Müdürlüğü yetkilileriydi. Yetkililer bu görüşlerini, 1984 yılı Şubat ayında yazdıkları bir raporda dile getiriyor ve bu raporu TÜPRAŞ Genel Müdürlüğü'ne gönderiyorlardı. İzmit rafinerisi yetkililerinin DİTAŞ'a (Deniz İşletmeciliği ve Taşımacılığı A.Ş) bu denli tepki göstermelerine neden olan konu ise, DİTAŞ'ın 1984 yılı için hazırladığı hampetrol taşıma anlaşmasıydı. Deniz yoluyla hampetrol taşımacılığı konusunda izlenecek esasları saptamak yetkisi, bir süre öncesine kadar TÜPRAŞ'ındı. Ancak bu yetki 1983 yılı Ekim ayında DİTAŞ'a devredilmiş, yetki devrinin hemen ardından 1984 yılı taşımacılık esasları da DİTAŞ tarafından hazırlanarak TÜPRAŞ'a gönderilmişti.

Bu anlaşma, TÜPRAŞ Genel Müdürlüğü tarafından hayretle karşılanmıştı. Önceki dönemde TÜPRAŞ tarafından hazırlanan anlaşmalara hiç benzemiyordu: Genel Müdürlük, anlaşmayı, gerekli incelemenin yapılması ve acele görüş belirtilmesi kaydıyla TÜPRAŞ İzmit Rafinerisi Bölge Müdürlüğü'ne gönderdi. Bölge Müdürlüğü yetkililerinin 10 günlük bir inceleme sonunda vardıkları karar kesindi: "DİTAŞ, armatörlerin çıkarlarını savunuyor." Bu görüş, dayanakları ve dünya navlun rayiçlerini içeren bir ekle birlikte bir rapor haline getirilmiş, Bölge Müdürlüğü tarafından "TÜPRAŞ Genel Müdürü Müfit Nayır'ın dikkatine" ibaresiyle Ankara'ya gönderilmişti. Böylece bir kamu kuruluşu, bir başka kamu kuruluşunu ciddi bir biçimde suçluyordu.

DİTAŞ ne istiyor? İncelemeyi yapan yetkililerin tepkisi nedensiz değildi. DİTAŞ hazırladığı anlaşmada, 1983 yılı içinde Harg Adası-Tütünçiftlik arasında yapılan taşımalarda Türk armatörlere büyük haksızlık yapıldığını öne sürüyordu. Aynı dönemde bu hatta çalışan yabancı tankerlere fiilen 8.57 dolar navlun ödenirken, Türk armatörlerine 8.34 dolar navlun ödenmişti. DİTAŞ Türk armatörlerin bu navluna şiddetle itiraz ettiklerini belirtiyor, ancak Deniz Müsteşarı'nın "iki ay sonra bu durumu düzeltiriz" vaadine uyarak anlaşmayı imzalamak zorunda kaldıklarını söylüyordu. Armatörler bu vaat üzerine iki ay sonra Deniz Müsteşarına başvurmuşlar, ancak bu başvuru DİTAŞ'ın ifadesiyle "geçiştirilmişti". Durum böyleyken, anlaşmanın sona erdiği Ocak 1984'te, Türk armatörlere 1 ay daha aynı fiyatla taşıma yapmaları teklif edil-

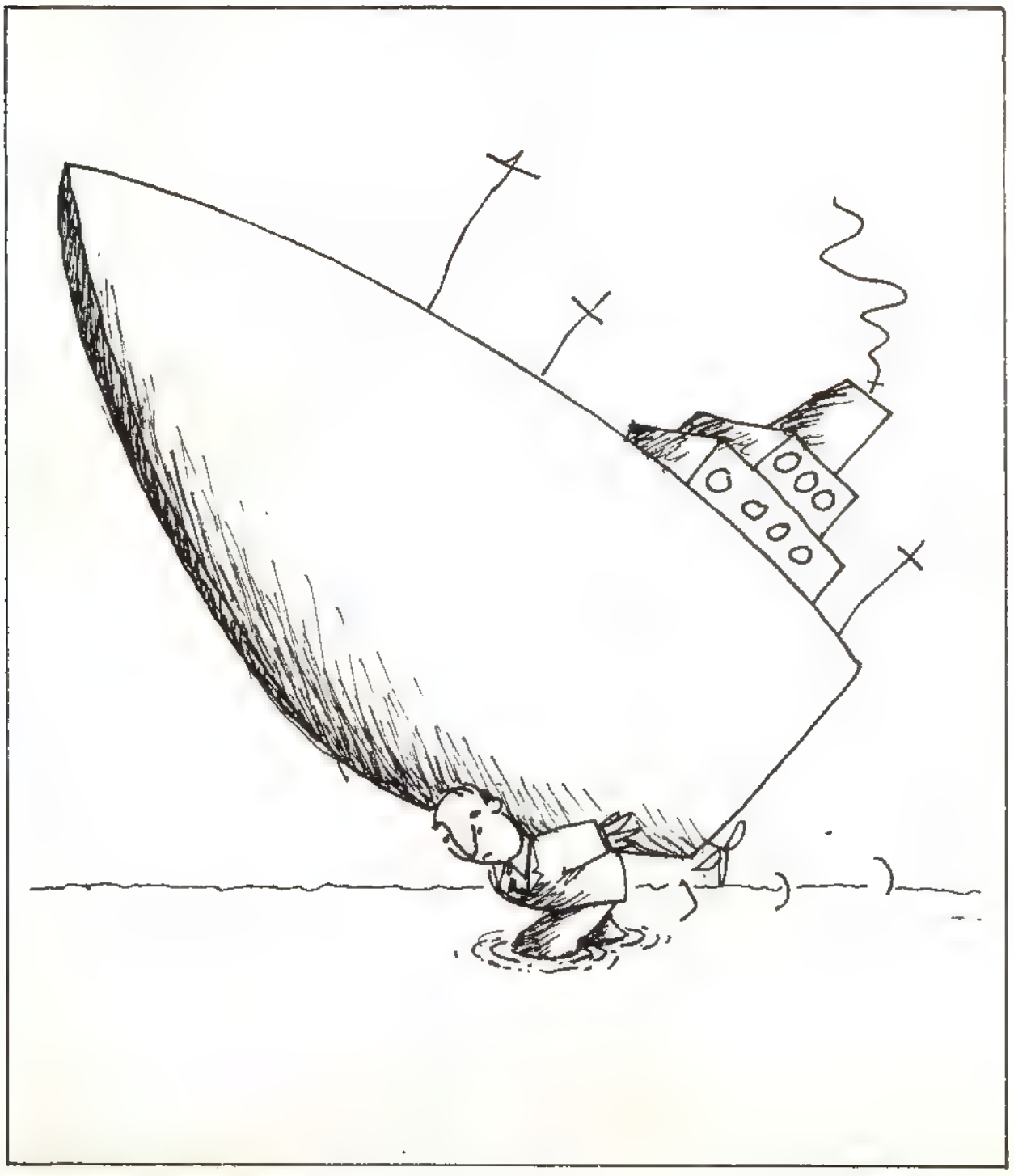

mişti. Bu durum Türk armatörlerinin mağdur olmasına yol açmıştı.

DİTAŞ, aynı dönemde gemi alımında uygulanan kredi faizlerinin yüzde 19'dan yüzde 30'a çıkarıldığına dikkat çekiyor, buna yıllık yüzde 30 olan enflasyon da eklenince, armatörlerin giderlerinin yüksek boyutlara ulaştığından dem vuruyordu. Türk armatörlerinin uğradığı bu haksızlıkları telafi etmenin tek yolu vardı: Yeni anlaşmada navlun ücretlerini yükseltmek. Nitekim, DİTAŞ, 1984 yılında navlun ücretinin armatörlerin kabule yanaşmadığı 8.34 dolardan 8.61 dolara yükseltilmesini öneriyordu.

TÜPRAŞ, DİTAŞ'ı suçluyor. DİTAŞ'ın hazırladığı bu anlaşma, TÜPRAŞ camiasında fırtınanın esmesine neden olmuştu. TÜPRAŞ Bölge Müdürlüğü yetkilileri, hazırladıkları raporda DİTAŞ tarafından belirlenen navlun rayiçlerinin, dünya rayiçlerinden yüzde 30-70 oranında daha yüksek olduğunu belirtiyorlardı. Bir kamu kuruluşu olan DİTAŞ'ın, bir armatörün taşımaya razı olduğu navlun birimlerinden daha yüksek tarife yapması ve bunun uygulanmasını TÜPRAŞ'a önermesi, kabul edilebilir bir yaklaşım değildi. Raporda bu durum, "Bir kamu kuruluşunun, bir başka kamu kuruluşunun bütçesinden gereğinden fazla harcama yapma yetkisini kendisinde görmesini mantıklı bir nedene dayandırmak mümkün değildir" sözleriyle vurgulanıyordu.

Özdağlar Komisyonu, DİTAŞ Genel Müdürü Turgay Beltan ve yönetim kurulu üyelerini de sorguladı

TÜPRAŞ, ayrıca DİTAŞ'ın yüzde 30'luk enflasyonu, navlunun artırılmasına gerekçe olarak göstermesini de eleştiriyordu. Anlaşma hükümlerine göre navlunlar, armatörlere zaten Amerikan Doları karşılığı Türk Lirası olarak ödeniyordu. 1983 yılında dolar TL karşısında yüzde 51.4 değer kazandığına göre, bu durum sözü edilen enflasyon oranından çok daha fazla armatörlerin lehine olmuştu. Ayrıca bir tanker sahibinin çeşitli nedenlerle giderlerinin artması, devletin değil, o tanker sahibinin sorunu olsa gerekti. Dolayısıyla hiçbir kuruluş, ne TÜPRAŞ, ne de DİTAŞ bu maliyetleri izlemek ve hesaba katmak zorunda değildi. TÜPRAŞ raporunda, "Böylece şirketimizin 1983 yılında armatörlere sabit TL. ödemelerine göre büyük ölçüde daha fazla ödeme yaptığı ortadayken, bir de enflasyon ve diğer maliyet artışlarını öne sürerek armatörlerin ilave ödemeye hak kazandıkları görüşünü savunmak, mantık ve haklılık ilkeleri ile tamamen çelişen bir iddiadır" deniyordu.

TÜPRAŞ, DİTAŞ'ın küçük boyutlu tankerlere daha fazla navlun ödenmesi önerisine de karşı çıkıyordu. TÜPRAŞ'ın küçük boyutlu tankerlere ihtiyacı yoktu. Ayrıca tanker büyüklüğüne göre farklı navlun rayici önerisi de ekonomik bir yaklaşım değildi. DİTAŞ'ın yüksek navlun rayicinde ısrarı, Akaryakıt İstikrar Fonu'nu da zarara uğratacaktı. Çünkü hampetrol taşıma giderleri, bir maliyet unsuru olarak halkın akaryakıt satın alırken ödediği paralarla oluşan bu fondan karşılanıyordu. Yüksek navlun rayiçleri yüzünden Fon'un kasasından yapılacak bu ödeme, haksız bir biçimde armatörlerin kasasına girecekti.

DİTAŞ tarafından, 1984'te uygulanması istenen navlun bedelleri

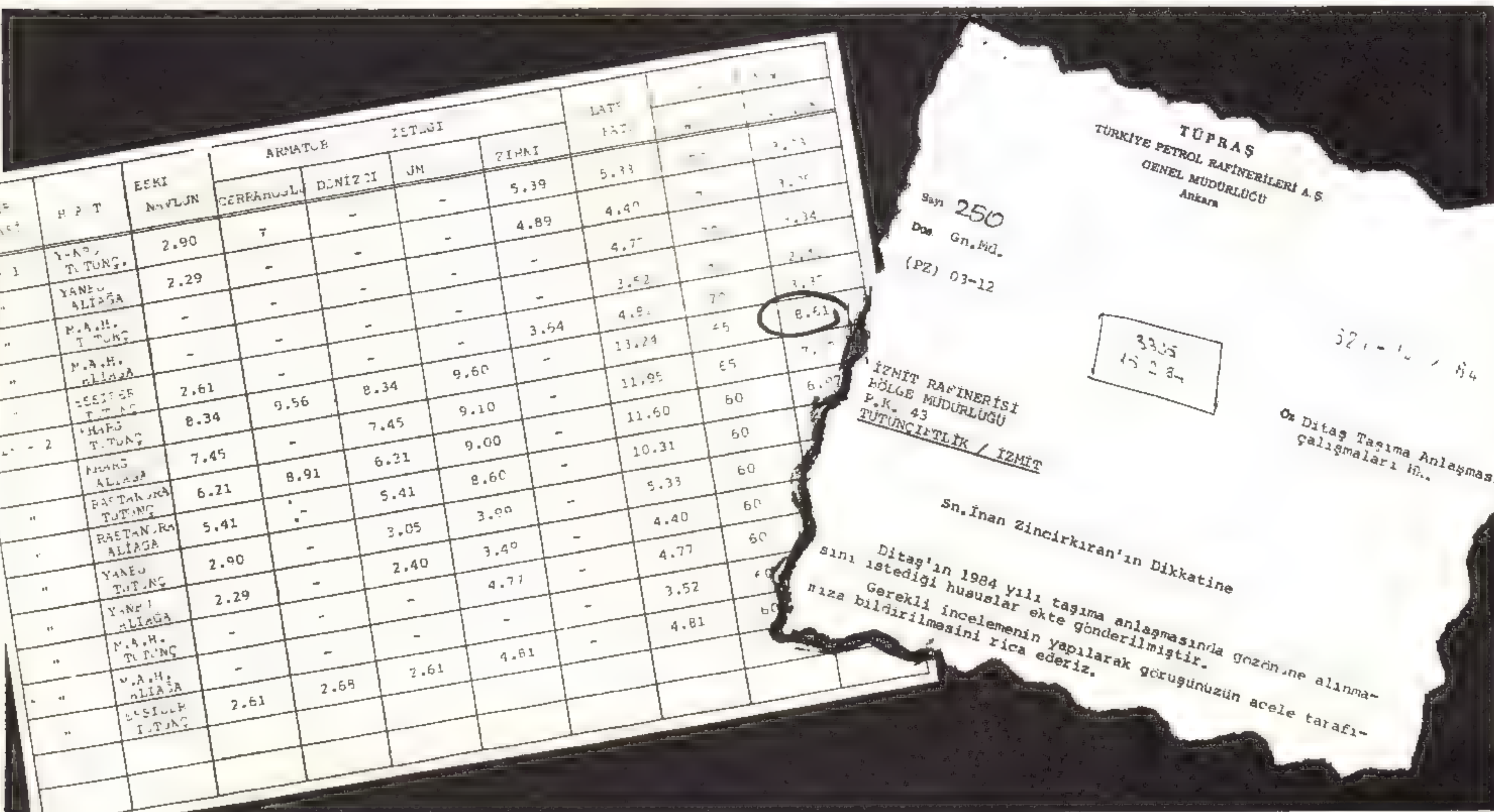

[illegible]	R?T	ESKİ NAVLUN	ARMATÖR İSTEĞİ CERRAHOĞLU	DENİZCİ	UM	ZİRAİ	LAT? RAT?	[illegible]	[illegible]
L-- 1	Y-AB, TUTUNÇ.	2.90	7	-	-	5.39	5.33	--	3.?3
"	YANBU ALİAĞA	2.29	-	-	-	4.89	4.40	-	[illegible]
"	M.A.H. TUTUNÇ	-	-	-	-	-	4.77	--	?.34
"	M.A.H. ALİAĞA	-	-	-	-	-	3.52	-	2.??
"	ESSİDER TUTUNÇ	2.61	-	-	-	3.64	4.9?	7?	3.3?
L-- 2	HARG TUTUNÇ	8.34	9.56	8.34	9.60	-	13.24	45	8.61
	HARG ALİAĞA	7.45	-	7.45	9.10	-	11.95	65	7.?
"	RASTANURA TUTUNÇ	6.21	8.91	6.21	9.00	-	11.60	60	6.?7
"	RASTANURA ALİAĞA	5.41	.-	5.41	8.60	-	10.31	60	
"	YANBU TUTUNÇ	2.90	-	3.05	3.90	-	5.33	60	
"	YANBU ALİAĞA	2.29	-	2.40	3.49	-	4.40	60	
"	M.A.H. TUTUNÇ	-	-	-	4.77	-	4.77	60	
"	M.A.H. ALİAĞA	-	-	-	-	-	3.52	6?	
"	ESSİDER TUTUNÇ	2.61	2.68	2.61	4.61	-	4.81	60	

TÜPRAŞ
TÜRKİYE PETROL RAFİNERİLERİ A.Ş.
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Ankara

Sayı 250
Dos. Gn.Md.
(PZ) 03-12

3305
15 2 84

İZMİT RAFİNERİSİ
BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ
P.K. 43
TÜTÜNÇİFTLİK / İZMİT

Öz Ditaş Taşıma Anlaşması Çalışmaları Hk.

Sn.İnan Zincirkıran'ın Dikkatine

Ditaş'ın 1984 yılı taşıma anlaşmasında gözönüne alınmasını istediği hususlar ekte gönderilmiştir.

Gerekli incelemenin yapılarak görüşünüzün acele tarafımıza bildirilmesini rica ederiz.

DİTAŞ tarafından esasları bu şekilde saptanan bir anlaşmayla TÜPRAŞ'a göre sağlıklı bir taşımacılık yaptırılması olanaksızdı. TÜPRAŞ, sorun doğmaması ve haksızlığa yol açılmaması için bazı önlemler alınması gerektiğini savunuyordu. Öncelikle, yapılması düşünülen taşıma anlaşması TÜPRAŞ ve DİTAŞ arasında ortaklaşa hazırlanmalı, daha sonra DİTAŞ bu anlaşmada belirlenen ilke ve esaslar doğrultusunda armatörlerle anlaşma yapmalıydı. Bu yapılmadığı takdirde de DİTAŞ'ın armatörlerle önceden yaptığı veya yapacağı anlaşmalar TÜPRAŞ'ı hiçbir biçimde bağlamamalıydı. TÜPRAŞ raporu, "Bir kamu kuruluşu olan ve camiamızın menfaatlerini korumak durumunda bulunan DİTAŞ'ın, sanki mevcut uygulamada armatörler aleyhine bir haksızlık varmışçasına armatörleri savunduğu ve mevcut tarife fiyatlarını daha da artırmayı önerdiği görülmüştür" saptamasıyla bitiyordu.

TÜPRAŞ İzmit Bölge Müdürlüğü tarafından TÜPRAŞ Genel Müdürlüğü'ne gönderilen bu rapora karşın, DİTAŞ, 1984 anlaşmasında, belirlediği esaslardan dönmemişti. Bu rapor, TÜPRAŞ Genel Müdürlüğü ve Bölge Müdürlüğü arasında bir "iç yazışma" olarak mı kalmıştı, üst düzey yetkililerinin hiç ilgisini çekmemiş miydi? Zamanında bir önlem alınsa, 1985 yılı başlarında bir bakanı koltuğundan edecek "rüşvet skandalı" patlak verir miydi? Bu raporun düzenlendiği tarihte petrol işlerinden sorumlu Devlet Bakanı olan İsmail Özdağlar'a yakın çevreler, bu soruları, "Bu, iki kurum arasındaki bir çatışmadır. Yetki devrinden sonra bu çatışma zaman zaman duyulmuştu, ancak raporlar halinde Bakanlığa intikal etmemişti" şeklinde yanıtlıyorlardı.

Zamanında Bakanlığa intikal etmeyen bu rapor, şu anda Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun elindeydi. Bir süre sonra da incelenmek üzere Özdağlar Komisyonu'na gönderilecekti. Bu rapor, Komisyon'un incelemekte olduğu "rüşvet" iddiasına değilse bile, rüşvete yol açan olaylar zincirine ışık tutacak nitelikteydi. Bu ve benzeri raporlar sayesinde, konu belki "25 milyonluk rüşvet" çerçevesini çok aşacak ve Türk deniz taşımacılığının çok daha kapsamlı sorunlarıyla kucaklaşacaktı●

RÜŞVET OLAYI / ÖZDAĞLAR CEPHESİ

Kuran, Almanca, video

Kaderci bir tutum içinde kararı bekleyen eski Bakan, komisyonun adil bir tutum içinde olduğuna inanıyor

Geleceği komisyonun vereceği karara bağlı olan İsmail Özdağlar cephesinde suskun bir bekleyiş hüküm sürüyordu. Dikmen'deki geniş "lojman" daireden, Hoşdere Caddesi'nde camiye yakınlığı da ayrı bir avantaj olan daha mütevazı bir daireye taşınmıştı Özdağlar ailesi. Kapıdaki gazeteci, fotoğrafçı kalabalığı kaybolmuştu. Fazla gelip gidenleri yoktu; aile kendi içine kapanmış, kaderci bir tutum içinde haklarında verilecek hükmü bekliyor gibiydi.

İsmail Özdağlar Almanca çalışarak, video seyrederek ve geceyarısından sonra bazen sabahlara kadar Kuran okuyup dua ederek geçiriyordu zamanını. Siyasetle hemen hiç ilgilenmiyor, gazetelere göz ucuyla bakıyordu. Başbakan Özal'ın Özdağlar olayı ile ilgili olarak "Kötü mü yaptık?" diye sorduğu İcraatın İçinden programını bile seyretmemişti. Başbakan Özal'ın ünlü ikna gücünün, eski bakanı üzerinde hiç mi hiç inandırıcılığı kalmadığı açıkça ortadaydı.

Özdağlar, Meclis Soruşturma Komisyonunun çalışmalarından memnun görünmekteydi. Komisyonun adil bir tutum içinde olduğuna inanıyordu. Ancak bazılarının aklında şöyle bir soru vardı: Acaba olay salt yasal kanıtlar açısından değerlendirilebilecek miydi? Başbakan'ın son İcraatın İçinden programında söyledikleri, işin içine siyasal etki katıyor muydu?

Başbakan televizyonda şöyle demişti: "Size bir tek soru soruyorum: Kötü mü yaptık? Ateşin üstüne kül mü atmalıydık? Kol kırılsın yen içinde kalsın mı demeliydik?" Bu sorular ateşin yandığını ve kolun kırıldığını varsaymasıyla kamuoyunu ve soruşturmayı siyasal açıdan etkilemek sonucunu doğurmaz mıydı?

Özdağlar, Komisyona olayı aydınlatacak bilgiler verip vermediği sorulduğunda, olayı aydınlatacak olanın kendisi olmadığını söylüyordu. Kendisinin bile hâlâ tam olarak anlayamadığı bir konuda başkalarını nasıl aydınlatabilirdi? Olayı aydınlatacak olanlar başkalarıydı. Onların söylediklerindeki çelişkiler, banttaki esrarlardı. Kendisinin yapabileceği fazla bir şey yoktu. Komisyonda kim ne demiş, neler konuşulmuş, doğrusu fazla merak bile etmiyordu. Hatta izlemiyordu bile.

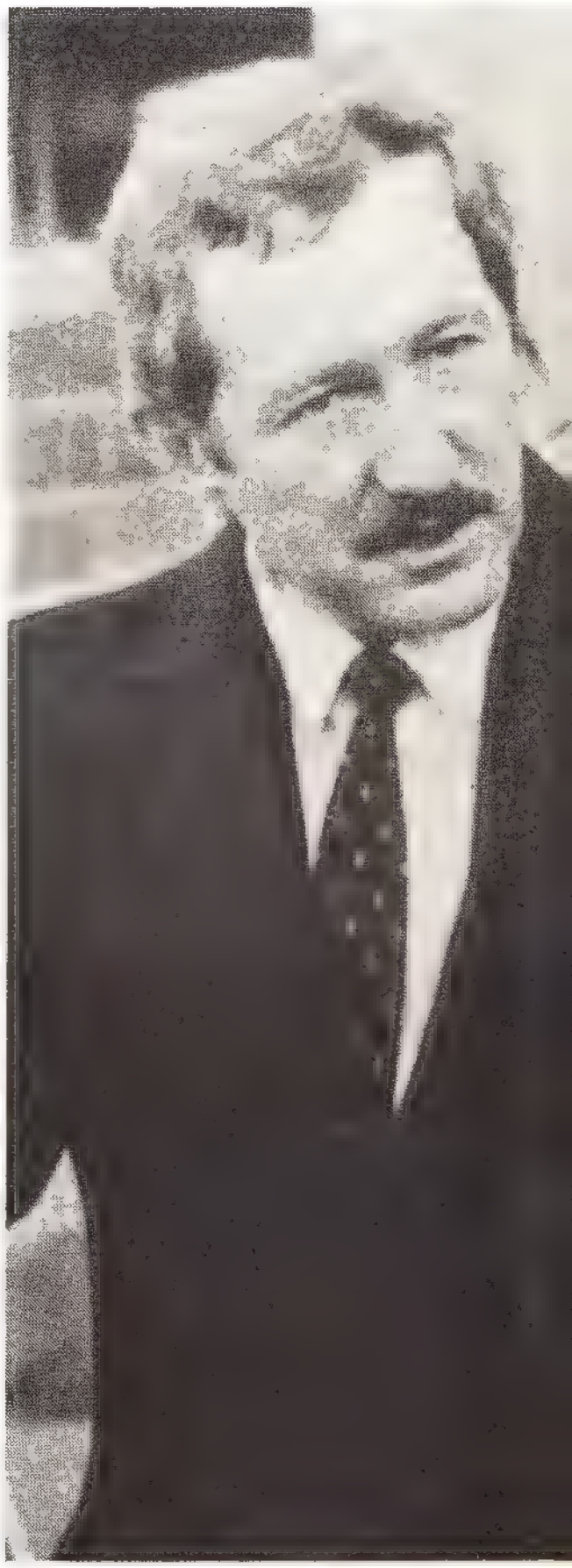

Özdağlar artık Özal'ın İcraatın İçinden programını bile izlemiyor

Belki yılgın, belki kaderci bir bekleyiş içindeydi.

Komisyonun kendisine karşı tutumu giderek daha sıcaklaşmıştı. Bir geceyarısı geç vakit ifade veren babasını da fazla zorlamamışlar, savcılıkta sorulan sorulara benzer sorularla yetinmişlerdi. Komisyonun elinde ses bandından başka bir kanıt yoktu. O da uğultulu, kesintili, yer yer anlaşılmaz bir banttı Özdağların değerlendirmesine göre. Kahveci ile Mengenecioğlu'nun komisyonda verdiği çelişkili ifadeleri bilmeyenler bile bu bandın düzme olduğunu yüzde 70 olasılıkla çıkarabilirlerdi. Çelişkili ifadelerden sonra bu olasılık belki yüzde 100'e çıkıyordu.

Peki aklanırsa, Yüce Divan'a gönderilmesine gerek görülmezse ne yapacaktı? Özdağlar'ın bu konuda kesin bir karar vermediği, duruma göre hareket edeceği anlaşılıyordu. Olay bir savaşa benziyordu. Sonuçta zafer kazansa bile, bunun bir bedeli olacaktı. Sonra, karşı tarafın durumu da önemliydi: Onların ne kadar hasar gördüklerine, kayıp verdiklerine de bakmak gerekecekti. İsmail Özdağlar'ın aklanması bir olay, bunun bir komplo olduğunun kanıtlanması ise başka bir olaydı. Komplo gene de karanlıkta kalabilirdi Özdağlar'ı aklayacak olan "kanıt yetersizliği" karşı taraf için de geçerli olabilirdi. Şimdilik oturup beklemek gerekiyordu. Siyaset neredeyse kader gibi kapısını çalmıştı iki yıl kadar önce bir gün. Turgut Özal son gün telefon edip milletvekilliği adaylığı teklif ettiğinde evde olmasa her şey değişebilecek, bütün bunlar başına gelmeyecekti. Şimdi istediği tek şey vardı: Şu kâbusun sona ermesi.

Peki niye gelmişti bütün bunlar başına? Özdağlar bu konudaki görüşünü komisyona da söylemişti: Bu işin arkasında tanker taşımacılığını ihaleye bağlatma kararı vardı. Denizciliğe rekabet sokulması birtakım çıkar çevrelerini çok rahatsız etmişti. Milyarlarca liralık önemli kararlar artık kapalı kapıların ardında alınmayacaktı. 1990 yılında 40 gemilik süper filo kurma düşleriyle yaşayanların sihirli değneği ellerinden alınacaktı. Rayiç fiyatların çok üzerinde fiyatlarla aldıkları tankerleri bu kez rayiç fiyatın altında satmak zorunda kalacaklardı. İhale sistemi işin püf noktasıydı. Çünkü tankercilikte önemli olan gemiyi değil, kargoyu bulmaktı. Kargo bulunduktan sonra bir tanker 20 günde, bilemedin bir ayda alınabilirdi. İhale sistemi kargo garantisini ortadan kaldıracaktı. Yoğurdun kaymağını yiyen bazı armatörler için büyük rizikolar getirecekti bu sistem. İnanılmaz bir çabuklukla kurulmuş filoların gene aynı hızla eriyip gitmesi tehlikesi belirecekti... İşte bu çıkar çevrelerinin Özdağlar ile istedikleri türden bir diyalog kuramadıklarını iddia ediyordu. Ve şöyle diyordu: "Beni evlerine, yalılarına, yatlarına çekemediler." Öyleyse yapılacak tek şey vardı: Onu saf dışı etmek ve eski düzeni sürdürmek.

Özdağlar'a göre kendisini suçlayanlar bir hesap yanlışı yapmışlar, konunun kamuoyunda bu kadar çalkantı yaratacağını tahmin etmemişlerdi. Özdağlar "masum" olduğunu her fırsatta söylüyordu. Hatta karşı tarafa meydan okuyordu: "Ben dünyanın tüm ülkeleri ve tüm bankaları için muvafakatname vermeye hazırım. Gitsinler baksınlar, kaç param var, eskiden ne gibi işlemler yapılmış. Ancak, aynı şeyi onların da yapmasını istiyorum. İsviçre bankaları dahil "●

ANAP Ankara İl Kongresi, İzmir'deki gözdağının ardından çok elektrikli geçti, Mehmet Demirel, adaylıktan vazgeçti

Gözdağı ve boş oylar

Özal'ın İzmir İl Kongresi'ndeki büyük gözdağı Ankara'daki hizipbaşlarını etkiledi ama delegelerin yarıdan çoğunun boş oy kullanmasını önleyemedi

ANAP'ta kongreler başlamadan önce, Başbakan parti yöneticilerine, "Üç büyük ili bana bırakın," demişti, "ötekilere karışmayacağım." Bu sözler, partinin hizipbaşı durumundaki üç yöneticisine, Mehmet Keçeciler, Halil Şıvgın ve Mustafa Taşar'a yöneltilmişti. Özal üç büyük kente önem veriyordu. Aydınlar, işadamları, sanayiciler, bürokratlar, hep bu illerin başkanlarına muhatap olmaktaydılar. Türkiye'nin elitini barındıran bu üç il Özal'a göre vitrin önemindeydi. Keçeciler, Şıvgın ve Taşar da, Özal'ın bu talebini kabul etmişlerdi. Ne var ki, İstanbul'da işler yolunda giderken, sıra İzmir'e gelince ortalık karışacaktı. Zira, Özal'a söz veren parti yöneticileri, "Delegeye hakim olamayız" dememişler, güçlerinin tükendiğini söylemekten çekinmişlerdi.

Şıvgın'ın elinden kayan. Ankara il seçimleri öncesi en çok köşeye sıkışan Halil Şıvgın olmuştu. Ankara İl Başkanı Mehmet Demirel'in Genel Başkan Yardımcılarından Mehmet Keçeciler tarafından desteklenmesi Şıvgın'a değişik bir rota çizdirtecekti. Seçim bölgesi Ankara olan Şıvgın, başkentte oldukça iddialıydı. İlk iş olarak Ankara İl Başkanı'nı kendine hedef seçti. İlçe kongrelerine, yakın çevresi aracılığıyla bizzat müdahaleye girişti. Başlangıçta durum Şıvgın lehine gidiyor, MHP eğilimi peş peşe kongre kazanıyordu. Ne var ki, kongre kazanan MHP eğiliminin Şıvgın'dan farklı bir tavır içinde olduğu yavaş yavaş gözlenmeye başlandı.

Ankara İl Başkanı adaylarından Oğuz Karabay da işte bu kesimin Şıvgın'a rağmen çıkarttığı adaydı. Şıvgın bu duruma göz yumarak Karabay'ı destekleyecekti. Tabandaki MHP eğiliminin Şıvgın'ın elinden kayıvermesi bir anda olmamıştı. Bu kesim bir süredir, ANAP dışındaki eski MHP'liler, Şıvgın'ın kendi önderleri olmadığını, hatta onun için çok da iyi düşünceler beslemediklerini duyurmaya girişmişlerdi. Şıvgın için, " ANAP'ta gücü yok, tabanı yok, bizi kullanıyor" demekteydiler. Başlangıçta Karabay'ı destekleyen Şıvgın için, aşağıya tükürse sakal, yukarıya tükürse bıyık, diye tanımlanan durum da işte böyle ortaya çıkmıştı. Şıvgın da tercihini yaptı. Ankara'nın karışık durumunu Özal'a anlattı. Müdahalesi gerektiğini söyledi.

Bunun üzerine Turgut Özal, Keçeciler, Şıvgın ve Taşar'ı toplayıp, kendilerini Ankara Kongresi'nden sorumlu tutacağını bildirdi. Sonuç istediği gibi çıkmazsa durumun mesulü bu üçlü olacaktı. Özal'ın üç başkan yardımcısıyla oldukça sert konuşup, "Gidin, duruma hakim olun..." dediği anlatılmaktaydı. Ne var ki, işler çığırından çıkmıştı. Özal'ın düğmeye basması makineyi istenen rotaya sokamayacaktı.

Karabay ve çiçekleri. Oğuz Karabay, Tuna Caddesi'nde bir yazıhane kiralamış, çalışmalarını oradan yürütüyordu. Özal'ı ikna etme umudunu da uzun süre yitirmemişti. Bir gün, bir minibüsü tepeleme

çiçek yükleyip ANAP Genel Merkezi'nin yolunu tuttu. Bütün Genel Başkan Yardımcılarını ve Genel Sekreter'i ziyaret etti. Hepsinin de kapısını çiçekle çaldı. Bu resmi bir tanışmaydı. Yoksa bir bölümünü zaten tanıyordu. En son Özal'ın kapısının önünde durdu. Başbakan içerde çalışıyordu. Haber gönderdi. Herkes, haberi "usulden"dir diye gönderdiğini sandı. Başbakan Karabay'ı karşılar, Kongre'de başarılar diler diye düşünüldü. Çok sıcak olmasa da "görüşme görüşmedir" deniyordu. Ama Özal, hiç de sanıldığı gibi davranmadı. Görüşmelerini gerektiren bir sebep olmadığını, Karabay'ı kabul edemeyeceğini iletti. Ankara İl Başkanı adayı elinde çiçek buketi, Özal'ın kapısının önünde kalakalmıştı.

Bir yemek de Karabay'dan. Özal'ın ikna olmayacağını açık seçik gören Karabay, ertesi gün Uzungil Restoran'da bir yemek veriyordu. Bu yemeğe 400 delege ile bazı milletvekilleri katılıyor ve destek sözleriyle sofradan kalkılıyordu. Başbakan'a durum anında iletiliyor "Bu adam, kazanır" deniyordu. Aynı gün Demirel'in verdiği yemeğe 27 milletvekili ile 33 delege katılıyordu. Demirel'in kaybedeceği artık kesindi. Özal, bunun üzerine durumu daha ciddiye alacak, hem Karabay'a hem de Demirel'e adaylıktan çekilmelerini teklif edecekti. Kimine göre Demirel'e kontenjandan Genel İdare Kurulu üyeliği vaat edilmişti; Karabay'a ise, gelecek milletvekili seçimi için destek... Demirel Özal'ın teklifini kabule hazır görünüyordu, ama Karabay'dan cevap çıkmayınca o da sessiz kalmayı yeğliyordu.

Aday aranıyor. Başbakan kararlıydı. Aday aramaya o gün başladı. Rıfat Diker bulundu. Diker bir inşaat şirketinin sahibiydi. ANAP daha kurulmadan, Özal'ın Ayrancı semtinde büro olarak kullandığı evin sahibiydi. İnci Baba diye bilinen M. Nabi İnciler'e yakınlığından söz edilirdi. MDP Genel Sekreteri Ülkü Söylemezoğlu da Diker'in şirketinde müşavir olarak çalışıyordu. Yeni adayı kimse tanımıyordu. Ama Özal'ın aradığı niteliklere sahip görünüyordu.

Özal, Diker'in adaylığını, Ankara milletvekilleri ile Başkanlık Divanı üyelerinin de katıldığı bir toplantıda açıkladı. Bunun kesin ve değişmez bir karar olduğunu bildirdi.

"Bana şimdi söz vermenizi istiyorum. Onu destekleyecek misiniz, desteklemeyecek misiniz?" Özal'ın sesinde tehdit vardı. Desteklemeyenin geleceği parlak değildi. Şıvgın, Keçeciler ve Taşar doğacak problemleri de hesaba katarak orada tutumlarını açıkladılar. Genel Başkan'ın emirleri doğrultusunda hareket edilmesi gerektiğini toplantıya katılanlar önünde dile getirdiler.

Kongre'den bir gün önce, Mehmet Keçeciler, Halil Şıvgın ve Mehmet Budak, Karabay'ın yazıhanesine giderek adaylıktan çekilmesini istediler. Israr ederse, Özal'ın "milliyetçi-muhafazakârları" toptan tasfiyeye girişeceğini söylediler. Karabay, düşünmek için zaman istedi. Konuklar da yandaki odaya çekildiler. Karabay yakınlarına danıştıktan sonra odadan çıktı ve "İzmir'in son durumundan sonra... ne yapayım" dedi. Konuklarının isteği olan yazılı belgeyi, yani adaylıktan resmen çekildiğini bildiren bir kâğıdı, imzalayıp, onlara verdi.

Kongre. Özal Kongre'de dediğini yapıyor. Diker'i kendisinin bulduğunu açıklıyordu. "Ben bu partinin genel başkanıyım, emirlerim yapılmazsa bu ne demektir. Sadece üç ile müdahale ettim," diyordu. Genel Başkan emrini dinlemeyen insanın ANAP'lılığından şüphe edecekti.

Yıldız savaşlarından ve Jules Verne'den dem vuran konuşma bittikten sonra, Özal sonucu beklemek için gitti. Ama seçim, kavga dövüşten geceyarısına kadar başla-

İzmir'de Şükrü Okurer'in zaferi omuzlarda kutlandı ama, hevesler kursaklarda kaldı

Özal, partiye hakim olmak için üç büyük ile hakim olmaya çalışıyor

tılamadı. Şıvgın bir yandan, Taşar ve Keçeciler beri yandan delegeleri tek liste için ikna etmeye uğraşıp durdular. Ama sonunda Karabay yanlıları sandığa boş oy attılar. 536 delegeden 332'si sandığa gidip zarfın içine boş oy koymuştu. İzmir il yönetimi feshedilmemiş olsa, Karabay'ın Özal'a rağmen il başkanlığını kazanacağı ortaya çıkmıştı. Özal biraz da Ankara'ya gözdağı olarak İzmir'i feshetmişti.

Şimdi ne olacak? Üç ilde zorla da olsa dediğini yaptıran Özal'ın Büyük Kongre için giriştiği hazırlık merak konusu olmaya başlamıştı. Muhtemelen Genel İdare Kurulu listesini kendisi yapacak, mavi boncukları dengeli bir şekilde dağıtacaktı. Gürültüsüz bir büyük Kong-

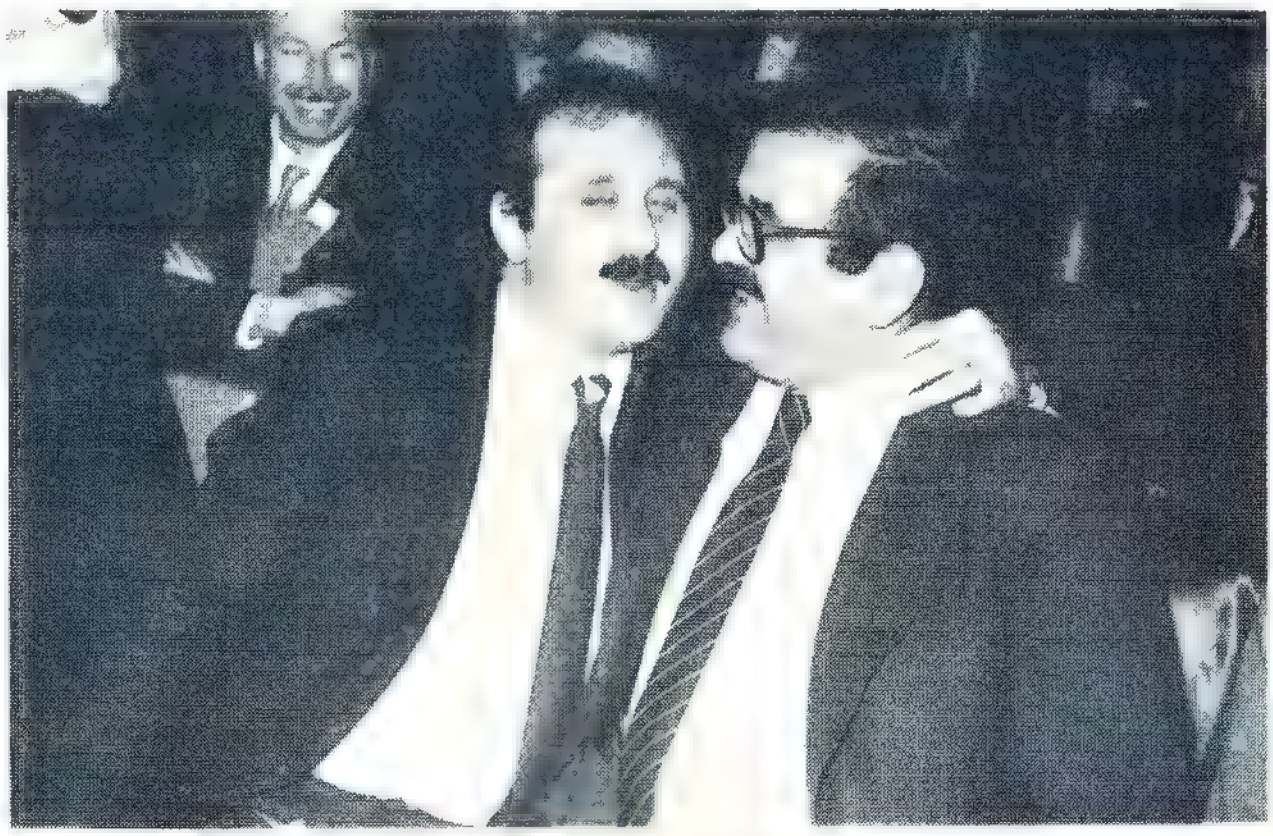

Ankara Kongresi'nde Taşar'la Şıvgın pek sıkı fıkı görünüyorlardı

'Özal şaheser bir ikinci adam'

***ANAP Genel Başkanı Özal İzmir İl Başkanı olması için açık destek verdiği adayın seçimi kaybettiğini öğrenir öğrenmez İzmir İl Kongresini iptal ettirdi ve seçimi kaybeden Atila Yurtçu'yu İl Başkanı olarak görevlendirdi. İzmir İlçe Kongrelerinde liberal eğilimlilerin ağırlık kazanması ve Belediye Başkanı Özfatura'nın da desteklediği MSP-MHP eğilimlilerin azınlıkta kalması üzerine liberallerin adayı Şükrü Okurer'in İl Başkanlığını kazanması kesinleşmişti. Bu gelişmeden memnun kalmayan Genel Başkan yardımcıları Keçeciler, Şıvgın ve Genel Sekreter Taşar: Özal'ın Atilla Yurtçu'yu il başkanı adayı olarak ilan etmesini sağlamışlardı. Bu arada Başbakan'a liberallerin de adaylarını çekmek zorunda kalacakları yolunda güvence vermişlerdi. Okurer'in önce adaylıkta ısrar ederek sonra da seçimi kazanarak yaptığı iki sürpriz Özal'ı ve kendisine güvence veren yöneticileri zor duruma düşürdü. İstenen şekilde sonuçlanmayan kongrenin iptal edilmesi ANAP içinde demokrasi bulunmadığı yorumlarına hız kazandırdı.* **Nokta** *İzmir'de olanları ve olacakları güncel politikanın dışında kalan bir "politika kurdu" ile görüştü. Demokrat Parti'nin kurulduğu yıllarda politikaya atılan ve 1960 sonrasında iki dönem İzmir Belediye Başkanlığı yapan Osman Kibar, İzmir'deki gelişmeleri "içinden geldiği gibi", "lafını sakınmadan" yorumladı:*

Nokta: ANAP'ın İzmir İl Kongresini ve sonrasında meydana gelen olayları nasıl değerlendiriyorsunuz?
Kibar: Bunlar hiç ümit etmedikleri bir iktidara sahip oldukları için görgüsüz, pervasız ve acemice davranıyorlar. Kanun, nizam falan dinledikleri yok. Çünkü asıl dertleri MSP-MHP koalisyonunu kurtarmak. Özal böyle fevri davranacak yapıda bir adam değil. Ama ertesi gün Ankara kongresi vardı, ondan korktu.

Osman Kibar

Nokta: Neden korkuyorlar bu kadar?
Kibar: Bilgisizlik ve tabansızlıktan. Şimdi göreceksin bak, Özal taviz vermeye başlayacak.

Seçim başka, icraat başkadır. Genel Başkan belki icraat konusunda emredebilir. Ama sıra seçime geldiğinde beni idare edecek adamı ancak ben seçerim. Delege ordudaki asker değildir. Muharebeye mi gidiyoruz. Böyle şey olmaz, rejim bu değildir. Ve burası Ziya Ül Hak'ın ülkesi de değildir. Sonra, bizim ordumuz da böyle bir rejimi istemediğini seçime gitmekle gösterdi. Ve bunlar askerin seçim sonuçlarına gösterdiği olgunluğu dahi gösteremediler.
Nokta: Mensubu olduğunuz partinin liderinin böyle bir adayı açıktan desteklediği hiç oldu mu?
Kibar: Kesinlikle hayır. Ne o, ne Menderes, ne Gümüşpala, ne Bayar böyle bir yola hiç tevessül etmedi. Ancak çok yakınlarına, o da fikri sorulursa düşündüklerini söylerlerdi. Zaten benim aklım, bir genel başkanın bir il başkanı için kendini böyle riske atmasına ermiyor. İşte sonra aksi olur ve zamanı gelince kendi de gider.
Nokta: ANAP'ta bir bölünme, gündeme gelebilir mi?
Kibar: Daha değil. Ama vidaları gevşedi.
Nokta: Bu işin sonunu nasıl görüyorsunuz?
Kibar: Bak kardeşim. Bir adam vardır, bankada ikinci müdürdür. Mükemmeldir, ama onu alır da birinci müdür yaparsan aynı ba-

re için gerekli tavizleri verecekti. Özal'ın esas kozunu Başkanlık Divanı üyelikleri için seçim yapılırken oynayacağı söyleniyordu. Genel Başkan yardımcılarından Keçeciler ve Taşar'ın yerlerinde kalacağı, Halil Şıvgın'ın ise, Genel İdare Kurulu üyesi ve Ankara milletvekili olarak göreve devam edeceği ileri sürülüyordu. Ankara'da bazı ilçe yönetimlerinin feshedilmesi de gündemdeydi.

Özal'ın işadamlarına verdiği "aşırıları temizleme" sözünü tutmak için kademeli bir plan uygulaması bekleniyordu. Muhalefeti parlamento grubuna kaydırmamak için Özal'ın bu eylemi bir defada gerçekleştirmeyeceği söyleniyordu●

Avni ÖZGÜREL

şarıyı göstermesini bekleyemezsin. Mesela Behçet Uz. Çok iyi bir belediye başkanı idi. Aldılar Ticaret Bakanı yaptılar. Ne oldu, sıfır... Özal da öyle. Şaheser bir ikinci adam. Birinci adam olmayacak mı? Orasını Allah bilir, ama oluncaya kadar da anamız iyi olacak...

Nokta: Son olarak böyle bir olayın İzmir'de gerçekleşmesini nasıl yorumluyorsunuz?

Kibar: İzmirli katiyyen baskıya gelemez. Ve İzmir'de filizlenmeyen, İzmir'den güç almayan hiçbir parti başarıya ulaşamaz.

Bunlar acemi oldukları için İzmir'in hususiyetlerinin farkında değiller. Daha işin başında İzmir'i devre dışı bıraktılar. Ve Turgut Bey İzmir'de oyuna geldi. Özfatura'nın verdiği haberlerle, notlarla İzmir'de politika yapılmaz. Burhan Özfatura iyi adamdır, namuslu adamdır ama maalesef yine maalesef, anlıyorsun işte. Ayrıca umduğumuz gibi de çıkmadı. Sonuçta Özal İzmir'in havasını iyi değerlendiremedi. Baykal'a gelince. Baykal kusurludur, çok kusurludur. Baykal bir başkana yakışmayacak kadar kusurludur. Baykal şudur, budur; fakat Baykal işin mektebinden gelmiştir. Bir de şunu söyleyeyim. Özal işadamına politikada fazla ağırlık veriyor. İşadamı ne kadar politikacı olursa olsun, neticede gene işadamıdır. Süleyman Bey'in güzel bir lafı vardır. Der ki, "İşadamının başarısı bilançosu ile ölçülür. Politikacınınki ise yaptığı hizmetle...

BULGARİSTAN'DAKİ TÜRKLER/ÖZAL'IN YANITLARI

Turgut Özal: "Bu sosyalist düşünceye de aykırıdır"

Başbakan Turgut Özal, Bulgaristan'da yaşayan Türklere yönelik baskılar konusunda Uluslararası UPITN Ajansı temsilcisi gazeteci Mustafa Gürsel'in sorularını yanıtladı. UPITN, United Press International Ajansı UPI ile, İngiliz Bağımsız Televizyon Haberleri ITN'in ortaklaşa kurup yürüttükleri bir haber kuruluşu.

"Neden asırlık engizisyon yöntemiyle Türk azınlığın ismi değiştirilmek isteniyor?"

UPITN: Bulgaristan'daki son olaylar hakkındaki düşüncelerinizi kısaca özetler misiniz?

T. Özal: Bulgaristan hâlâ kapalı bir kutu. Ne bizim basınımıza ne de uluslararası basına Bulgaristan'a girme izni veriliyor. Bulgaristan'daki Türk Müslüman azınlıklardan birtakım haberler geliyor. Aldığımız haberlere göre Müslüman azınlık isim değiştirmeye zorlanıyorlar. Bu Bulgarlar tarafından yıllardır uygulanan yabancılar politikası olabilir, fakat son 3 haftadır yoğun bir şekilde kullanılıyor. Müslüman azınlık için isim değiştirmek kabul edilemez bir durumdur. Bu, sosyalist düşünceye de aykırıdır sanırım. Umarım Bulgarlar bu tutumlarından vazgeçecekler.

UPITN: Yıllardır Bulgaristan'da Türk azınlık olmasına rağmen sizce baskılar neden bu dönemde arttı?

T. Özal: Türkler Bulgaristan'da 600 yıldır yaşıyorlar ve çeşitli zamanlarda Bulgaristan'la göç için anlaşmalar imzalandı. Bulgaristan'daki Türk nüfusunun 1 milyondan fazla olduğunu sanıyorum. Üstelik nüfus artış hızı Bulgarlara göre çok yüksek. 1956'da yapılan sayıma göre Türk azınlık 656 bin kişi civarındaydı. Türkiye'deki nüfus artış hızı esas alınırsa şimdi oradaki nüfus 2 milyonu aşmış olmalı. Böyle olmasa 8 milyonluk Bulgar toplumu neden asırlık engizisyon yöntemlerini kullanarak 800 bin kişilik Türk azınlığın ismini değiştirmek istesin?

UPITN: Yani Türk nüfusu düzenli bir şekilde arttığı için mi Bulgarlar asimilasyon politikası uyguluyorlar?

T. Özal: Bir neden bu olmalı. Biz bir araya gelmeli ve bu problemi çözmeliyiz dedik. Hatta göçü kabul etmek gerekse bile.

UPITN: Yani Bulgaristan'dan Türkiye'ye 1 ya da 2 milyon Türk - ün göçü ile ilgili olarak Bulgaristan'la bir anlaşmaya varsanız bile mi...

T. Özal: Türkiye 1954'lerde ya da 1960'larda olduğundan çok daha güçlü bir durumdadır. O yıllarda 300 binden fazla Türkü kabul ettik. Bugün bundan çok daha büyük rakamları kabul edebilecek güçteyiz.

UPITN: Şayet Bulgar hükümeti olumlu cevap vermezse Ankara hükümetinin tavrı ne olacaktır?

T. Özal: Bulgarlarla istediğimiz iyi ilişkileri kuramazsak, bu durumu dünya ve özellikle Müslüman kamuoyuna duyuracağız.

UPITN: Batı basınının bu konudaki yoğun ilgisini nasıl açıklıyorsunuz?

T. Özal: Batı basını yıllardır Türkiyedeki anarşi ile hapishanelerimizle çok ilgilidir. Şimdi Bulgaristan'da dilini, dinini değiştirmek gibi çok değişik baskılar altında bir Türk azınlık var. Bunlarla başta pek ilgilenmediler. Geç de olsa sonunda konuyu önemsediler. Bu da işin güzel yanı ●

BURASI
GELİŞİM PAZARLAMA
ANKARA BÜROSU

Son 6 ayda 148 tane mezun çıktı
bu eğitim odasından.Her biri usta pazarlamacı...
Çağdaş pazarlama tekniklerini, mesleklerinin inceliklerini ve başarılı olmanın sırlarını uzmanlar tarafından öğrendiler.
Mezuniyet sertifikalarını aldılar ve tabii ki Gelişim Pazarlama kimliklerini de... Bir de çantalarını aldılar ellerine... İçinde Türk kültürüne hizmet eden her biri digerinden kıymetli yayınları sizin ayağınıza kadar getirebilmek için...
GELİŞİM PAZARLAMA ANKARA BÜROSU nice mezunlar verecek, nice başarılı pazarlama uzmanları katacak toplumumuza.
Ve ellerinde çantaları ve içindeki bilgi hazineleriyle OKUMA ZEVKİ ve SEVGİSİ aşılayacak her birimize.

SİZ DE PAZARLAMACI OLABİLİRSİNİZ.

"GELİŞİM PAZARLAMA'YA GÜVENİLİR"

GELİŞİM Yayın Pazarlama San. ve Tic. A.Ş.
ANKARA : Konur Sok. No: 7/4 Kızılay - Ankara

FISILTILAR

Matematik: Zayıf, Baslenme: Pekiyi

İşadamı Sakıp Sabancı'nın **Türk Hava Yolları Dergisi**'nde yayınlanan görüşleri Ankara'da ilgiyle karşılandı. Yazıda Sabancı, hükümetin bir yönden çok iyi çalışmalar yaptığını, yoklukları, kuyrukları kaldırdığını, artık her arayanın sigarasını da şekerini de bulabildiğini överek anlatıyordu. Ama bu arada enflasyonun yükselmesi, pahalılığın artması, işsizlik, dar gelirlinin zor durumda olması gibi "bazı aksaklıklar" olduğuna da değiniyordu. Ünlü işadamının bu görüşlerini okuyan bir eski siyasinin ilginç yorumu Güniz Sokak'tan başkentin öteki sokaklarına kulaktan kulağa gidiyor: "Bu değerlendirme bizim Hatça Halanın oğlunun karnesine benziyor. Hal ve Gidiş: İyi, Matematik: Zayıf, Beslenme: Pekiyi, Sosyal Bilgiler: Zayıf, Diş Bakımı: Pekiyi.

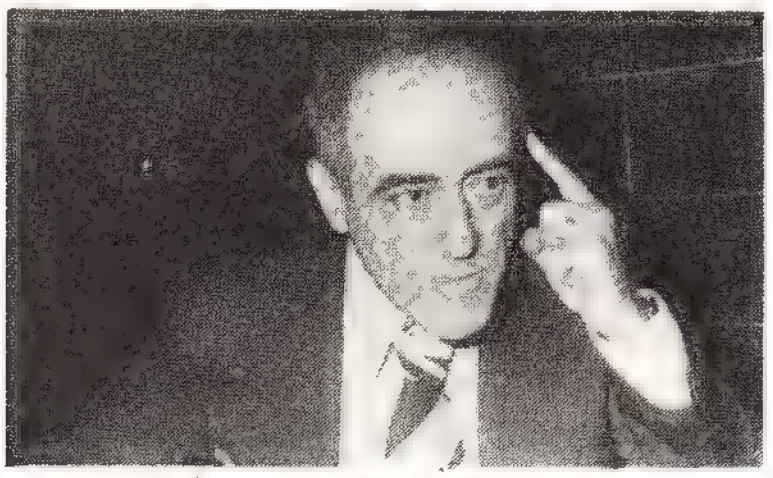

Sabancı hükümetin icraatını değerlendirdi

Yazar karar arifesinde

Politikaya atılıp atılmayacağı konusu "yılan hikayesi"ne dönen Türkiye Odalar Birliği Başkanı Mehmet Yazar'ın nihayet kesin kararını verdiği söyleniyor. Yazar'a yakın çevrelere göre Yazar, mart ayı içinde politikaya atıldığını resmen açıklayacak . Ancak Mehmet Yazar'ın hangi parti içinde yer alacağını en yakınları bile bilmiyor. Söylentilere bakılırsa Mehmet Yazar, Doğru Yol Partisi'ne girmekle, dördüncü bir sağ partinin kuruluşuna katılmak arasında kararsız. Yazar'ın gönlünün, sağ tabanda kendini bir ölçüde kanıtlamış DYP'den yana olduğu, ancak Güniz Sokak'taki kırmızı ışığı yeşile çeviremediği söyleniyor. Fısıltılara bakılırsa, Yazar'ın "46 ruhuna uygun bir mücadele vereceğini kanıtlaması" halinde ışık yeşile dönüşebilecek. Ancak Güniz Sokağın "Her halükârda Yazar'ın kendisini lider sanmaması" uyarısını ihmal etmediği de söyleniyor. Bu arada, DYP içinde kendini "muhtemel genel başkan" gören Nazif Kocayusufpaşaoğlu ve Gökberk Ergenekon gibi isimlerin de Yazar'a karşı muhalefeti yaygınlaştırmaya çalıştıkları öne sürülüyor. Başkent kulislerinde dolaşan bir başka söylentiye göre ise, Yazar'ın 6 Kasım seçimleri öncesi MDP'den beklenen işlevi yürütecek yeni sağ partiyi kurmasını isteyenlerin ağır basması olasılığı da var.

Mehmet Yazar partisini arıyor

Calp istifa eder mi?

HP Genel Başkanı Calp tedirgin

Halkçı Parti, yöneticileri Konya milletvekili Sabri Irmak'ın istifasından sonra sık sık tahtaya vurmaya başladılar. Partinin durumunun "MDP'nin haline "benzemesinden korkan HP yöneticileri, uzun süredir yaşanan iç depremin parçalanmaya dönüşmesinden kaygılanıyorlar. Özellikle Aydın Güven Gürkan ve arkadaşlarının yeni girişimler arifesinde olduğu söylentisi, başta Calp olmak üzere yönetim kadrolarını tedirgin ediyor. Fısıltılara bakılırsa, bir dost yemeğinde Calp, partinin sonunun ne olacağını soran yakınlarına "Eğer Gürkancılar istifa ederse, biz geriye kalanlar da SODEP'e gideriz" demiş. Calp'in sözlerini "şaka" diye yorumlayan yakını HP'lilerin "Genel Başkanımız partiden istifa edecek en son kişidir. Ama günün birinde istifa ederse herhalde daha solundaki SODEP'e gitmez" dediği söyleniyor.

İKİ NOKTA ÜSTÜSTE /Halûk ŞAHİN

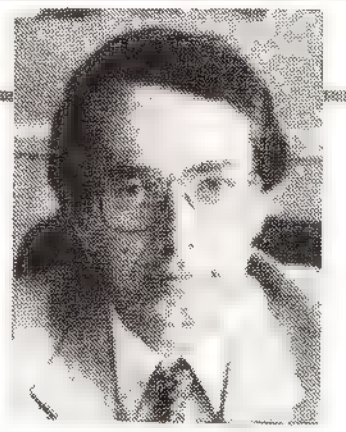

Biri dolar, öteki boşalır

Doların amansız yükselişi devam ediyor. Bunu, Türk lirasının amansız düşüşü devam ediyor biçiminde de okuyabilirsiniz. Diğer paralarla doların ilişkisi daha karmaşık olabilir; lirayla ilişkisi gayet basit: Biri dolarken öteki boşalıyor.

Başbakan Özal müjde vermiş: "Dolar yıl sonuna kadar 700 liraya çıkmaz." Bir dolar bugün 500 TL. dolayında olduğuna göre, önümüzdeki sekiz ay içinde Türk parasının Amerikan parası karşısındaki değer kaybının yüzde 40'ın altında kalacağını tahmin ediyor demektir. Buna, yıl başından bu yana gerçekleşmiş olan yüzde 13'lük kaybı ekleyin, yüzde 50 yakınlarında bir yere varırsınız. (Geçen yılki kayıp yüzde 58'di.) Ve isterseniz, bu rakamlardan bir enflasyon tahmini de çıkarabilirsiniz. Kısacası, "âlem yine ol âlem, devran yine ol devran..."

Doların yükselişi ile, bizim "pahalılık" olarak yaşadığımız enflasyon arasındaki olumsuz ilişkiyi Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Pakdemirli, "Enflasyon ithal ediyoruz" derken çok güzel açıklamış: Şundan: İthalatımızın üçte biri enerji. Dolar yükseldikçe enerji faturamız kabarıyor; bu da akaryakıt fiyatlarına yapılan periyodik zamlarla günlük hayatımıza yansıyor. Bu bir. İkincisi, bu yıl üç milyar dolar borç ödememiz gerekiyor. Dolar yükseldikçe, borç ödemek için ayrılan Türk lirası da artıyor. Bu para nereden gelecek? İşte Pakdemirli'nin acı itirafı: "Bu parayı içerden vergilerle toplamak mecburiyetindesiniz. Vergilerle toplayamazsınız. Başka sağlam olmayan kaynaklara yöneleceksiniz." (Türkçesi, para basacaksınız ve enflasyonu körükleyeceksiniz.) Öyleyse ne yapmalı? İşte hükümetin cevabı: "Dolar tüm dünya paralarını zorluyor. Yapacak bir şey yok."

★ ★ ★

Diyelim ki gerçekten yapacak bir şey yok. Hiç olmazsa anlamaya çalışalım: Niye durmadan yükseliyor dolar? Cevap açık: Vietnam Savaşı'nın ardından büyük bir toplumsal ve ekonomik bunalım yaşayan ABD'nin yeniden sanayileşmesini ve silahlanmasını finanse etmek için. Yani, ezici bir çoğunlukla iktidarda kalan Reagan yönetiminin "canlanma" programını uygulayabilmesi için.

Kanıt mı? Bir kişi bir şeyi yapacağını sürekli olarak söylüyor ve yapmıyorsa bunun iki açıklaması olabilir: Bilinçaltı bir direnç ya da kamufle edilmiş bir amaç.

Reagan yönetimi, dört yıldır her fırsatta Federal bütçe açığını azaltacağını söylüyor ve bu açık her yıl biraz daha büyüyor. Sanayileşmiş ülkelerin liderleri toplanıyorlar, ABD'deki bütçe açığından yakınıyorlar. Reagan onlara "Haklısınız, çaresine bakacağız," diyor. Sonra evli evine, köylü köyüne dönüyor. Sonuç: Bütçe açığı biraz daha büyüyor... Bu yılki açığın 220 milyar dolara varacağı sanılmakta.

Peki, Reagan yönetimi niçin yapacağım dediği şeyi bir türlü yapmıyor? Bilinçaltı dirençten mi, kamufle edilmiş amaçtan mı? Bence ikinciden. Bütçedeki dev açık, bilinçli olarak kapatılmıyor. ABD yönetimi, bu açığı bir kaldıraç gibi kullanarak **yeniden** sanayileşmesini ve silahlanmasını başkalarına (bu arada bize) finanse ettiriyor.

Şöyle: Federal hükümet büyük bütçe açığını borçlanarak kapatıyor. Bundan doğan şiddetli para talebi ülkedeki faiz oranlarının yüksek kalmasına yol açıyor. O zaman, başka ülkelerdeki dolarlar oluk oluk yeni dünyaya akıyor. Kısacası, değirmenin suyu dışardan geliyor. Eski B. Alman Şansölyesi Helmut Schmidt geçenlerde **Die Zeit** gazetesine yazdığı yazıda açıkça belirtti: "Reagan ekonomisinin son iki yılda gösterdiği akıllara durgunluk verici canlanma ve bu ekonominin geleceği büyük çapta başkalarının paralarına dayanıyor." Eski İngiliz Başbakanı Harold Macmillan'ın söylediği de pek farklı değil: "Reagan yeni dünyanın büyümesini finanse etmek için eski dünyanın kaynaklarını çekiyor."

Sam Amca, kaşıkla verdiğini kürekle geri alıyor. Biz de veriyoruz, gönlümüzden kopanı değilse bile, gücümüzün yettiğini, daha doğrusu, gücümüzün giderek yetmediğini...

KISA KISA

Üruğ'a ABD liyakat nişanı verildi

Resmi bir ziyaret için ABD'ye giden Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Üruğ'a liyakat nişanı verildi.

ABD'nin Virginia Eyaleti'ndeki Norfork deniz üssü ve Ford Monroea'da incelemeler yapan Üruğ, daha sonra Washington'a gitti. Pentagon binasının bahçesinde, ABD Genelkurmay Başkanı Orgeneral John Wessey tarafından askeri bir törenle karşılanan Üruğ, bu arada 19 top atışı ile selamlandı.

Genelkurmay Başkanı Necdet Üruğ

Daha sonra, Savunma Bakanı Caspar Weinberger tarafından verilen liyakat madalyası, Orgeneral Wessey'in yaptığı bir konuşma sonunda takıldı.

Liyakat madalyasının, Orgeneral Necdet Üruğ'un Amerikan ve Türk silahlı kuvvetleri arasındaki olumlu işbirliği ve NATO güney kanadının güçlenmesindeki katkılarından dolayı verildiği açıklandı.

MDP gitgide küçülüyor

Daha önce sekiz milletvekilinin istifa ettiği MDP'den, kurucu üye ve vetolu milletvekillerinden oluşan 25 kişilik bir grup daha istifa etti.

İstifacılar adına bir basın toplantısı yapan, Ahmet İhsan Kırımlı "Bütün samimi çabalarımıza rağmen, mecburi Genel Başkanı alışkanlıklarından koparmak mümkün olmadı. Genel Başkan, demokrasiye dayalı sağ merkezde bütünleşmeyi, bencil düşünme sistemi ve kendisine göre sapmalarla önledi. Bu yüzden parti içindeki değerler yok olup gitmektedir. Bu maksatla MDP'den ayrılıyoruz." dedi.

İstifa eden 25 kişilik kurucu üyenin arasında Hatay Milletvekili Talat Köseoğlu'nun bulunması MDP'nin Meclis'teki sandalye sayısını 59'a düşürdü.

"DSP'de demokrasi kuralları egemen olacak"

Kapatılan CHP'nin eski Genel Başkanı Bülent Ecevit'in eşi Rahşan Ecevit, DSP'nin mart ayında kurulacağı yolunda bir açıklama yapmadığını bildirdi. Eşiyle birlikte bir süredir Almanya'da bulunan Rahşan Ecevit şu açıklamayı yaptı: "DSP'nin kuruluşunun mart ayında gerçekleşeceği anlamına gelen herhangi bir şey söylemediğim gibi, kurulacak partide, kendine 'demokratik' diyen her kuruluşun egemen olması da söz konusu değildir. DSP'de kendine 'demokratik' diyen kuruluşların değil, demokrasi kurallarının ve demokratik sol doğrultunun egemen olmasına özen gösterilmektedir."

Rahşan Ecevit

Anadolukavağı yandı

1960 yılında İngiltere'nin Glaskow kentinde yapılan 2500 yolcu kapasiteli "Anadolukavağı" yolcu vapuru, 5 Mart günü Karaköy İskelesi açıklarında yandı. Olaya el koyan Beyoğlu Cumhuriyet Savcı Yardımcısı Latif Çekirdek, yangının çıkış nedenini ancak bilirkişi raporunu aldıktan sonra açıklayacağını söyledi.

14.45 seferini yapmak üzere Karaköy İskelesi'nden yolcu almaya başlayan Anadolukavağı, az sonra patlama sesleri arasında bir anda alevlere boğuldu. Bu arada verilen emirle halatları çözülen vapur akıntının etkisiyle Sarayburnu açıklarına doğru sürüklenmeye başladı. Olay üzerine gelen Söndüren I-II deniz itfaiye ekipleri 17.30 sularında yangını söndürdü. Vapurun yakıt tanklarında 50 ton mazot bulunması, yolcu almaya başlaması ve iskeleye bağlanmış olmasına rağmen, can kaybının bulunmamasının büyük bir şans eseri olduğu belirtildi.

İTÜ Gemi İnşaatı ve Deniz Bilimleri Fakültesi'ne bağlı bilirkişi heyeti; Doç. Dr. Fethi Eralp, Doç. Dr. Osman Kamil Sağ, Doç. Dr. Reşat Özkan, yangının çıkış nedenini saptamak için, çalışmalara başladı. Onarım için İstinye Tersanesi'ne çekilen Anadolukavağı'nın sigortalı olduğu ve maddi zararın 1 milyar lira civarında bulunduğu şehir hatları yetkilileri tarafından açıklandı.

Anadolukavağı vapuru yangını ucuz atlatıldı

1001 GECE

1001 GECE MASALLARI
BOL RENKLİ RESİMLERLE
FASİKÜLLER HALİNDE
ÇIKIYOR !

ilk kitap bayilerde
Fiyatı 250 TL.

BEYAN YAYINLARI
yerebatan cd.
büyük azim palas han
40/11 cağaloğlu_ist.
tel: 522 42 20_528 31 56

majmara 520 86 88

Aynı anda birden fazla kullanıcıya farklı amaçlar için hizmet edebilen güçlü bir bilgisayar sistemi:

Aladdin/Fortune

Bilgisayardan değişik alanlarda yararlanmak isteyen işyerleri...
Bilgisayarı aynı anda çok kişinin kullandığı kuruluşlar...
Sağlıklı kararlar için, elinin altında bilgisayar terminali bulunması gereken yöneticiler...

İşte, Aladdin/Fortune Bilgisayar Sistemi. Mikrobilgisayardan ucuz, minibilgisayardan güçlü bir süper-mikro.

Bilgisayar seçiminizi yapmadan, Aladdin/Fortune Sistemini tanımakla hiç bir şey kaybetmezsiniz. Ama, çok şey kazanabilirsiniz.

Daha bilgisayarınızı seçerken kazanmaya başlamak istiyorsanız Saniva'nın size en yakın yetkilisinden bilgi alın, Super-Mikro Aladdin/Fortune ile tanışın.

Aladdin/Fortune Hazır Programlarından Başlıcaları

- Genel Muhasebe
- Maliyet Muhasebesi
- Ofis Otomasyonu
- Faturalama/Satış Analizleri
- Kredi Kontrol
- Alacak Hesapları Takip
- Senet Takip
- Bütçeleme/Kontrol
- Stok Kontrol
- Üretim Planlama/Kontrol
- Finans Modelleri
- Nakit Akım Analizi

SANIVA
Bilgisayar Sistemleri A.Ş.

ADMAR

Merkez	Ankara Şubesi	İzmir Şubesi
Buyukdere Cad 103/6	Tunus Caddesi 87/3	1379 Sokak 7/A
Gayrettepe, İstanbul	Kavaklıdere, Ankara	Alsancak, İzmir
Tel: (1) 172 70 30 (6 Hat)	Tel: (41) 26 34 22	Tel: (51) 21 45 36
Bay Metin Arghan	**Bay Ergün Selçuk**	**Bay Haldun Çatıkkaş**

AET / TÜRK PARLAMENTERLER STRASBOURG'DA

Pot üstüne gaf

AET Komisyonu'nun Karma Parlamento Toplantısı'na katılan Türk parlamenterlerin Strasbourg'daki ''gaf''ları diplomatlarca teybe kaydedilerek, bir raporla birlikte Ankara'ya, Dışişleri'ne ulaştırıldı.

Türkiye Büyük Millet Meclisi AET Komisyonu'nun 14 üyesini Karma Parlamento Komisyonu toplantısı için Strasbourg'a taşıyan uçak havaalanına indiğinde kendilerini karşılayan AET Nezdindeki Türk Daimi Temsilcisi Büyükelçi Pulat Tacer başına gelecekleri bilmeden habersiz gülümsüyordu. Ancak uçaktan inen AET Komisyonu Başkanı, ANAP Denizli Milletvekili Aycan Çakıroğulları'nın ilk sözlerini duyunca yüzündeki gülümseme dondu. Komisyon Başkanı Avrupa Parlamentosu üyeleri ile görüşmeler yapmak üzere geldiği Strasbourg'un pek de önemli olmadığını söylüyor, "Önemli olan kısım İtalya'da. Biz Papa'dan randevu aldık. Kendisiyle görüşeceğiz. Hatta Ağca'yı da hapishanede ziyaret etmeyi düşünüyoruz'' diyordu.

Bu ''inanılmaz randevu'' AET'deki Türk temsilcisini şaşkına çevirirken ''Bu da nereden çıktı'' dercesine Türk Parlamenter Heyeti'ne eşlik eden Dışişleri AET İşleri Daire Başkanı Akın Alptuna'ya bakıyordu. İşin aslı o zaman öğrenildi. Alptuna uçakta vakit geçirmek için Çakıroğulları ile söyleşmiş, bu arada espri olsun diye ''Sayın Başkan buradan artık İtalya'ya geçer, Papa'yı bir ziyaret ederiz. Ağca'ya da uğrarız'' demişti. AET Komisyonu Başkanı'nın bu şakayı ciddiye alabileceği aklına bile gelmemişti.

Avrupa Parlamentosu Karma Parlamento Komisyonu (KPK) toplantıları, bu türden gaflarla sürüp gitti. Her biri partilerinin meclis gruplarından seçilen 14 Türk milletvekilinden ancak 4 ya da 5'i Avrupalı meslektaşlarıyla temaslarda bulunabilecek düzeyde dil biliyorlardı. Dil bilenlerin ise diplomasi ya da AET hakkında pek bilgi sahibi olmadıkları sonradan ortaya çıktı.

Limni'de referandum. Görüşmeler öncesi en çok önem verilen toplantı Türk dostu olarak bilinen ve ''Lemmer grubu'' diye adlandırılan 58 Avrupalı parlamenter ile gerçekleşecek buluşmaydı. Türk dostu parlamenterler Türkiye'den gelecek meslektaşlarını merakla beklerken, Yunan lobisini oluşturan parlamenterler de toplantıya bir raportör sokmuş ve gelişmeleri öğrenmek istemişlerdi. Bu havada başlayan toplantıda söz alan Komisyon Başkanı Aycan Çakıroğulları söze ''Let me introduce myself'' (kendimi tanıtmama izin verin) diye başladı ve doğum yeri, yılı, okuduğu okullar ve siyasi geçmişini de kapsayan uzunca bir bölümde kendisini tanıttı. Salonda şaşkınlık yaratan bu tanıtma bölümü bitmişti ki, Çakıroğulları hemen yanında oturan Türk parlamenterden başlayarak tek tek 14 parlamenteri doğum tarihleri, okudukları okullar ve özgeçmişleri ile tanıtmaya başladı. İnanılacak şey değildi.

''Çakıroğulları pot üstüne pot kırıyordu. Türkiye'deki ekonomik durumun ne kadar iyi olduğunu anlatırken ''Biz istersek İngiltere'ye bile 1 milyar dolar kredi verebiliriz'' dedi. Bu arada Türkiye'nin durumunu gözleriyle görmeleri için parlamenterleri davet etmeyi de ihmal etmedi. ''Zaten bu yıl Cumhuriyetin 25'inci yıldönümünü

kutlamak üzereyiz. Gelin her şeyi konuşuruz'' deyince 60 yıllık Türkiye Cumhuriyeti birden 25 yaşına iniverdi. İnsan hakları konusunda ise ''Türkiye'ye gelin ve bizde hayvan haklarının bile nasıl korunduğunu görün. Biz de gider İngiltere'deki durumu görürüz'' dedi. Strasbourg Parlamentosu'nun sekiz numaralı salonunu dolduran Avrupalı parlamenterler şaşkınlıkla izliyorlardı . Konuşmanın en hassas bölümünde ''Bu yıl Limni'de bir referandum bekliyoruz'' deyince toplantıyı izleyen Dışişleri'nden diplomatlar, Brüksel'den gelen temsilciler ve diğerleri artık bu noktadan sonra hiçbir şeyi düzeltemeyeceklerini anladılar.

Yemekte öpüşme. Aynı günün akşamı Türk dostu Avrupalı parlamenterlerle Türk heyetini kaynaştırma amacıyla düzenlenen yemek bir başka fiyasko oldu. Tam yemek servisinin başlayacağı sırada salonda bulunan parlamenterlerin Türk dostu olduklarını öğrenen Çakıroğulları ayağa fırlıyor ve ''Yapmayın yahu, bunlar Türk dostu mu, aman daha sıcak davranalım'' diyerek sıradan Avrupalı meslektaşlarıyla tokalaşmaya başlıyordu. Komisyon Başkanı'nın, Avrupalı parlamenterleri tek tek tebrik etmesi, her birini iki yanaklarından öpmesi ve kısaca kendisini tanıtması salonu dolduranlara oldukça anlamsız geldi. Bu arada yeni başlayan yemek servisi durmuş, Başkan'ın öpüşmelerinin bitmesini bekliyordu. Sırasını savan Avrupalı parlamenterler ise, bir yandan sinirle yanaklarını siliyor, bir yandan da bu anlam veremedikleri ''muhabbet''in ne zaman sona ereceğini düşünüyorlardı.

Koridorlara kutu. Hemen ertesi gün AET'deki Türk görevlileri Komisyon Başkanı'nın garip bir isteğiyle karşılaştılar. Aycan Çakıroğulları, 12 Eylül'den bu yana bir tek Türk yanlısı bildiri tebliğ etmek için günlerce uğraşılan Avrupa Parlamentosu binasının koridorlarına, ''Üzerinde 'Türkiye' yazan pankart türü kutular yerleştirelim'' diye tutturmuştu. Bu kutuların içi Türkiye'yi tanıtan broşürlerle dolu olacak ve Avrupalı parlamenterler her koridorda bu broşürleri alıp okuyarak Türkiye'ye daha sıcak bakacaklardı (!). Dışişleri mensupları, bunun olanaksızlığını anlatana kadar epey ter döktüler.

''KPK mı? O da ne?'' Aşırı sinirli ve gergin geçen bu tür toplantılardan sonra, Strasbourg'daki Türk diplomatları yıllardır ilmek ilmek ördükleri ilişkilerinin nasıl birkaç günde heba olduğunu görmenin perişanlığı içinde Türk parlamenterleri uğurlamaya hazırlanıyorlardı ki en büyük espri patlak verdi. AET Daimi Temsilcisi Büyükelçi Pulat Tacer bir değerlendirme konuşmasına hazırlanıyordu. Söze ''Bildiğiniz gibi üç gündür sürdürdüğümüz

KPK toplantılarını başarıyla sonuçlandırmış bulunuyoruz'' diye girdi. Tam bu sırada Türk parlamento üyelerinden MDP Urfa Milletvekili Bahri Karakeçili, yöresine has şivesiyle ayağa fırlayıp ''KPK mı? Ne KPK'sı. Ne oluyor? Biz burada KPK mı kurduk? KPK kim? Ben böyle şey istemem? Ben imzalamam.'' diye bağırmaya başladı. Önce kimsenin anlayamadığı bu tepki giderek büyüdü. Parlamenter ''Ben KPK, MAPK anlamam, imzalamam'' diyor, başka bir şey demiyordu. Uzun süren yatıştırma çabalarından sonra sorun anlaşıldı. Strasbourg'a Avrupa Parlamentosu düzeyinde temaslar yapmaya gelen Türk parlamenteri günlerdir katılmakta olduğu Karma Parlamento Komisyonu'nun kısaltılmış adı KPK'yı Apocuların PKK'sı ile karıştırmıştı. Günlerdir dinlediği, yurt dışında bölücü örgüt toplantıları ile ilgili bilgileri de göz önüne alınca kendisinin bir oyuna getirildiğini düşünmüştü. Ancak kendisini yatıştırmak ve KPK'nın ne olduğunu anlatmak epey bir vakit aldı.

Aynı parlamenter verilen veda yemeğinde bir pot daha kıracak ve yemekte Avrupalı meslektaşları yabancı dilden konuşmalar yaparken yanında oturan Dışişleri Bakanlığı AET İşleri Daire Başkanı Akın Alptuna'yı haşlayacaktı: ''Yahu kardeşim, biz seni Ankara'dan boşuna mı getirdik. Çevirsene şu heriflerin ne anlattıklarını. Ben buraya Türkiye'nin görüşünü anlatmaya geldim, ben anlatacağım sen çevireceksin. Kaç gündür herifler bir şeyler anlatıp duruyor, sen hiçbirini bana çevirmiyorsun''.

Bu sözler üzerine sıradan bir çevirmen pozisyonuna düşürülen Daire Başkanı Alptuna, kendine hakim olmaya çalışarak yapılan konuşmaları toparlayıp, daha sonra kendisine toptan bir özet aktaracağını söylemekle yetindi.

''Çile'' bitmek üzereydi. Son gün Büyükelçi Pulat Tacer, son günlerdeki rezalet nedeniyle iyiden iyiye azan gastritinin sancısıyla pencereden dışarı bakıyordu. Türk parlamenterler de arkasında aynı şekilde sinirli bir görüntüyle bekleşiyorlardı. Büyükelçi Tacer, Avrupa'nın en elit bürokratları ve en seçkin diplomatlarının yer aldığı Strasbourg'da yıllarca ter döküp kurduğu ilişkilerin nasıl alt-üst edildiğini düşünürken sessizliği Komisyon Başkanı Aycan Çakıroğulları bozdu: ''Sayın Sefir'' diye söze girdi: ''Biz burada satranç oynuyoruz. Tam ileri doğru bir hamle yapıyoruz, siz tavlada olduğu gibi pulları geri topluyorsunuz. Bilmem bilir misiniz, satranç diye bir oyun vardır''.

Tacer için artık ipler kopmuştu. Ancak yine de yılların verdiği diplomat inceliğini yitirmedi, yavaşça arkasını dönüp satranç oyununda Türkiye klasmanında aldığı dereceyi ve sıralamadaki yerini belirtmekle yetindi.

Bir komisyon toplantısı böyle bitmişti. AET diplomatları bütün ilişkilerinin sarsıldığı, parlamento üyeleri ise yaptıkları hamlelerin engellendiğine sinirlenerek ayrılırlarken sürprizler bitmemişti. Türk parlamenterlerinin Strasbourg temasları usta diplomatlarca sezdirilmeden teybe kaydedilmiş ve bir raporla birlikte Ankara'ya, Dışişleri'ne ulaştırılmıştı. Şimdi ''temizlemek'' Dışişleri'ne kalıyordu ●

Polis ve işçiler karşı karşıya. Bu sahneye İngilizler pek alışkın değildi. Dünyanın en eski demokrasisinde bu tip olaylardan geriye, uzun

İNGİLTERE / MADEN İŞÇİLERİ GREVİ

Hüzünlü bir grev öyküsü

2. Dünya Savaşı'ndan bu yana Avrupa'nın yaşadığı en büyük grev, işçilerin işbaşı yapmasıyla sona erdi

"Mücadelemiz işbaşı yapsak da devam edecek," diyordu kürsüdeki genç madenci. "Dayanışmamız madenlere indiğimizde de sürecek. Yeraltında gerilla savaşı başlatacağız. İşbaşı yapıp ücretlerimizi alacağız, ama göreceksiniz, toprağın üstüne fazla kömür çıkmayacak. Gücümüzün kalmadığını sananlar yanılıyor. Biz hâlâ ayaktayız."

Geçen ay Londra'nın Trafalgar Meydanı'nda maden işçilerinin grevini desteklemek için toplanan on binlerce kişi, genç madencinin heyecanlı konuşmasını alkışlarla karşılıyordu. Ama bir yıldır devam eden grevin sonunun geldiğinin ve madenciler için yenilginin yaklaştığının herkes farkındaydı. Ne destekleme gösterileri, ne heyecanlı konuşmalar, ne yardım kampanyaları grevin yenilgiyle bitmesini artık engelleyemezdi. Bir zamanlar İngiltere'nin 186.000 maden işçisinin dörtte üçünü içine alan grev, artık çöküş dönemine girmişti. Her hafta daha fazla sayıda madenci, grevi bırakarak işlerine dönüyor, katılım yüzde 50'lere düşüyordu. İşveren konumundaki devlet kuruluşu "Ulusal Kömür Heyeti"nin Başkanı Ian MacGregor haftalar önce "katılım yüzde 50'nin altına düştüğünde grev bitmiş olacak," demişti ve o sıralar çok uzak görünen bu gün artık yaklaşmıştı.

Sonunda "dönüm noktası" olan an gelmişti. Katılımın yüzde 50'nin altına düşmesinden ve en militan ocaklarda bile işbaşı yapılmaya başlanmasından birkaç gün sonra, geçtiğimiz hafta içinde Londra'da toplanan "Ulusal Maden İşçileri Sendikası" delegeleri 98'e karşı 91 oyla grevin sona ermesine karar veriyordu. 1926 genel grevinden beri ülkenin yaşadığı en büyük grev bitmişti. Toplantıdan sonra, sendika başkanı Arthur Scargill gazetecilerin karşısına ilk defa "yenilmiş bir adam" görünümüyle çıkıyordu. Elleri yağmurluğunun ceplerinde, omuzları aşağıya çökmüştü. Bir yılın gerilimi ve yorgunluğu açıkça belli oluyordu. Toplantıda ısrarla grevin devam etmesi gerektiğini savunmuş, ama delegelere kabul ettirememişti. Gazetecilere "Salı günü madenlere geri döneceğiz," diyor ve ekliyordu, "Grevi bitirme kararına hepimiz uyacağız."

Hükümet-sendika hesaplaşması. Her şey 1983 yılı sonbaharında baş-

...m edecek bir burukluk kalacaktı.

lamıştı. İngiltere'de devlet mülkiyetindeki 174 kömür madeninin yöneticisi olan "Ulusal Kömür Heyeti"nin kamuoyuna açıklanan yeni planı, toplumu derinden etkileyecek bir dizi olayın ilk adımıydı. "Heyet"in planına göre "verimli" bir şekilde çalışmayan 20 kömür ocağı kapatılacak, 20.000 madenci işten çıkarılacak ve kalanların ücretleri sadece yüzde 5,2 oranında artırılacaktı.

Plan 186.000 üyesi olan Ulusal Maden İşçileri Sendikası için kabul edilebilir gibi değildi. Sendika, sendikacılığın beşiği olan İngiltere'nin en eski, en güçlü işçi örgütlerinden biriydi ve gücünü yakın geçmişte de ispatlamış, 1974 yılında yaptığı grevle Edward Heath'in muhafazakâr hükümetini düşürmüştü. Özellikle bu olaydan sonra, sendikanın lideri Arthur Scargill ülkenin bir kesimce çok sevilen, başka bir kesimce ise en çok nefret edilen kişileri arasına girmişti. Açıkça ortaya koymaktan çekinmediği radikal sosyalist düşünceleri ve uzlaşmaz tavırlarıyla Scargill, o zamandan bu yana İngiliz politikasında hep ön planda kalmıştı. Thatcher hükümetinin madenler konusundaki kararı ve Scargill'in sendikasının buna tepkisi, hem işçi ile işveren arasındaki bir ekonomik mücadele, hem de 1974 yılında sendikanın kazandığı "karşılaşma"nın rövanşıydı. Thatcher'a göre İngiltere'de sendikalar "fazla" güçlüydü ve bu durum ülkenin modernleşmesini ve kapitalizmin kendi mantığı içinde gelişmesini engelliyordu. Başbakan'a göre, İngiltere'nin en gelişmiş sanayi ülkesi durumundan "gelişmişlerin en az-gelişmişi" konumuna düşmesinin en büyük nedeni buydu. Ülkenin geleceği üzerinde kim hakimdi: Hükümet mi, sendikalar mı? 1974'ün rövanşı artık kaçınılmazdı.

Ulusal Kömür Heyeti'nin planına sendikanın ilk tepkisi üyelerinin fazla mesai yapmasını engellemek biçiminde oldu. Sendikanın amacı rekor düzeydeki 24 milyon tonluk kömür stokunu eritmekti. Ama ekim ayında alınan karar, istenen sonucu vermeyecek ve çok yumuşak geçen kış, sendikanın hesaplarını suya düşürecekti. 1984 başlarında Heyet Başkanı Ian MacGregor "Fazla mesai boykotunu istedikleri kadar sürdürebilirler," diyordu, "Nasılsa bir etkisi olmuyor." Bu arada Heyet'le Sendika arasındaki görüşmelerde, bir adım bile ileri gidilemiyor ve iki taraf da adeta genel grev istiyordu. Mart ayı geldiğinde Maden İşçileri Sendikası'nın yerel örgütleri art arda grev kararları almaya başlayacak ve İngiltere, ekonomik çıkar mücadelesini aşan bir saflaşmanın içine düşecekti.

Hükümet 1974'teki yenilgiyi tekrar yaşamamak için düşünülebilecek bütün tedbirleri almıştı. Büyük kömür stokları yapılmış, çok önceden ithal kömür için bağlantılar kurulmuş, kömür taşınmasında kullanılmak için sendikasız şoförler işe alınmıştı. Yapılan değişikliklerle grevcilere yapılan devlet yardımları kısılmış, grevleri kontrol edebilmek için polis örgütü bu amaçla yeniden düzenlenmişti.

Derine işleyen burukluk. Bir yıl boyunca devam eden grev, İngiltere'de sürekli kanayan bir yara haline geliyordu. Grevci işçilerin ve ailelerinin içine düştükleri maddi ve psikolojik sıkıntılar, polisle grevciler arasında çıkan çatışmalar, toplumun içine kök salmaya başlayan düşmanlıklar, dünyanın en hoşgörülü toplumunun insanlarına alışkın olmadıkları olayları yaşatıyordu. Yıl boyunca 9.000'i aşkın işçi tutuklanıyor, çıkan çatışmalarda 100'ü ağır, 1.400 polis yaralanıyor, iki maden işçisi intihar ediyor, üç işçi ise öldürülüyordu. Birçok gözlemciye göre grevin yol açtığı toplumsal saflaşmanın burukluğu yıllarca ortadan kalkmayacak ve gelecek kuşakları da etkileyecekti.

Toplumsal bölünmelerin en trajik olanları ise, kömür madenlerinin etrafındaki kasabalarda yaşanıyordu. Nüfusunu tümüyle madenci ailelerinin oluşturduğu kasabalar, "grevi sürdürenler" ve "işbaşı yapanlar"diye iki düşman kampa ayrılmıştı. Grevcilerin gururlu tavırları "pes edenler"in aşağılanması anlamına geliyordu. Madenciler arasında adeta bir "kast sistemi" gelişmişti. Herkesin değeri grevde kalış süresine göre değişiyordu. "O dönek değil," diyordu bir madenci bir arkadaşı için, "11 ay grevde kalıp, sonunda umutsuzluk-

İki rakip: Margaret Thatcher ve Arthur Scargill. Son "karşılaşma"nın galibi Demir Leydi.

"Madenciler oylarını ayaklarıyla kullandılar." Bir yıl boyunca her türlü sıkıntıya göğüs gerdikten sonra üzgün bir şekilde madenlere dönen işçiler ve "ayakla oy kullanma"nın The Sunday Times'de yayınlanan "muhafazakâr yorumu".

tan işbaşı yapmış bir adama dönek dememek lazım."

Kamplaşma ailelerin içine kadar girmişti. Biri grevci, diğeri işbaşı yapmış ikiz kardeşler, amcalarının cenaze töreninde birbirlerinin yüzüne bile bakmıyorlardı. "O bizi terk etti" diyordu kardeşlerden biri, "Onunla hayatım boyunca bir daha kesinlikle konuşmam." Yanyana iki evde yaşayan bir baba-oğul karşılaşmamak için evlerine gidip gelirken hep farklı yolları kullanıyorlardı. Birbirlerinin yüzlerini görmeye bile tahammülleri kalmamıştı. "Bu düşmanlığın geçmesi yıllar alacak," diyordu bir sendikacı. "Bu durum zamanla bir ölçüde yumuşar. Ama bugünkü tavırlarını hayatları boyunca sürdürecek bir grup mutlaka kalacak."

Zaferin iki yüzü. Bir yıl süren grev, sonunda bitmişti. İlk bakışta görülen Thatcher hükümetinin büyük bir zafer kazandığı ve Scargill'in sendikasının ağır bir yenilgiye uğradığıydı. Bu durum, grev görüşmelerinin en son perdesinde de açıkça ortaya çıkıyordu. Ulusal Kömür Heyeti'yle Sendika arasındaki son tur görüşmelerde Scargill, Heyet'in geçen ekim ayında yaptığı (ve kendisinin o zaman "kabul edilmesi olanaksız" olarak nitelediği) önerilere dönülerek anlaşmayı önermiş, ama Heyet temsilcilerinden, o günkü önerilerin artık "masada olmadığı" yanıtını almıştı. Heyet Scargill'den madenlerin kapatılacağını yazılı olarak kabul etmesini istiyordu. Scargill, böyle bir şeyi kesinlikle yapmayacağını söyleyerek toplantıyı terk ettiğinde ise, görüşmeler bir kere daha kopuyor ve grevi sona erdiren kararı vermek, madencilere kalıyordu. Bir Heyet yetkilisi, "Madenciler oylarını ayaklarıyla kullandılar," diyordu; sessizce işlerinin başına dönerek.

Bir yıllık mücadelenin sonunda işçilerin büyük çoğunluğunun grevi daha fazla sürdürecek hali kalmamıştı. Sendikanın Yorkshire Başkanı Taylor," yorucu bir günün sonunda insanlardan daha fazlası istenemez" diyordu. "Galiba yolun sonuna geldik. İşçilerin içinde bulunduğu koşullar dayanılacak gibi değil."

Maden İşçileri Sendikası'nın grevin içinden yenilen taraf olarak çıkmasının bir nedeni de, grev süresinde içine mahkûm edildiği yalnızlıktı. Gösteriler, yürüyüşler ve yardım kampanyaları yıl boyunca sağlayabildikleri tek destek olmuştu. Gerek İşçi Partisi, gerek İngiliz İşçi Sendikaları Birliği (TUC) greve karşı mesafeli tavırlarını işin başından sonuna dek sürdürmüşlerdi. TUC, madenciler grevini her sektörü kapsayan bir genel greve dönüştürmeyi hep reddetmiş, İşçi Partisi ise destek sağlamadığı gibi, zaman zaman greve karşı bir tutum içine bile girmişti. Yenilginin yaklaştığı günlerde İşçi Partisi Lideri Neil Kinnock, "Herkes kendi işiyle uğraşsın," diyordu. "Hükümeti devirmeyi biz de istiyoruz, ama grev gözcülerinin şiddet eylemleriyle değil, seçmenlerin oylarıyla." Birçok İşçi Partisi lideri ve sendikacı ülkenin içine düştüğü saflaşmadan Demir Leydi'nin "dikbaşlılığı"nı ve Scargill'in "maceracılığı"nı sorumlu tutuyordu. Maden işçileri "kendi dışlarında gelişen bir hesaplaşmanın kurbanı" olmuşlardı.

Öte yandan, İngiltere'de son günlerde yapılan kamuoyu yoklamaları, Thatcher'ın zaferinin Falkland zaferi gibi "oya dönüşebilir" cinsten olmadığını gösteriyordu. İngiliz halkının büyük çoğunluğu, madencilerin içine düştüğü kötü durumdan rahatsız oluyor ve bir yıl boyunca sürdürdükleri mücadeleye sempati duyuyordu. Bir hükümet yetkilisi bu durumu kabulleniyor ve "Biz Scargillizm'i yendik," diyordu, "madencileri değil."

Ama Avrupa'nın İkinci Dünya Savaşı'ndan beri yaşadığı en büyük grev sona ererken, İngiltere'de birçok şey artık eskisinden farklıydı. İngiltere gelişmiş kapitalist ülkeler içinde sendikacılığın eski gücünü koruduğu en son ülkeydi. Ve sendikalar, sendikacılığın beşiğinde altından zor kalkacakları bir darbe yemişlerdi. İngiliz basınında çıkan yorumlara göre, İngiltere'de sendikaların "hükümet düşürücü" gücü, belki de artık tümden tarihe karışmıştı ●

KISA KISA

Mitterrand'ın seçim manevrası

Fransa Cumhurbaşkanı Mitterrand ve Sosyalist Parti teknisyenleri, ilk turu 10 Mart, ikinci turu 17 Mart'ta yapılacak yerel seçimlerden sonra, seçim sistemini değiştirme planını gündeme getirecekler.

Sosyalist Parti'nin, 1986 baharında yapılacak genel seçimlerde sağ muhalefetin oylarını bölmek için, çoğunluk esasına dayanan Fransız seçim sistemini, nisbi temsil sistemine dönüştürmeyi planladıkları bildiriliyor.

Fransa Cumhurbaşkanı Mitterrand seçim yasasını değiştiriyor...

Popülaritesini son bir yıl içinde büyük ölçüde yitiren sosyalist hükümet, 1986 parlamento genel seçimlerinde, liberal ve tutucu sağın oylarını bölerek, yeniden iktidara gelmeyi umuyor. Ancak, seçim sistemindeki değişikliğin, Fransa'da son bir yılda hortlayan aşırı sağın lideri Le Pen'in, parlamentoya üye sokmasına yarayacağı bildiriliyor.

Bonn'un Doğu'daki diplomatik girişimleri

Federal Almanya Dışişleri Bakanı Hans Dietrich Gencher, geçen hafta, Moskova'yı ziyaret ederek, Doğu Batı yumuşamasının canlanması için temaslarda bulundu.

Gencher'in, Sovyet Dışişleri Bakanı Andrei Gromiko'dan, ABD ile SSCB arasında silahsızlanma görüşmeleri hakkında bilgi aldığı bildirildi.

Bonn'daki siyasal gözlemciler, Hans Dietrich Gencher'in Moskova ziyaretinin, Federal Almanya'nın bundan sonra Doğu Bloku'yla ilişkilerinde ABD'den daha bağımsız bir politika izleyeceğinin göstergesi olduğunu ifade ediyorlar.

Lübnan'da bombalar, Ortadoğu'da barış girişimleri

İsrail askerleri, Lübnan'ın güneyinde Şii köylerine karşı saldırılarını sürdürürken, Ürdün Kralı Hüseyin ile Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek Ortadoğu barış görüşmeleri konusunda ortak görüş belirlediler.

Geçen hafta Kahire'de bir araya gelen Kral Hüseyin ile Hüsnü Mübarek, ABD'ye, Filistin halkının tek yasal temsilcisi FKÖ ile diyalog kurma çağrısında bulundular.

Başkan Hüsnü Mübarek

Ürdün Kralı Hüseyin

ABD yönetimi, Kral Hüseyin ve Hüsnü Mübarek'in önerisine şimdilik resmi bir cevap vermedi. Reagan yönetiminin Ortadoğu konusunda yeni bir açıklama yapmak için, Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'le görüşmeyi beklediği bildiriliyor. Mübarek'in gelecek hafta içinde Washington'u ziyaret ederek Reagan yönetimiyle görüşmeler yapması bekleniyor.

Bu arada, İsrail hükümetinin, ABD ile FKÖ arasında doğrudan yapılacak görüşmelere karşı olduğu bildirildi.

Gözlemciler, görüşmenin gerçekleşmesi halinde İsrail-ABD ilişkilerinin büyük ölçüde gerginleşeceğini ifade ediyorlar.

Öte yandan, İsrail'in Lübnan'ın güneyinden çekilirken, Şii yerleşim merkezlerine saldırması sonunda, bölgede, durum yeniden alevlendi.

Kampuçya'ya son darbe

Vietnam birlikleri, Kampuçya topraklarında kendilerine karşı direnen Prens Sihanuk'a bağlı güçlere karşı son darbeyi indirmek üzere yeni bir saldırı başlattılar.

Son operasyonda, Vietnam birliklerinin Kampuçya'nın kuzeyine doğru ilerlediği ve Prens Sihanuk'a bağlı güçlere ağır kayıplar verdirdikleri belirtiliyor.

Kampuçya'nın eski lideri Prens Sihanuk, ülkenin kuzeyinin Vietnam birliklerinin eline geçmemesi için 5 bin gerillanın çarpıştığını söyledi. Vietnam birlikleri geçen ocak ayında Kampuçya topraklarına girerek Vietnam rejimi karşıtı Kızıl Kmerler ve Prens Sihanuk'a bağlı kuvvetleri püskürtmeye başlamışlardı.

Vietnam birlikleri, Kampuçya topraklarında

Christine Haydar yeniden şöhret peşinde

Christine'e bir öneri:

"Milli gelinimiz" Christine Haydar, yine Türkiye'ye geldi. Haydar'ın menajeri Erkan Özerman, bu ziyaret onuruna gazetecilere Etap Marmara'nın kral dairesinde bir parti verdi. Yarım saat boyunca bol içki ve yiyecek eşliğinde Christine'nin gelmesini bekleyen gazeteciler, sonunda onu mazbut giysiler içinde görünce epey hayal kırıklığına uğradılar. Ama bu hayal kırıklığı uzun sürmeyecek, az sonra, Christine'nin ceketinin çıkmasıyla birlikte foto muhabirleri de işbaşı yapacaktı.

Özerman'ın söylediğine bakılırsa, Fransız FR 3 Televizyonu'nun Haydar'ın Türkiye'de nasıl meşhur olduğunu anlatan 50 milyona malolacak "Outsider" adlı bir film çekilecekti. Gelinimizin ziyaret sebebi buydu. Filmde, İstanbul'un tarihi ve doğal güzelliklerinin yanı sıra, Christine'nin doğal güzellikleri de sergilenecekti. Anlaşılan Özerman, Fransa'da bir türlü meşhur olamayan Christine'nin şansını son bir kez daha deniyordu.

"Yazık bu kadar çabaya" diyordu film hikâyesini duyan gazeteci Fikri Ayyıldız. Kendisinin daha parlak bir fikri vardı: "Türkiye'lere kadar gelip 50 milyon harcayıp filmler çekeceğine, değiştireceksin Christine'nin soyadını, Eiffel yapacaksın, sonra da kule önünde bir güzel resim çektirip 'Ben ünlü mühendis Gustave Eiffel'in öz be öz kızıyım' diye bir demeç patlattıracaksın, Avrupa'da şöhret olacaksın."

Cenazede ağız dalaşı

Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Dekanı Prof. Sevinç Karol gerek üniversitedeki uygulamaları, gerekse ilginç demeçleri ile akademik camianın en tartışılan kişilerinden biridir. Geçen hafta sonu söz konusu tartışmalara eşi AP eski Kastamonu Milletvekili Nihat Karol da katıldı.

YÖK Başkanı Prof. İhsan Doğramacı'nın annesinin cenaze törenine katılan öğretim üyeleri, cenazenin sessizliği arasında birden duydukları "Ulan P..., bizimle ne uğraşıyorsun" sözleriyle irkildiler. Sataşmanın muhatabı eskiden Sevinç Karol'un yardımcılığını yapmış, halen ODTÜ'de görevli bir fizik profesörüydü. Bu sözleri duyunca önce ne karşılık vereceğini şaşırdı, sonra olayı yatıştırmak için Karol'a dönerek "Burası mukaddes bir yer, burada tartışmak günah olur" dedi. Hızını alamayan Nihat Karol, "Çeneni kırarım" diye üstüne yürüyünce de "Buraya muhterem bir hocamızın validesinin cenazesine geldik, ayıptır" diyerek geriledi. "Muhterem hocamız" ise tartışmanın bir metre uzağında olayı duymazlıktan geldi. Cenaze dağılırken Karol'un söz konusu profesöre "Sana göstereceğim" dediği duyuldu.

Nihat Karol

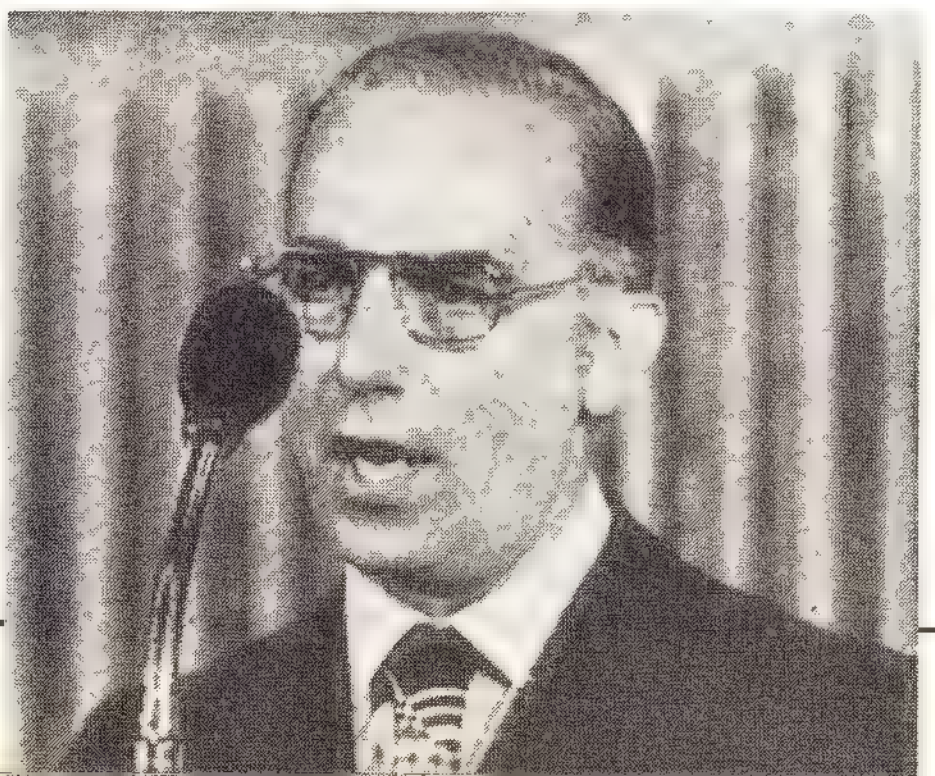

Sessiz ama bilinçli

Cumhurbaşkanlığı Basın Müşaviri Ali Baransel, sessiz çalışmalarını bir bir sergiliyor. Korutürk'ün Cumhurbaşkanlığı döneminde bu göreve getirilen Ali Baransel, Çankaya Köşkü'nde 11 yılını doldurdu. Göreve başladığında Korutürk'ün söylev ve demeçlerini derleyip kitaplar halinde çıkartırken, bir yandan da önce Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın konuşmalarını toparlayıp bastırıyordu.

Ali Baransel, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in söylev ve demeçlerinin ilk bölümünü dört kitap halinde hazırlamıştı. Geçtiğimiz hafta beşincisini de çıkarınca Köşk ve basın çevrelerinde "Sessiz ama bilinçli çalışan Basın Müşaviri" biçiminde tanımlanmaya başladı.

Ali Baransel

ETİRDİĞİ

Cihan Ünal ve Türkan Şoray "Körebe"nin galasında

Türkan Şoray yönetmen Ömer Kavur ile

Lütfen derhal perhize!

Türkan Şoray'ın doğum sonrası yaptığı ilk film olan "Körebe"nin galası, çarşamba gecesi Sinema Televizyon Enstitüsünde yapıldı.

Atıf Yılmaz, Müjde Ar, Şerif Gören, Yaprak Özdemiroğlu, Şerif Sezer, Halil Ergün, Aytaç Arman, Yılmaz Duru gibi çok sayıda oyuncu ve yönetmenin katıldığı galada, fotoğrafçıların favorisi, Türkan Şoray gelene kadar Müjde Ar'dı.. Ama Türkan Sultan'ın beyazlar içinde salona girmesiyle birlikte Müjde Ar'ın pabucu dama atıldı ve kameralar ünlü çifti görüntülemeye başladı.

Türkan Şoray, film boyunca "Körebe"nin çocuk oyuncusunu kucağından indirmeyerek çocuk sevgisini bilene bilmeyene bir kez daha kanıtlamış oldu.

Galanın bitiminde film üstüne farklı yorumlar ve değerlendirmeler yapılıyordu. Ama salonda bulunan herkesin birleştiği nokta, Şoray'ın acilen kilo vermesi gerektiğiydi. Bu gereklilik, özellikle filmdeki koşma sahnesinde inkar edilemez bir biçimde ortaya çıkıyordu.

"Biz daha iyi oynuyorduk"

Operet dünyamızın "klasiği" "Lüküs Hayat", yıllar sonra bu kez Haldun Dormen'in yönetimiyle sahnelendi. Lüküs Hayat'ın galası, unutulmaya başlanan "opera şıklığı"nı da canlandırmıştı. Seyirciler, sahnedeki sanatçılarla yarışan bir şıklık içindeydi. En ön sıradaki iki seyirci ise şıklıklarının yanı sıra bir başka özellikleriyle bütün gözleri üstlerinde topluyordu. Bedia Muvahhit ve Semiha Berksoy, 1930'lu yıllarda Lüküs Hayat'ın başrollerinde oynamışlardı. İki sanatçı oyuncuları, biraz da kendileriyle karşılaştırarak izliyordu. İlk perdenin sonunda seyirciler Bedia Muvahhit ile Semiha Berksoy'un çevresinde toplanarak izlenimlerini sordular. Muvahhit ile Berksoy'un cevabı kısa ve netti: "Biz daha iyi oynuyorduk." Oyunla ilgili izlenimleri en çok merak edilen kişi olan Lüküs Hayat'ın bestecisi Cemal Reşit Rey ise hasta olduğu için galaya gelememişti.

Lüküs Hayat bir kez daha sahnede

Konsolosun renk aşkı

Amerika'nın İstanbul Konsolosu Daniel O. Newberry, hem içişlerimize karışıyor, hem de taraf tutuyor. Newberry, Beşiktaşlı.. **Yankı**'nın 15'inci Yılı kokteylinde etrafını saranlara, büyük bir iftiharla, hem ligde, hem de kupada nasıl şampiyonluğa gittiklerini anlatıyordu. Çevresindekiler, Konsolosun nasıl olup da Beşiktaşlı olduğunu merak ettiler. Hatta içlerinden biri, Prof. Kurthan Fişek'in bir zamanlar televizyonda söylediklerini hatırlatıp, "Galatasaray aristokrasinin, Fenerbahçe burjuvazinin, Beşiktaş proleteryanın takımı derler. Siz yoksa Sovyet

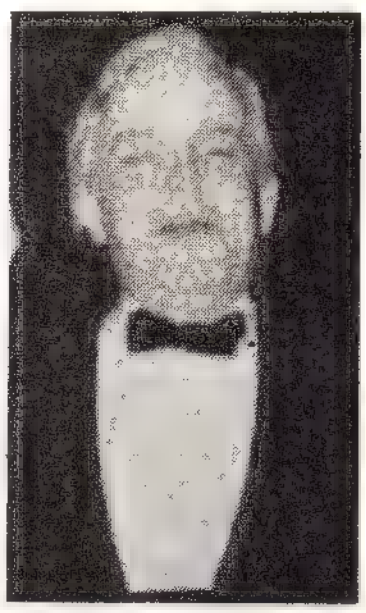

Amerika Konsolosu Newberry neden Beşiktaş'ı tutuyor

Konsolosu musunuz" diye de sordu. Newberry, sorulara gülerek, hem de türkçe yanıt verdi: "Ben arabacı konsolosum, onun için de Beşiktaşlıyım.."

Sonra ısrarlar üzerine gerçek sebebi anlattı. Onu Beşiktaşlı yapan oğluydu. Fena halde futbol hastası olan genç Newberry "Baba, madem biz Beşiktaş'ta oturuyoruz, o halde Beşiktaş'ı tutmalıyız" demiş ve evdeki herkesi Beşiktaşlı yapmıştı. Yapmakla da kalmamış, Amerika'da Beşiktaş United adlı bir futbol takımı da kurmuştu.

Beşiktaş'ın İstanbul'daki hiçbir maçını kaçırmadığını söyleyen Newberry, "Şampiyon olursak, arabamı siyah-beyaz süsleyip, stadan eve öyle geleceğim" diyordu.

SERMAYE PİYASASI / DEĞER KAZANAN HİSSE SENETLERİ

Faizden daha da kârlı

Batı Anadolu Çimento Sanayii AŞ, oldukça düşük olan sermayesine karşın, bugün en fazla kâr eden kuruluşlar arasında. Şirket geçtiğimiz yıl yüzde 1400 kâr payı dağıttı

Batı Anadolu Çimento: 67 ilde 1.500'ü aşkın ortağıyla bir halka açık anonim şirket

Herkes süper faizli Hazine bonoları, yüksek faizli tahviller ve yüzde 50'lere varan banka faizleriyle ilgiliydi. Hisse senedi piyasası unutulmuştu sanki. Üstelik tüm ilgililer ağız birliği etmişçesine aynı şeyi söylüyorlardı: "Hisse senedi olayı ölüyor".

Hisse senedi piyasasının son yıllarda, yüksek faiz oranları nedeniyle durgunluk içine girdiği bir gerçekti. Yine de şanslı olanlar, diğer tasarruf seçeneklerini gölgede bırakanlar yok değildi. Beş yıl önce 2 bin 400 liraya aldığı senedi, bugün 30 bin liraya hemen alıcı bulan, aynı senetten 7 bin 400 lira gelir sağlayan bir hisse sahibi için, hisse senedi piyasası konusunda duyulan kuşkular pek anlam ifade etmiyordu. Doğrusu bu senet, bankadan da, tahvilden de, bonodan da daha iyi gelir sağlıyordu. Değeri beş yılda 13 kat artan, yüzde 740 kâr payı veren bu senet hangi şirketindi?

En çok değer kazanan senet. **Nokta**'nın, son beş yılda en fazla değer kazanan ve en yüksek oranda kâr payı dağıtan hisse senedini saptamak üzere yaptığı bir araştırmada, bu sorunun karşısına yazılan isim Batı Anadolu Çimento Sanayii AŞ'ydi. Yine aynı dönemde Good Year, Kordsa, Aygaz, Kav, Kartonsan, Hektaş, Polylen, Çimsa, Çimentaş, Bolu Çimento, Türk Siemens ve İş Bankası'yla Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın kurucu hisseleri de giderek değer kazanan senetler olarak dikkati çekiyorlardı. Ama Batı Anadolu Çimento'nun hisse senetlerinin kazandığı değer, diğerlerine göre çok daha fazlaydı. Genborsa, 1980-1984 yılları arasındaki dönem için yaptığı incelemede, Batı Anadolu Çimento'nun, çimento sektöründe en olumlu izlenim veren firma olduğunu gözlüyor, şirketin 1980'de 2 bin

400 lira olan hisse senedi fiyatının 1984 Aralık ayında 32 bin liraya ulaştığına dikkat çekiyordu. Genborsa'ya göre, şirketin çok yüksek oranda temettü dağıtması, hisse senedi fiyatlarının artmasındaki en önemli etkendi.

Batı Anadolu Çimento, bu olumlu çizgiyi üstelik inşaat sektörünün önemli bir darboğazla karşılaştığı son beş yıllık dönemde tutturmuştu. Şirket 1979 yılında yüzde 5 temettü verirken, bu oran 1983'te yüzde 740'a yükselmişti. Batı Anadolu Çimento Yönetim Kurulu Murahhas Azası Şinasi Ertan, şirketin şu anda yüzde 1400 kâr dağıttığını belirtiyordu. Sektördeki durgunluğa karşın, nasıl olmuştu da çimento üreticisi bir firma bu olumlu çizgiyi yakalamıştı? Şinasi Ertan, **Nokta**'nın bu sorusunu şöyle yanıtlıyordu: "Biz daha 1980 şokunu yemeden, petrol fiyatlarının astronomik tırmanışı karşısında, özel sektör fabrikaları arasında fuel oille çalışıp da ilk defa kömüre geçme kararı alan şirketiz. Türkiye'nin en büyük holdinglerinin şirketleri olan çimento fabrikaları ancak 1984'te kömürle çalışabilir hale geldiler. Fuel oili yakıt olarak kullananların maliyetleri son derece çarpıcıdır. Başarımızın önemli sebeplerinden biri, bu gerçeği önceden görmek, kömüre dönmektir".

Şirketin başarısındaki en önemli etken olmakla birlikte tek etken "kömüre dönmek" değildi. Ertan, ikinci olarak yönetimde alınan yatırım ve teknolojik yenilik kararlarının maliyeti düşürücü etkisine değiniyor, "Başarımızın sırrı, çağdaş organizasyona, çağdaş teknolojiye çok süratli uyum sağlamaktadır. Fabrikadaki bütün bölümler maliyetleri indirme yarışına girdiler. Şimdi aynı kapasitede, aynı bölgede, aynı yakıt türüyle çalışan fabrikalar arasında Türkiye'de maliyetleri en düşük olan fabrikayız" diyordu. Şirketin kârını artıran bir diğer etken ise ihracattı. Ancak, aynı alandaki en önemli rakibi Çimentaş, 1983'te ağırlıkla ihracata yönelince iç pazarda meydana gelen açığı da Batı Anadolu Çimento kapatmış, böylece son iki yılda asıl önemli kâr iç piyasadan sağlanmıştı.

Halka açık bir şirket. Batı Anadolu Çimento, İzmir'de, 1966 yılında "halka açık bir şirket" olarak kurulmuştu. Hiçbir ortak, sermayenin yüzde 10'undan fazlasına sahip değildi. Şinasi Ertan, şirketin kârlılığında, halka açık olmasının da büyük payı olduğuna değiniyor, "Türkiye'deki halka açık şirketlerin başarısı, belli bir sermaye ağırlığı olmamasından, müteşebbis bir grubu olmamasından kaynaklanmaktadır" diyordu. Batı Anadolu Çimento, Sermaye Piyasası Yasası'yla 1980'den sonra getirilen "halka açık şirketlerin kârlarının yüzde 50'sini dağıtma zorunluluğu"nu, 1966'da ana sözleşmesine koyan ilk şirketti. 60 milyon lira olan sermayesini 1976'da 75 milyona yükseltmiş, daha sonra da sermaye artırımına gitmemişti. Şinasi Ertan neden sermaye artırımına gidilmediği sorusunu da, "Bizim şu anda birikmiş 1 milyar 300 milyon liralık yeniden değerlendirme fonumuz var. İstersek bu fonu sermayeye katabiliriz ve ortaklara bedelsiz hisse senedi verebiliriz. Ama bu ortaklara bir menfaat sağlamaz. Hisse senetlerini 6, 8, 10 kere sulandırdığınız zaman ortaklar hisse senetlerinin nasıl bir seyir takip edeceğini değerlendiremeyeceği için mağdur olma ihtimalleri var" şeklinde yanıtlıyordu.

Hisse senedi piyasasında, fiyatı etkileyen en önemli faktör şirketin kârlılığıydı. İşletme sermayesi, yönetim kadrosu, piyasada alınıp satılma yeteneği, her an satılıp satılamayacağı gibi faktörlerin yanı sıra, hisse senedine ödenen bedelin getireceği kâr oranı da fiyatı etkileyen önemli bir unsurdu. Bütün bu faktörleri değerlendirerek yapılacak iyi bir seçim, hisse senedini tahvil veya banka faizinden daha çekici hale getirebilirdi. Borsa komisyoncuları İlhan İzibelli ve Cengiz Evgin, ayrıca sermaye piyasası açısından iyi firmanın, hissedar sayısı fazla olan firma olduğunu belirtiyorlardı. Batı Anadolu Çimento'nun 67 ilde 1500 ortağı vardı. Şirket son dört yılda 2 milyar liralık yatırım yapmış, hemen hemen bankalardan kredi almadan faaliyetini yürütmüştü. 1985 için de 1,5 milyar liralık yatırım planlanıyordu. Bu yatırım, fabrikada yeni bir bölüm kurulması biçiminde değil, verimi artırıcı yönde olacaktı. Şinasi Ertan, bu yatırım karşılığı elde edilecek verim artışının gelecek yıllarda şirket kârını olumlu yönde etkileyeceğini belirtiyor ve "Bir hissedar parasını getirip teslim ettiği zaman, bugün bunun 70 katı değer bulabiliyor ve yılda 14 kat temettü alabiliyorsa, ben yanlış bir iş yapmadım, doğru bir iş yaptım diyebiliyor. Biz bundan büyük mutluluk duyuyoruz" diyordu●

"Hisse senedi iyidir"

1979-83 döneminde en fazla değer kazanan ve en çok kâr payı dağıtan hisse senetleri

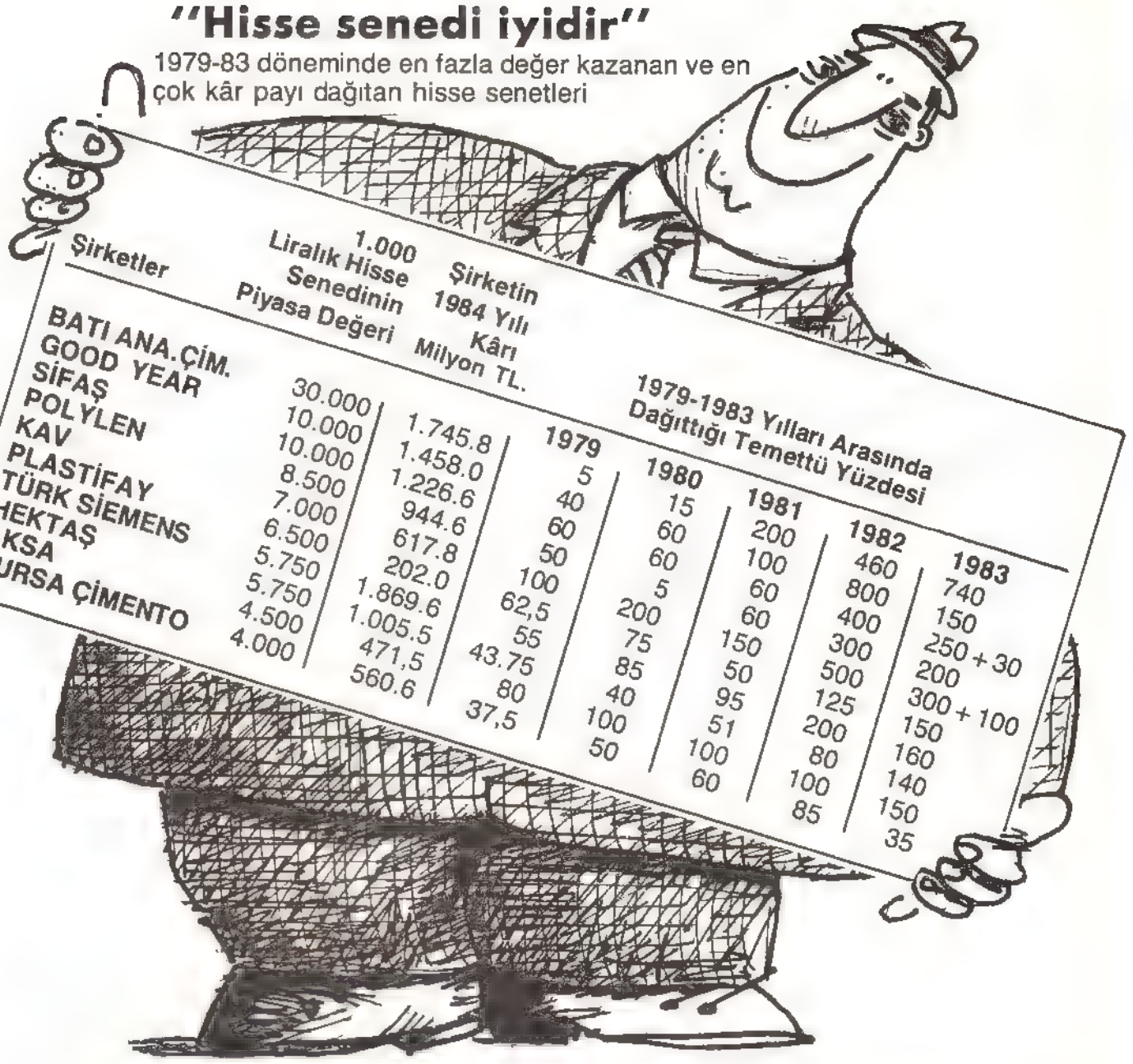

Şirketler	1.000 Liralık Hisse Senedinin Piyasa Değeri	Şirketin 1984 Yılı Kârı Milyon TL.	1979-1983 Yılları Arasında Dağıttığı Temettü Yüzdesi 1979	1980	1981	1982	1983
BATI ANA.ÇİM.	30.000	1.745.8	5	15	200	460	740
GOOD YEAR	10.000	1.458.0	40	60	100	800	150
SİFAŞ	10.000	1.226.6	60	60	60	400	250 + 30
POLYLEN	8.500	944.6	50	5	60	300	200
KAV	7.000	617.8	100	200	150	500	300 + 100
PLASTİFAY	6.500	202.0	62,5	75	50	125	150
TÜRK SİEMENS	5.750	1.869.6	55	85	95	200	160
HEKTAŞ	5.750	1.005.5	43.75	40	51	80	140
AKSA	4.500	471,5	80	100	100	100	150
BURSA ÇİMENTO	4.000	560.6	37,5	50	60	85	35

Ekonominin Kamber'i

Bugün 59 yaşında olan Şinasi Ertan, ekonominin 3 merkezi olan İstanbul, İzmir ve Ankara'da "onsuz olmaz" bir niteliğe, "vazgeçilmez" bir kimliğe sahip

Önünde yollar açılıp "yürü ya kulum" dendiğinde henüz 39 yaşındaydı. 39 yaşla birlikte, çoktandır düşündüğü şeyleri artık hayata uygulama zamanı da gelmişti. Kendi yağıyla kavrulan bir fabrikatör değil, ekonomiye yön veren beyinlerden biri olacaktı. Hedef, Oda'lar, Oda Meclisleri, Birlikler, şirket yönetim kurullarıydı... İlk gençliğinde "spor yapmanın kazandırdığı hırs ve heyecan", bu iplerde oynayabilmesi için yeterli bir itici güçtü. Kaldı ki, İzmir Torbalı'da babadan kalma bir zeytinyağı fabrikasının sahibi olarak "fabrikatör" sıfatını da taşıyordu.

Bugün Ege Bölgesi'ne can veren şirketlerin yönetim kurullarında "olmazsa olmaz" türünde bir ağırlık taşıyan Şinasi Ertan, 1926'da İzmir'de doğmuştu. Ancak çocukluğu, ilk, orta ve lise öğrenim yılları İzmir'de değil, şirin tatil beldesi Çeşme'de geçecekti. Sonraki yılların getireceği başarılarda bu mutlu çocukluğun rolü büyüktü.

Şinasi Ertan, lise eğitiminin tamamlanmasından hemen sonra "ver elini İzmir" demiş ve o zamanki adıyla Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu'na girmişti. Zeytinyağı fabrikasındaki çalışma pratiği onun ufuklarını genişletmiyor, dünyaya açılamıyordu; Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu'nda dünyaya açılacaktı Şinasi Ertan. Ama onun için hayat, sadece çalışmak ve kazanmaktan ibaret değildi. Zevkler de vardı dünyada; o, spora yöneldi. Şinasi Ertan, işadamlığıyla sporculuğu 1963'te birbirinden ayırdı: "Spor yapmak, kendisine çok şey kazandırmıştı".

Sürekli tırmanış. İş alanında "vazgeçilmez" olmaya ya da "beyinlik" görevi üstlenmeye soyunması, bu başarılı spor yaşamının ardından gelecekti. Yükseliş, 1965 yılında İzmir Ticaret Odası Yönetim Kurulu Üyeliğine seçilmesiyle başladı. Bir yıl sonra Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) Meclis üyesi, 1967'de de EBSO Yönetim Kurulu Başkan Vekili oldu. Birkaç ay sonra ise EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Şinasi Ertan'dı artık; 8 yıl süreyle bu görevi sürdürecekti. Burada edindiği 8 yıllık deneyimin ardından bu kez kendisini EBSO Meclis Başkanı olarak bulmuştu. Ertan, buradaki görevini de 8 yıl olarak belirlemişti. Şinasi Ertan, Ege Bölgesi

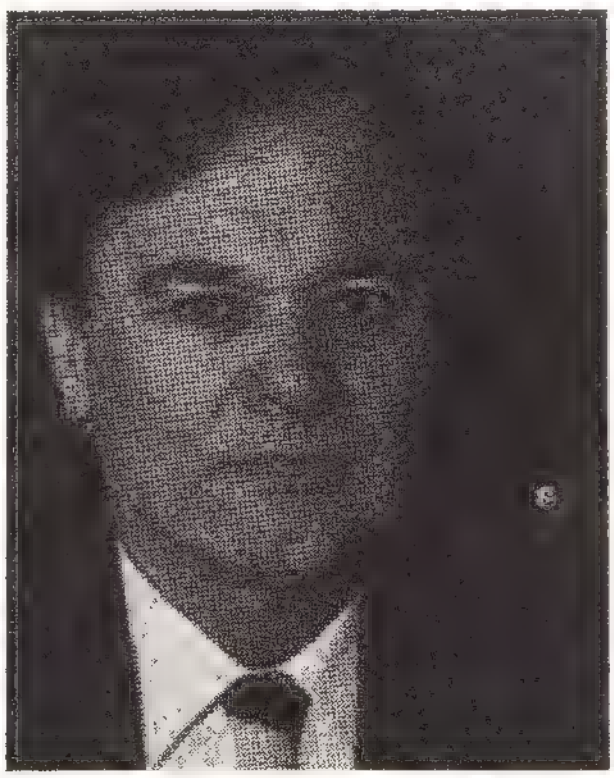

Ertan: Hem girişimci, hem de yonetici

Sanayi Odası'ndaki çalışmalarına ilişkin olarak bugün şunları söylüyordu: "Sanayi Odası'nda bir şeyler yaptığımıza inanıyorum. Yeni bir anlayışla ilk kez biz kamuoyuna açıldık. Sık sık basın toplantıları düzenleyerek ülke sorunları hakkındaki görüşlerimizi dile getirdik."

Şinasi Ertan, madem ki "beyin olmaya" soyunmuştu, o halde sadece Ege Bölgesi ile sınırlı kalmamalıydı. Ege Bölgesi'ndeki çalışmaları sırasında, Türkiye Odalar Birliği Başkan Vekilliği görevini de 7 yıl süreyle üstlenecekti. Ve elbette kuruluş aşamasından itibaren, elit işadamları ve yöneticilerin oluşturduğu TÜSİAD'da "olmazsa olmaz" yerini alacaktı.

Bir fabrika yaratmak. Şinasi Ertan, sadece dernek ve Odalarda görev yürütmüyordu. Aynı zamanda idealist bir girişimciydi de. 1966'da kurulan ve bugün 1.000 liralık hisseleri 70.000 liraya kadar alıcı bulan Batı Anadolu Çimento'nun ilk hissedarlarından biri olmuştu. Kendi ifadesiyle bu kuruluşa "hem gönül, hem de büyük emek verdi". Çünkü bu kuruluşla birlikte, düşündükleri de somut olarak gerçekleşmeye başlıyordu. Şinasi Ertan, kendisini "Halka açık şirketlerin savunucusu olarak" niteliyor ve "Batı Anadolu modeli bütün şirketlere örnek olmalıdır" diyordu.

Şinasi Ertan, bu fabrikanın yönetim kuruluna 1970 yılında girmişti. Sonrasında "olmazsa olmaz"lığını burada da kabul ettirip, şirketin yönetim kurulundaki tek murahhas aza olarak görev üstlenmişti.

Şinasi Ertan'ın bugün başka görevleri de var: Örneğin Yaşar Holding İcra Komitesi üyesi; 6.800 ortaklı Ege Gübre Fabrikası Yönetim Kurulu üyesi ve hissedarı; Tütünbank'ın Yönetim Kurulu Başkanı...

Halen ekonominin ağır toplarından biri olma niteliğini sürdüren Şinasi Ertan'ın "En başarısız olduğum uğraş" diye tanımladığı bir de politikacılık geçmişi vardı: 1977'de, Süleyman Demirel'in isteği ile İzmir Belediye Başkanlığı'na adaylığını koydu ama CHP'nin adayı İhsan Alyanak'a karşı seçimi kaybetti. Ertan'ın ikinci politika denemesi ise, Ege Ordu Komutanı iken tanıdığı Turgut Sunalp'in liderliğinde kurulan Milliyetçi Demokrasi Partisi çatısı altında gerçekleşti. Ama sütten ağzı yanan, yoğurdu üfleyerek yer misali, sadece "kurucu" olmakla yetindi. Çünkü kendisi bugünkü kimliğiyle de yeterli bir ağırlık taşıyordu. Ertan'ın ağırlığını şu cümleleri yeterince ortaya koyuyordu: "Memleketin ekonomik sorunlarına heyecanla yaklaşmışımdır ve toplum çıkarlarını düşünerek fikirlerimi söylemişimdir. Bu konularda bir şeyler yaptığıma inanıyor ve fikirlerimi her zaman özgürce söylemekten çekinmiyorum."

SÖYLEŞİ / SELİM EGELİ

Bütçe ne güne duruyor?

Başbakanlık Basın Merkezi'nde uzunca bir süredir hayli önem verilen bir çalışma sürdürülüyor. Bu çalışmanın amacı, çalışmayı yürütenlerce, "Gelişen ve değişen Türkiye'yi uzun vadeli bir şekilde dünyaya tanıtmak" olarak özetleniyor. Başbakanlık Basın Merkezi bu amaçla, Amerikalı uzman şirketlerden biriyle bağlantı kurdu ve tanıtma programının neleri içereceği netleştirildi. Her türlü kitle iletişim aracından yararlanılarak gerçekleştirilecek bu tanıtım programını hazırlayacak olan şirketin yetkilileri yakın zamanda Türkiye'ye gelecekler. Başbakanlık Basın Merkezi yetkilileri, tanıtım programının öncelikle Amerika'da gerçekleştirileceğini belirtiyorlar. Daha sonra bu program, Avrupa Ekonomik Topluluğu ülkelerine, Ortadoğu'ya ve Japonya'ya yaygınlaştırılacak.

Merkez, bu arada kısa vadede gerçekleştirilebilecek bir program daha yaptı. Bu program, 3 yıl önce TIME dergisinde yayınlanan ve hayli ilgi uyandıran Türkiye ekinin bir benzerinin yayınlatılmasından oluşuyor. Başbakan Özal'ın nisan ayında ABD'ye yapacağı resmi ziyaret tarihine denk düşecek Türkiye ekinin finansmanı bütçeden karşılanacak. Daha önce tanıtım projesinin 300 milyon liralık finansmanı için TÜSİAD'a başvurulmuş, ancak TÜSİAD yeterli parası olmadığı gerekçesiyle finansmanın tümünü karşılamaya yanaşmamıştı. Başbakan Özal'ın enformasyon konularıyla ilgili danışmanı Selim Egeli, TIME dergisinde yayınlanacak Türkiye eki ile ilgili son gelişmeler konusunda* Nokta*'nın sorularını yanıtladı.

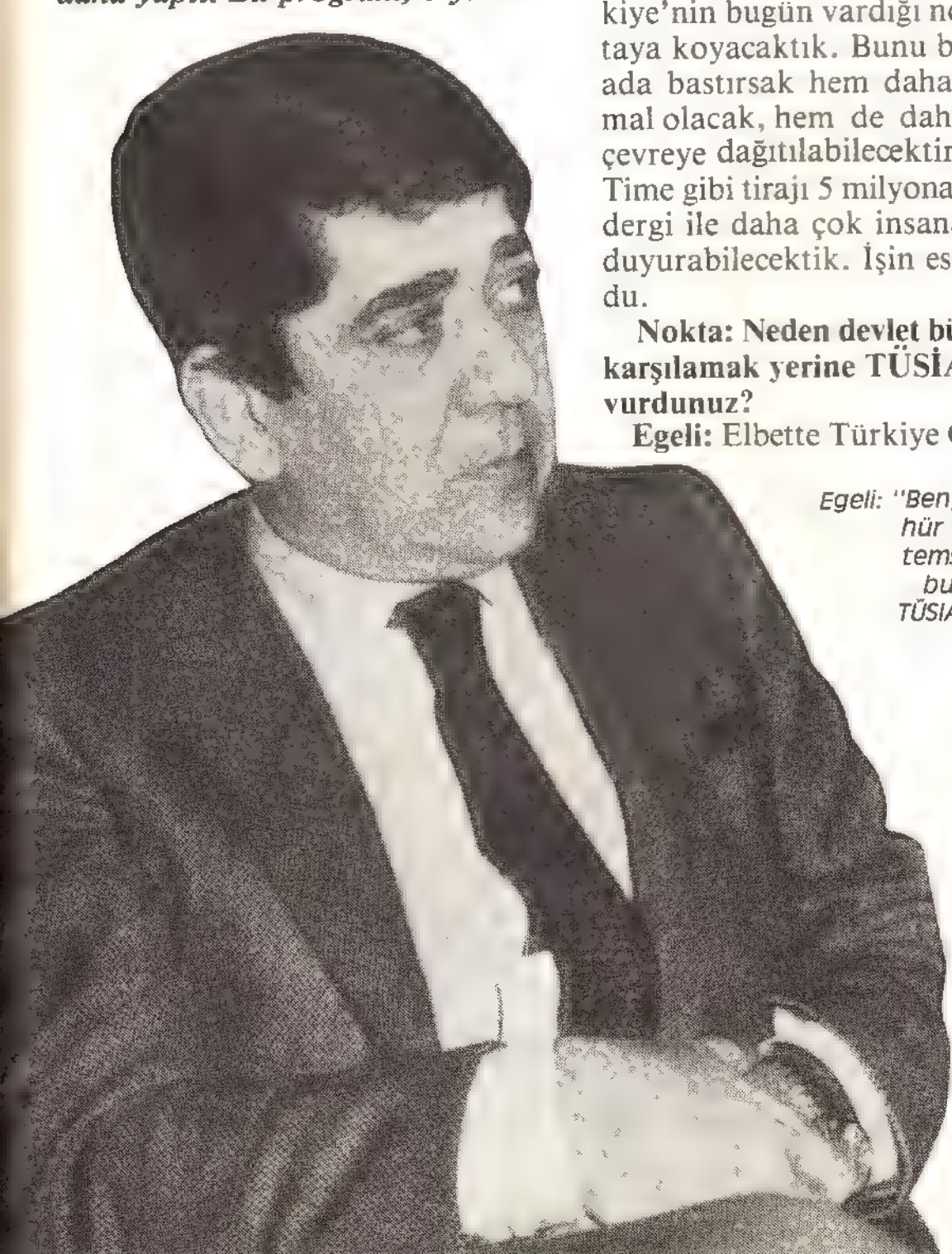

Nokta: Time dergisinde yayınlatılacak Türkiye ilavesi nasıl planlandı?

Egeli: Asıl amacımız, içinde hiçbir reklam sayfası bulunmayan 12 veya 16 sayfalık bir ilaveydi. Türkiye'nin bugün vardığı noktayı ortaya koyacaktık. Bunu bir matbaada bastırsak hem daha pahalıya mal olacak, hem de daha dar bir çevreye dağıtılabilecektir. Halbuki Time gibi tirajı 5 milyona varan bir dergi ile daha çok insana sesimizi duyurabilecektik. İşin esprisi buydu.

Nokta: Neden devlet bütçesinden karşılamak yerine TÜSİAD'a başvurdunuz?

Egeli: Elbette Türkiye Cumhuriyeti'nin bunun parasını verecek gücü vardır. 300 milyon lira civarında tutacağını sandığım bu masrafı bütçeden kolaylıkla karşılardık. Fakat mademki bu memlekette hür teşebbüs var ve devletin ekonomik ve sosyal politikası hür teşebbüse dayalıdır, istedik ki buna da hür teşebbüs sahip çıksın, broşürün altına da hür teşebbüs imzasını atsın. Çünkü o zaman yayınlanacak ilavenin anlamı daha da büyüyecekti.

Egeli: "Ben, Türkiye'de hür teşebbüsün temsilcisi olarak bugüne kadar TÜSIAD'ı bildim."

Nokta: Neden özellikle TÜSİAD seçildi?

Egeli: Ben, Türkiye'de hür teşebbüsün temsilcisi olarak bugüne kadar TÜSİAD'ı bildim. Bu nedenle de kalktım, onlarla görüşmeye gittim.

Nokta: Sonuç neden olumsuz oldu?

Egeli: Anladığım kadarıyla kendileri bu projeye bizim inandığımız kadar inanmış görünmediler. Mali güçlerinin böyle bir projeyi finanse etmeye yeterli olmadığını söylediler. Sadece bunun altıda birini karşılayabileceklerini belirttiler. Ben de teşekkür ettim ve bunun bir pazarlık konusu olmadığını söyledim. "Eğer siz bu projeye inanıyorsanız, bu yapılır, ama gördüğüm kadarıyla inanmıyorsunuz. O zaman ben de bunu devletin imkânlarıyla yaparım" dedim.

Nokta: Sizce TÜSİAD'ın "Paramız yok" gerekçesi inandırıcı mı?

Egeli: Buna inanmak mecburiyetindeydik. "TÜSİAD'ın kendi zengin değildir, üyeleri zengindir" dediler. Herhalde yalan söylemediler.

Nokta: Projenin masraflarını üstlenecek başka gönüllüler çıkmadı mı?

Egeli: Aslında birçok grup katkıda bulunmak istediler ancak bunu bölmemek lazımdı. Bir de böyle bir broşürün arkasına 50 tane isim yazmaktansa Türk hür teşebbüsünü temsilen bir kuruluşun isminin yazılması daha uygun olacaktı. Niye Türk hür teşebbüsü bir araya gelip kendi isimlerini, kendi reklamlarını, kendi menfaatlerini bir tarafa bırakıp, bir bütün olarak hür teşebbüsün ismini koymasınlar? Ben bundan rahatsız oldum.

Nokta: Şimdi proje hangi aşamada?

Egeli: İlavenin parası bütçeden karşılanacak. Yazar ve araştırma ekibi konularında çalışmalar sürüyor. İlave, devlet imkânları ile daha ilerki bir tarihte yayınlanacak●

İŞÇİ SORUNLARI / YURT DIŞINA GİDEN İŞÇİLER

Parayı ver dışarı git

İş ve İşçi Bulma Kurumu, 4 aydan bu yana sürdürdüğü bir uygulamayla yurt dışına giden işçilerden, yaptığı hizmetler karşılığı para tahsil ediyor.

Ramazan Nalbantoğlu, yine iş aramakla geçen umutsuz bir günün akşamında, kapıdan girer girmez tüm yorgunluğunu unuttu. Karısı İş ve İşçi Bulma Kurumu'ndan gelen zarfı sevinçle uzattı. 2 yıl önce yaptığı başvurudan çoktan ümidini kestiği bir anda, bu zarf, kararan dünyasını aniden renklere boğdu. Kurumdan gelen yazıda, Suudi Arabistan'a işçi olarak gönderileceği ve gerekli işlemlerin yapılması için derhal Kuruma başvurması isteniyordu. Sabahı zor etti. Kurumun kapısından girerken, daha önce yurt dışına giden arkadaşlarının anlattıklarını anımsamaya çalıştı. Neyse, hiçbir aksilik olmadan tüm işlemler tamamlandı. Artık kendisini inşaat işçisi sayabilirdi.

Ama Nalbantoğlu'na göre biten işlemler, Kuruma göre bitmemişti. Memur, kendisinden vezneye uğramasını istedi. "Yapılan masraflar karşılığı 5 bin lira ödeyecek"ti. Doğrusu bunu beklemiyordu. Kimse ona bu para işinden söz etmemişti. Sıkılarak, parayı yarın getirip getiremeyeceğini sordu. Olurunu alınca, hemen parayı bulmaya koştu.

Hizmet değil, masraf. İşçi Ramazan, şaşırmakta haksız değildi. Gerçekten de daha önce, Kurum, yurt dışına gönderdiği işçilerden "yapılan masraflara karşılık" para almıyordu. Ne var ki; geçen yılın ekim ayı ortalarında İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü bölge temsilciliklerine ve şubelerine bir yazı göndermiş, bundan böyle yurt dışına gidecek işçilerden 5 bin lira tahsil edilmesini istemişti. İşçi eğer bir şirket aracılığıyla başvurmuşsa, bu kez 10 bin lira tahsil edilecek, ancak bu parayı işçinin kendisi değil, işçiyi gönderen şirket ödeyecekti. Sessiz sedasız yaklaşık 4 aydır süren bu uygulama, HP Milletvekili Ruşen Işın'ın bir konuşmasıyla geçtiğimiz günlerde Meclis'e de gelmişti. Işın, "Bu uygulamayla açıkça, parası olan işe girer, olmayan giremez deniyor" diyordu. Aslında, yürürlükteki iş yasasının, İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun faaliyetleriyle ilgili hükmü de açıktı. Yasa, Kurumun hizmetin yapılmasına aracılık ödevlerini bir ücret karşılığı olmaksızın yapmakla yükümlü olduğunu hükme bağlamıştı. Yasanın hükmü açıkken, Kurum nasıl oluyor da, işçilerden ve şirketlerden yaptığı hizmet karşılığı para tahsil ediyordu?

Nokta'nın bu sorusunu yanıtlayan İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürü Abdullah Teoman Güler, uygulamanın yasaya aykırı olmadığını belirtiyordu. Kurum, sözü edilen parayı, "hizmet" karşılığı değil, "masraf" karşılığı tahsil ediyordu. Bir işçi için yapılan telefon konuşmaları, emniyet soruşturmaları, diğer işlemler yaklaşık 5 bin liraya mal oluyordu. Bu elbette hizmet değil, doğrudan masraftı. Şirketlerin yurt dışı şantiyelerine göndermek istedikleri işçilere karşılık, aynı masraf için iki katı para alınmasının nedeni ise, şirket aracılığıyla değil, Kurum aracılığıyla gidecek işçilere öncelik tanımaktı.

"Biz ödemeyiz, işçi ödesin". Bu uygulama, parayı cebinden ödemek zorunda kalan işçi kadar, bir işçi için 10 bin lira ödemekle yükümlü bırakılan şirketleri de rahatsız etmişti. Bir müteahhitlik firmasının yetkilisi **Nokta**'ya, "Yurt dışına yüzlerce işçi gönderiyoruz, tek işçi için 10 bin lira, bu nedenle büyük meblağlara ulaşıyor. Uygulama bu şekilde sürerse, biz de ödediğimiz parayı, gönderdiğimiz işçiden tahsil edeceğiz" diyordu. Aynı yetkili, Kurumun işçi için yaptığı masrafların "hizmet" kapsamı içinde bulunduğunu söylüyor ve bunun karşılığında para tahsil edilmemesi gerektiğini hatırlatıyordu.

İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun yeni uygulaması, iş için başvuran kişiler açısından ciddi bir mali yüke neden olurken, yurt dışında iş yapan firmalar arasında da büyük tepkilere yol açmıştı. Büyük bir inşaat firmasının Kurumu mahkemeye verdiği, diğer firmaların da takınacakları tutum konusunda mahkeme kararını bekledikleri söyleniyordu. Mahkeme nasıl sonuçlanırsa sonuçlansın, külfeti üstlenen yine, yurt dışına gitmek için başvuran işçi olacaktı. Kurum, bu parayı tahsil etmekte kararlı görünüyor, şirketler de ödeme yükümlülüğünü sürdürmeyeceklerini belirtmiyorlar mıydı?

Başbakan Özal'ın, "Devlet hizmetinden yararlananlar, bunun bedelini ödemelidir." sözü, bir kez daha vücut bulmuştu ●

KISA KISA

IMF Türkiye'nin bütçe açığından endişeli

Önceki hafta başından bu yana Ankara'da bulunan ve Türk yetkililer ile temaslarını sürdüren IMF heyeti, Türkiye'nin 1985 yılı bütçesinden hedeflenen kalkınma hızını gerçekleştirebilmesi konusunda endişeli olduğunu belirtti. Görüşmelerde, bütçe açığının kredi verme anlaşmasının imzalanmasında sorunlara yol açacağı da kaydedildi. Kalkınma planında 1985 yılı için öngörülen yüzde 5.5 oranındaki büyüme hızının gerçekleştirilebilmesinin söz konusu bütçe ile sağlanamayacağı üzerinde duruldu. IMF yetkilileri, sorunların çözümlenebilmesi için gezi sürelerini uzatırlarken, harcamaların planlananın üzerinde ve vergi gelirlerinin de beklenenin altında olduğuna dikkat çektiler. IMF ile Türk taraflarının anlaşmaya varabilmesi için getirilen ilk koşulun "karşılıksız para basılmayacağı" yolunda garanti verilmesi olduğu vurgulandı.

DPT Müsteşarı Yusuf Özal

IMF'nin planlanan hedeflerden bazılarından vazgeçilmesi yolunda yaptığı öneri üzerine, DPT Müsteşarı Yusuf Özal başkanlığında yetkililer konuyu görüşmek için bir araya geldier. Ancak bugüne kadar hangi ekonomik hedeflerden vazgeçildiği konusunda herhangi bir açıklama yapılmadı.

Çinli konuklar

Çin Halk Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı Zhang Jinfu başkanlığındaki heyet, Türkiye'nin Çin pazarındaki payını artırması olanaklarını görüşmek üzere hafta başında Türkiye'ye geldi. 40 milyar dolar tutarındaki Çin pazarında, halen yüzde 1 oranında olan Türk dışsatımının artırılması için yapılan görüşmelerin olumlu geçtiği belirtilirken, Çin pazarında Türk dışsatımcılarının yer tutması ile birlikte Türk mallarının Avrupa pazarında da değer kazanacağı ileri sürülüyor.

Çin, Türk tekstil ürünlerinin iyi bir müşterisi olabilir mi?

Ankara'daki resmi görüşmeleri tamamladıktan sonra İstanbul'a geçen konuk Çin heyeti, Türk işadamları ile yaptıkları görüşmelerde de iki ülke arasındaki ticaret hacmini genişletmenin yolları üzerinde durdular.

Halen İtalya, Hollanda, İngiltere ve Sovyetler Birliği'nden sonra en çok çekirdeksiz Türk kuru üzümü alan Çin, Türkiye'ye geçen yıl içinde 7.5 milyon dolar tutarında dışsatım gerçekleştirmişti.

Kişi başına düşen ulusal gelir bin doların altında

Türk lirasının dolar karşısında sürekli değer kaybetmesi ve ekonomik istikrarın yeterli düzeyde sağlanamaması nedeniyle kişi başına düşen ulusal gelirde azalma oldu. DPT ve DİE tarafından hazırlanan verilerin değerlendirilmesinden sonra, 1984 yılı için kişi başına düşen ulusal gelir bin doların altına inerek, 832 dolara kadar düştüğü belirlendi. 1981 yılına kadar değişen oranlarda artan gelir düzeyi, bu yıldan sonra düşmeye başlamıştı. Hükümetin enflasyon hızının yüzde 25 oranında ve büyüme hızının da yüzde 5.5 oranında olacağı yolundaki beklentisinin gerçekleşmemesi halinde bu miktarda değişme söz konusu olabilecek. Türk lirasının hızlı değer kaybının sürmesi ise bugün kişi başına düşen ulusal gelir açısından 70. sırada bulunan Türkiye'yi daha aşağılara doğru itebilecek.

Uzmanlara göre bu miktarın daha da azalması, Türkiye'nin fakir ülkeler arasında tanımlanmasını oldukça kolaylaştıracak.

Faysal Finans Kurumu'na reklam ayrıcalığı

Türkiye'de temsilcilik kuran ilk İslam bankalarından biri olan Faysal Finans Kurumu'na, Merkez Bankası'nın özel izni ile TRT Televizyonu'nda reklamlarını yayınlatma ayrıcalığı verildi. Kurucuları arasında ANAP Genel Başkan Yardımcısı Halil Şıvgın ile bir grup eski parlamenterin bulunduğu Faysal Finans Kurumu'nun ortaklarının yüzde 95'ini Türk hissedarlar oluşturuyor. Banka ve bankerlerin reklamlarının yayınlanmasının yasak olmasına karşın, Faysal Finans Kurumu'na bu konuda izin verilmesi çeşitli söylentilere neden olurken, farklı çevrelerde de bu iznin banka yönetimi ile iktidardaki ANAP arasındaki ilişkiye bağlanabileceği ileri sürülüyor.

Önemli olan harika çocuk olmak değil, dallardan biriyle uğraşmak. Boş zaman etkinlikleri çocuğa kendine önem verildiği inancı yaratıyor

ÇOCUK / BOŞ ZAMAN ETKİNLİKLERİ

Belki sizinki de harika

Çocuklara yönelik sanat ve spor kursları kişilik gelişmesine büyük yarar sağlıyor

Küçücük elleriyle tuttuğu fırçayı önünde duran rengarenk boya kutularından kırmızının içine daldırdı. Sonra yarıda kalan resmi bitirebilmek için bir gayret boyamaya başladı. Öğretmenleri bir resim yarışması açıldığını söylemişti. Katılmak için daha bir hafta vakti vardı. Fırça kâğıdın üzerinde gidip gelirken düşünüyordu. "Bugün bu biterse, ötekine başlarım. Üç resim gönderirsem belki birisi kazanır."

Minik ressamın adı Ayhan Şenyurt idi. 7 yaşına yeni girmiş, ilkokula da bu sene başlamıştı. Ayhan'ın yaşamındaki değişiklik ilkokula başlamasıyla bitmiyordu. Geçtiğimiz ay bir resim kursuna kaydolmuş, böylece okulun dışındaki zamanlarını da burada değerlendirir olmuştu. "Resim yapmayı çok seviyorum" diyordu, bu yüzden de bu kursa gitmek hoşuna gidiyordu. Annesi ise onu, yaramazlığı yüzünden ve hafta sonları biraz başını dinlemek istediği için buraya göndermişti. Fatoş Şenyurt "Ayhan'ın resme olan ilgisi onu böyle bir kursa göndermem için vesile oldu" diyordu. "Buraya başlamadan önce de evde resim yapıyordu. Ama onun sayesinde evde boş duvar, kapı kalmayacaktı. Şimdi o da rahat etti, ben de."

Yarının ünlüleri. Ayhan'ı ve annesini rahat ettiren bu resim kursu İstanbul'da çeşitli sanat galerilerinde 5-12 yaş grubu çocukları için açılmış etkinliklerinden biriydi. Genellikle hafta sonları 2 ya da 3 saat süreyle çocuklar bu atölyelere geliyorlar, resim yapmanın yanında baskı, kâğıt kesme ve çamurla çalışmalar da yapıyorlardı. Bu kurslardan birinin yöneticisi "Amacımız çocukların boş vakitlerini değerlendirmek, onların hoşça vakit geçirmelerini sağlamak" diyordu. "Buraya gelen çocuklar çok güzel şeyler yapıyorlar. Aralarında son derece kabiliyetli olanlar da var. Bunlardan biri belki yarının ünlü bir ressamı bile olabilir."

Yalnız resim değil. Bir yandan çocukların boş vakitlerini değerlendirmeyi bir yandan da yarının ünlülerini çıkartmayı amaçlayan bu

"Sağlam kafa sağlam vücut"ta bulunur

Bu gencecik bedenlerden önemli sporcu ya da sanatçılar çıkabilir

Büyük ressam olmasa da, yaratıcılığı gelişecek

faaliyetler yalnız resim dalında değil, başka alanlarda da küçüklere şans tanıyordu. Müzik ya da sporun herhangi bir dalına ilgi duyan çocuklar için de hizmet veren kuruluşlar vardı. Bakırköy'de 1976 yılından beri açık olan Yurdaer Doğulu Müzik Merkezi bu kuruluşlardan biriydi. Merkezin yöneticisi Yurdaer Doğulu, 4-5 yaşından itibaren her yaş grubuna dahil çocukları kabul ettiklerini ve bunların bale, müzik, şiir, tiyatro dallarından hangisini tercih ediyorsa o dalda eğitildiğini söylüyordu. Timur Selçuk'un yönettiği Çağdaş Müzik Merkezi, Sait Sökmen Bale Merkezi, Sihirli Pabuçlar gibi kuruluşlar da müzik ve bale konusunda çocuklar için hizmet veren kuruluşlardan bir kaçıydı. Bunlardan herhangi birine çocuklarını göndermek isteyen ailelerin yalnız belli bir ücret ödemeleri ve gerekli kayıt işlemlerini yaptırmaları yeterliydi. Giriş ücretleri genellikle aylık olarak alınıyordu ve bir yöneticinin dediğine göre, verilen hizmetin karşılığı olarak son derece düşük meblağlardı.

Spor kulüpleri. Spor dalında ise genellikle büyük spor kulüpleri, kendi takımları için sporcuları küçük yaştan alarak eğitme amacını taşıyan okulları vardı. Eczacıbaşı, Galatasaray, Efes Pilsen gibi kulüpler, kış ve yaz dönemleri için ayrı olarak açtıkları okullarda 8 ve daha yukarı yaş grubuna dahil çocukları eğitiyorlardı. Yazları her gün, kışları ise genellikle hafta sonları ikişer saat sürdürülen bu derslerde özel antrenörler denetiminde çalışmalar yapılmaktaydı. Yüzme İhtisas Kulübü ve Türkiye Spor Yazarları Derneği de kendi tesislerindeki havuzlarda yaz ve kış yüzme çalışmalarını sürdürüyorlardı. Yine bir başka spor faaliyeti de yer jimnastiği dalında sürdürülmekteydi. Bağlarbaşı Kapalı Spor Salonu'nda açılan kurslara katılan 5 ve daha yukarı yaşlardaki çocukların iyi bir jimnastikçi olmaları için çalışmalar aralıksız sürdürülmekteydi. İstanbul Jimnastik Ajanlığı tarafından yürütülen bu çalışmalar haftada üç gün ikişer saat yapılıyor ve karşılığında hiçbir ücret alınmıyordu.

Çocuklara çok yararlı. Resimden müziğe, basketbolden yer jimnastiğine kadar çeşitli alanları kapsayan bu tür faaliyetlerin çocuğu hedef alması son yıllarda yaygınlaşmıştı. Anne babalar bu dallardan biriyle ilgili olarak açılmış kurslara çocuklarını gönderirken düşündükleri, onların boş zamanlarını değerlendirmek, biraz da kendilerine boş zaman kalmasını sağlamaktı. Bir kısım aileler ise çocuklarında küçük yaşta farkettikleri yetenekleri özel hoca tutamamaları yüzünden bu tür kurslarda geliştirmek amacını taşıyordu. Konuyla ilgili uzmanlar ise bu faaliyetlerle çevreleri için sorun olmayan çocukların bile uğraşması gerektiğini söylüyorlardı. Bu kişilere göre çocuklar ileride meslek seçimi söz konusu olduğunda kendi yeteneklerini önceden tanımış oldukları için zorluk çekmemiş oluyorlardı. Ayrıca kendi kendine yetebilmesini öğreniyorlar ve hepsinden önemlisi de kendilerine olan güvenlerini bu şekilde kazanmış oluyorlardı. Bir spor kursunun yöneticisi ise küçük yaştan itibaren çocukların birinde eğitilmeye başlayan çocuğun eğer yetenekli ise ileride başarılı olma şansları daha fazla olduğunu söylüyordu ●

Ne, nerede, kaça

İSTANBUL Resim ve El becerisi	Aylık ücret
Atölye Gamsız	6000 TL.
İstasyon Sanatevi	5500 TL.
Akademi Sanat	5000 TL.
Biloy Sanat Merkezi	4000 TL.
Müzik ve Bale	
Sait Sökmen Bale Okulu	6000 TL.
Sihirli Pabuçlar Bale Okulu	7000 TL.
Çağdaş Müzik Merkezi	5-15000 TL
Yurdaer Doğulu Müzik Merkezi	Bin-6000
Akbank Çocuk Korosu	Ücretsiz
Spor	
Galatasaray Kulübü (Basket)	5000 TL.
Efes Pilsen Kulübü	Ücretsiz
İstanbul Yüzme İhtisas	Ücretsiz
Eczacıbaşı Kulübü (Sezonluk)	30000 TL.
Bağlarbaşı Kapalı Spor Okulu	Ücretsiz
İZMİR	
Özel Ressamoğlu Bale Okulu	5500 TL.
Altay Kulübü (Yıllık)	3000 TL.
İzmir Spor Kulübü	1500 TL.
Karşıyaka Spor Kulübü	Ücretsiz
ANKARA	
Devlet Opera ve Balesi	Sınavla ücretsiz
Hamoy Halk Oyunları Derneği	250 TL.
Atlı Spor Kulübü (saati)	1500 TL.

Fal kompütürde

İnsanlık kadar eski olan fala artık bilgisayarlar bakıyor

Elinizi bilgisayara dayadıktan bir süre sonra "falcınızın" trans durumu başlıyo

"Şans kapıları fazla zorlanmaya gelmez, ama sevildiğinizi göreceksiniz..."

Falcı, karşısında merakla bekleyen genç kıza böyle söylüyordu. Genç kız, insanlık kadar eski "geleceği bilme arzusu"nun doğurduğu falın milyarlarca meraklısından biriydi. Ama karşısındaki falcı bir insan değil, kompütürdü . Gerçi kompütürü yine insanlar,60'ın üzerinde "kehanet" cümlesiyle programlamışlardı ama elinizi ekrana dayadıktan 15 saniye sonra beliren "falcı trans halinde" sözcükleri onu tam bir falcı edasına sokuveriyordu. Trans hali geçtikten sonra da, önceden verilen "kişinin adı, soyadı, doğum tarihi, yeri ve avucundaki çizgiler"e ilişkin bilgiler doğrultusunda fala bakıyordu.

İstanbul'da açılan Bükoma Fuarı'nda sergilenen "El falı kompütürü","bilgisayarın her alanda kullanılabileceğini kanıtlamak" amacıyla, biraz da "şakayla karışık" programlanmış. Ama bilgisayarı geleceğe yönelik kehanetler için "ciddi bir araç" olarak kullananlar da var: Astrologlar. Çağımızın falcıları astrologlar, yıldızların hareketlerinin insanların doğdukları anda ve yerdeki duruma göre izdüşümlerini buluyor ve ortaya çıkan haritaya bakarak geleceğe ilişkin kehanetlerde bulunuyorlar. Ama bu, binlerce hesap işlemine dayanıyor. Bu nedenle de astrologlar bilgisayardan yararlanıyorlar.

Astroloji mi, fal mı? Astrologlar yorumlarına "fal" denemeyeceğini belirtiyorlar. Onlara göre "fal" sezgiye dayanır, oysa astrologlar bazı somut verilerden hareket ederler.

Türkiye'nin tek diplomalı astrologu Haluk Akçam, bu "somut veriler"i şöyle açıklıyor:

"Bundan yüzyıllarca önce insanlar, gökteki bazı hareketlerle yeryüzündeki olaylar arasında bağlantı olduğunu görmüşler. Mesela Jüpiter'in Güneş'e yaklaştığı dönemlerde doğan kralların daha başarılı olduğunu gözlemişler. Üstelik Mısır'da, Çin'de, Mezopotamya'da birbirinden habersiz aynı sonuçlara varmışlar. Bütün bu bilgiler, yazılı olmayan istatistikler olarak yüzyıllarca kâhinden kâhine geçip günümüze gelmiş. Günümüzde de aynı yorumların geçerli olduğu belirlenmiş."

Haluk Akçam, işin içine en küçük bir "sezgi"nin girmediğini, kişisel hiçbir "özel katkı"nın bulunmadığını söylediği astrolojik hesapları bilgisayar aracılığıyla yapıyor. Logaritma, trigonometri ve astronomi işlemlerinden süzülerek elde edilen bilgilere göre de "horoskop"u yani yıldız haritasını çıkarıyor. Akçam, horoskopun çizilmesinin yaklaşık 8 saatlik bir zaman aldığını belirtiyor. Bu horoskopa göre kişinin geçmişi ve geleceğine ilişkin yorumlarda bulunmanın da bir haftalık çalışmayı gerektirdiğini söylüyor.

Astroloji sanayii. Astrolog Haluk Akçam, yalnızca yakınlarının ve çok meraklıların horoskopuna bakıyor. Bilgileri yurt dışındaki bir merkeze göndererek horoskop çıkartan İstanbul'daki küçük bir astroloji kuruluşu da kendilerini yeterince tanıtamadıkları için birkaç hafta önce çalışmalarına son verdi. Amerika'da ve Avrupa ülkelerinde ise astroloji horoskopların çıkartılıp yorumlandığı kuruluşları, kitap-

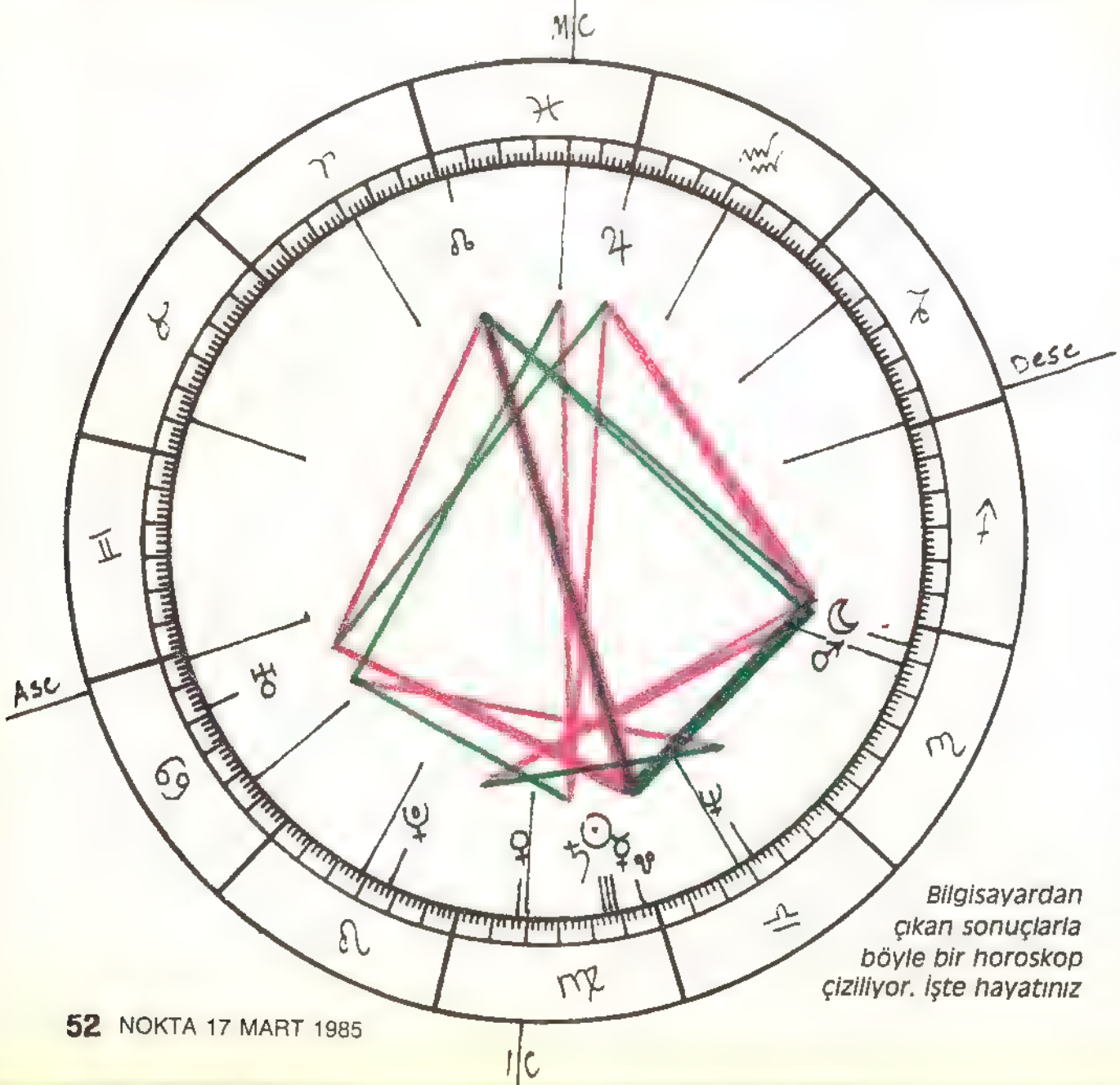

Bilgisayardan çıkan sonuçlarla böyle bir horoskop çiziliyor. İşte hayatınız

ları ile bir sanayi dalına dönüşmüş durumda. Almanya ve İngiltere'de de astroloji, "bilim dalı" olarak fakültelerde okutulup diploma veriliyor. Astrolojiyi bir meslek olarak benimseyenlerin yanında yüz milyonlarca da "meraklı" var. Bunlar için, örneğin Amerika'da yüzlerce kitap yayınlanıyor. Bu kitapların bazılarında yılın 365 günü için her burca göre ayrı ayrı kehanetlerde bulunuluyor. Diplomalı astrologlar ise burçları "bilimsellikten uzak" buluyorlar. Onlara göre "İnsanlar 12 ayrı kategoriye göre ayrılamaz ve bir kategoriye sokulan bütün insanların başına aynı olaylar gelemez" ●

'Geleceği görmek mümkün'

Diplomalı astrolog Haluk Akçam, astroloji ve "yıldız falı" konularında **Nokta***'nın sorularını yanıtladı:*

Nokta: Astroloji eğitimini nerede gördünüz?

Akçam: Bugün dünyada astroloji bilim dalında eğitim veren iki fakülte var. Bunlardan biri Federal Almanya'da, diğeri de İngiltere'de. Ben, Londra'daki üç yıllık Astrolojik Bilimler Fakültesi'ni bitirdim. Bunun dışında Amerika Birleşik Devletleri'nde de çeşitli kurslar ve eğitim programları var.

Nokta: Neler öğretiliyor mezun olduğunuz fakültede?

Akçam: Öncelikle astronomiyi ve astroloji tarihini öğreniyorsunuz. Çünkü bunlar, astroloji bilim dalının temelleridir. Temeli aldıktan sonra da astrolojinin çeşitli dallarında uzmanlaşıyorsunuz.

Nokta: Nedir bu dallar?

Akçam: Öncelikle her astrologun bildiği, ya da bilmesi gereken "doğum astrolojisi" dalı var. Bunun dışında doğal olayları, politik olayları, tıbbi konuları kapsayan astroloji dalları var. Benim uzmanlığım doğum astrolojisi dalında. Politik astrolojiye de ilgi duyuyorum.

Nokta: Doğum astrolojisini anlatır mısınız biraz?

Akçam: Bir kişinin, doğum tarihi ve yerini baz alarak onun hayatındaki olayları tespit etmektir doğum astrolojisi. İnsanlar doğdukları anda gökyüzünde planetler belirli bir konumdadır. Bu konumun yeryüzünde o kişinin doğduğu yere göre izdüşümü ortaya bir harita, bizim deyimimizle bir "horoskop" çıkarır. Bu horoskopta, ev, iş, sağlık gibi konuları simgeleyen 12 hane vardır. Planetlerin bu hanelerden hangisinde olduğu, hangisiyle, kaç derece

Haluk Akçam

açı yaptığı yolundaki hesaplamalar bize o kişinin başına ne gibi olayların gelebileceğini gösterir. Ayrıca horoskop, o insanın kişiliği, hangi mesleğe yatkın olduğu, evliliğe uygun olup olmadığı gibi konularda da bilgi verir.

Nokta: Horoskopuna baktığınız kişilere söylediklerinizgerçekleşiyor mu?

Akçam: Önce şunu belirtmek isterim, ben yalnızca yakınlarımın ve çok meraklıların horoskoplarına bakıyorum. Ve bu işten tek kuruş almıyorum. Horoskopların ortaya koydukları da gizlidir. Onları en yakınlarıma dahi açıklamam, göstermem. Onun için size ancak genel şeyler anlatabilirim. Mesela şunu söyleyebilirim; horoskoplarına baktığım evli çiftlerden bazılarının ayrılacağını tespit ettim. Anlaşmaları imkânsız olan kişilerdi. Nitekim bu çiftlerden bazıları daha sonra boşandı. Ötekilerden bir bölümü de boşanma arifesinde. Anlatabileceğim bir başka ilginç örnek de şu: Mesleği gereği kesici aletlerle uğraşan bir arkadaşıma, horoskopuna baktıktan sonra, "Önümüzdeki bir ay içinde kesici bir alet yüzünden yaralanacaksın" dedim. Arkadaşım tecrübeleriyle bana inandığı için izin aldı ve evine kapandı. Ama sonunda evinde büyük bir bıçakla elini çok derin biçimde keserek yaralandı.

Nokta: Peki bununla, horoskopla görülse bile geleceğin değiştirilemeyeceğini mi söylemek istiyorsunuz?

Akçam: Bakın, eğer bu arkadaşım evine kapanmasaydı belki daha ciddi bir kaza geçirecekti. Kaza önlenemedi, ama hiç değilse hafif geçiştirildi. Evlilik konusuna gelince, eğer insanlar evlenmeden önce horoskoplarına bakılırsa daha mutlu ve sağlıklı evlilikler gerçekleşebilir.

Nokta: Gazetelerdeki burç, yıldız falları hakkında ne düşünüyorsunuz?

Akçam: Bu falların astrolojiyle hiçbir ilgileri yok. Dünyada 12 tip insan olduğunu ve bu 12 kategoriden herhangi birindeki bütün insanların başına aynı şeylerin geleceğini söylemek bilim dışıdır. Daha iyi açıklamak için şunu söyleyeyim: Horoskopun sağlıklı çıkarılabilmesi için kişinin doğduğu saatin kesin olarak bilinmesi gerekir. Çünkü beş dakikalık bir fark bile açıları değiştireceği için yanlış sonuçlar ortaya koyar. Ayrıca aynı gün ve aynı saatte doğmuş olanlar bile eğer farklı yerlerde dünyaya gelmişlerse bu da horoskopu değiştirecektir. Bu durumda diyelim ikisi de Başak burcunda doğmuş iki kişi arasında kişilik olarak büyük farklar bulunur.

BASIN / CIVAOĞLU'NUN DÖNÜŞÜ

Gözler yine Güneş'te

Geçen yıl kurucusu olduğu Güneş'ten ayrılan Güneri Cıvaoğlu, gazetenin sahibi Mehmet Yılmaz'ın çağrısı üzerine yeniden gazeteye döndü.

"Güneri Cıvaoğlu **Güneş**'e geri dönmüş, duydunuz mu?"

Geçen hafta sonunda bu haber, Babıâli çalışanlarına bir süre için kendi işlerini unutturuyordu. Herkes telefona sarılmış haberin doğruluğunu araştırıyordu.

Cıvaoğlu: "Çocuğuma kavuşmuş gibiyim"

Babıâli'nin "olay gazete"si **Güneş**'in "olay adam"ı Güneri Cıvaoğlu, gerçekten de sürpriz bir gelişmeyle "çocuğum" diye nitelediği gazetesine dönüyordu. Cıvaoğlu, 10 aylık bir ayrılıktan sonra 3 Mart Pazar günü hiçbir açıklama yapılmadan ilk başyazısını yazıyordu.

Dönüşe doğru. Güneri Cıvaoğlu, 9 Mayıs 1984 günü uzun bir çalkantı döneminin sonunda **Güneş** gazetesinden ayrılırken, gazetenin sahibi Mehmet Ali Yılmaz da "yeni yönetici" arayışına girmişti. Bir süre sonra yeni yöneticiler açıklanıyordu: Oktay Ekşi, Hakkı Öcal, Nail Güreli. Gazeteciler Cemiyeti Başkanı ve **Dünya** gazetesi sahibi Nezih Demirkent künye de yer almamakla birlikte "genel müdür" işlevini yürütecekti. Oktay Ekşi başyazı yazacak, Öcal ve Güreli, **Güneş**'e, **Tercüman**'dan Cıvaoğlu döneminde gelen Hasan Tuncay ile birlikte "yayın yönetmenliği" konseyini oluşturacaktı. Gazetenin öteki birimlerine getirilen "yeniler" ile birlikte Demirkent ekibi öncelikle "**Güneş**'i müessese yapmak" amacına yöneliyordu. Ancak bu arada gazete büyük ölçüde tiraj kaybediyordu. Mayıs 1984'te net 240 bin olan gazete satışında 1985'e girerken 100 bin dolayında bir azalma olmuştu. Tiraj düşüklüğüyle birlikte Babıâli'de "Demirkent ekibi gidecek" söylentisi yayılmaya başlıyordu.

Sürpriz duyuru. 28 Şubat sabahı **Güneş** gazetesinde İdari Genel Müdür Nevzat Ünlü, haber toplantısında Mehmet Ali Yılmaz'ın bir duyurusunu okuyordu. Bir süre önce Nail Güreli'nin Milliyet'e dönmesiyle iki kişiye inen yayın yönetmenliği, bu duyuruyla yalnızca Hasan Tuncay'a kalıyordu. Demirkent'in haber müdürü Osman Saffet Arolat da görevinden alınıyordu. Peki Demirkent'e ne olmuştu acaba? Bu sorunun yanıtı ertesi gün veriliyordu: "Güneş"i çıkaran Güçlü Yayıncılık Şirketi'nin 10 ay süreyle Yönetim Kurulu Başkanve-

"Yeni bir Güneş yapacağım"

Güneş gazetesini çıkarması da, gazeteden ayrılışı da olay olan Güneri Cıvaoğlu, sürpriz bir gelişmeyle Güneş'e geri döndü. Cıvaoğlu,* Nokta*'nın sorularını yanıtladı.

Nokta: Bir süre önce sizinle yaptığımız söyleşide yeni gazetenizi mart sonunda çıkaracağınızı söylemiştiniz. Ama sizi birden bire yeniden Güneş'te bulduk. Nasıl oldu bu?

Cıvaoğlu: Perşembe günü çok ani bir randevu üzerine Sayın Mehmet Ali Yılmaz ile görüştük. **Güneş**'e dönmemi istiyordu. Birkaç saat içinde beraber olma kararımız oluştu. Cuma akşamı gazeteye geldim. Cumartesi sabahı da görevimin başındaydım.

Nokta: Yeni gazetenize sermaye bulamadığınız için Güneş'e **döndüğünüz söylentisi var...**

Cıvaoğlu: Sermayenin hazır olduğunu da öteki şartların sağlandığını da Bizim Yokuş'taki herkes biliyor. Eğer **Güneş**'e dönmeseydim ertesi gün, yani cuma günü **Güneş**'in eski binasını kiralamak için mukavele imzalayacaktım. Hatta bir diğer bina için mukavele imzaladım. Halen burası bana ait. Ama bunlar hep geride kalan şeyler. Şimdi sadece **Güneş** var. **Güneş**'e gelişimin nedeni tamamen duygusaldır. **Güneş** benim çocuğum gibiydi.

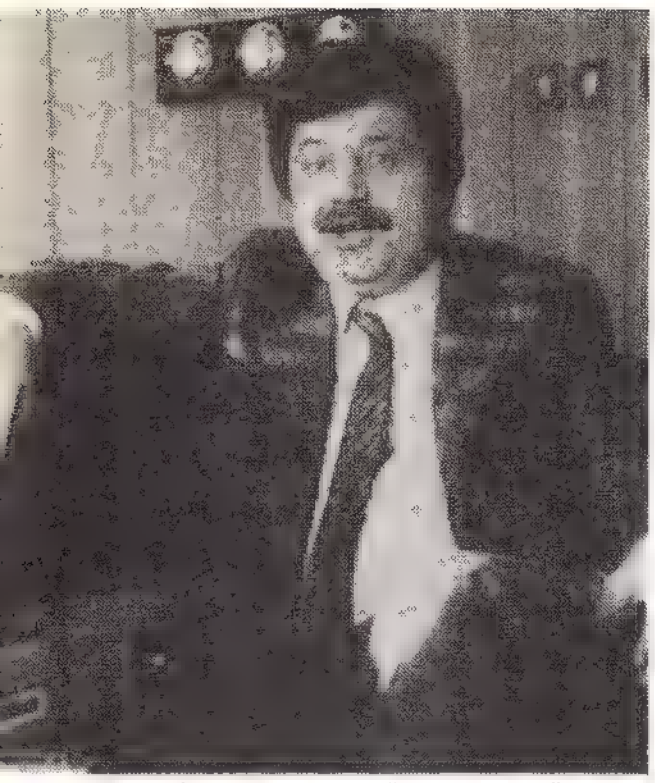

Yılmaz: "İyi gazeteyi, Güneri Cıvaoğlu yapar diye düşündük."

killiğini yürüten Demirkent ayrılmıştı ve Cıvaoğlu dönüyordu.

Mehmet Ali Yılmaz, perşembe akşamı Güneri Cıvaoğlu'na gazeteye dönmesini öneriyordu. Birkaç saat süren görüşmenin sonunda Cıvaoğlu "peki" diyordu. Cuma akşamı da Yılmaz, gazetenin spordan sorumlu müdürü Necmi Tanyolaç'ı, Güneri Cıvaoğlu'nu almaya gönderiyordu. Tanyolaç, **Güneş** gazetesinin mali sıkıntılar içinde kıvrandığı, "kapandı kapanacak" söylentilerinin dolaştığı dönemde Mehmet Ali Yılmaz'ı Güneri Cıvaoğlu ile tanıştıran ve bir anlamda ikisinin de kaderini değiştiren adamdı. Tanyolaç, çok eski arkadaşı ve meslektaşı olan Güneri Cıvaoğlu'nu cuma akşamı Yeniköy'deki yalısından alıp **Güneş** gazetesinin yeni binasına getirdiğinde Babıâli'de yeni bir sayfa daha açıyordu.

"Neden"lere yanıtlar. Demirkent neden ayrılmıştı? Mehmet Ali Yılmaz Cıvaoğlu'nu neden yeniden çağırmıştı? Cıvaoğlu yeni gazetesine hazırlanırken neden **Güneş**'e dönmüştü? Mehmet Ali Yılmaz, **Nokta** muhabirine bu konularda şunları söylüyordu: "Güneri Cıvaoğlu ile, o zamanki şartlar öyle gerektiği için birlikte çalışmamaya karar vermiştik. Sayın Nezih Demirkent geldikten sonra önce lotaryasız ne kadar sattığımızı ve ne yapabildiğimizi görmek istedik. Tabii, lotaryasız satabilmek için çok iyi gazete yapmak gerekiyordu. Maalesef iyi gazete yapılamadı. Belki de 'bize göre iyi' demek gerekir. Çünkü iyi gazeteden herkes başka başka şeyler anlayabilir. Ama biz iyi gazete yapılamadığı kanaatine vardık ve 'bu işi kim iyi yapar' sorusuna cevap aradık. Bu sorunun cevabı Güneri Cıvaoğlu idi."

Mehmet Ali Yılmaz, "Güneri Cıvaoğlu'nu siz mi çağırdınız?" sorusuna da gülerek, "Evet. Karşılıklı biraz naz yaptıktan sonra buluşup konuştuk" diyordu.

"Gitmedim ki..." **Güneş** gazetesinin "gölgedeki" yöneticisi Nezih Demirkent ise **Nokta** muhabirine şunları söylüyordu: "Ben **Güneş**'e gitmedim ki ayrılayım. Sayın Mehmet Ali Yılmaz ile görüştüğüm ilk gün, ilişkimizin biteceği tarih beş aşağı beş yukarı belliydi. Benim kendi işlerim var. Dünya gazetesinin sahibiyim ve Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığı gibi çok önemli bir görevim, sorumluluğum var. Ben yalnızca, mesleğin duayeni olarak ekonomik ve fiziki güçlükler içindeki bir gazeteye katkıda bulunmak, güçlüklerden kurtulmasında yardımcı olmak için bir gayret sarfettim."

Demirkent, ilişkisi olduğu dönemde **Güneş** gazetesindeki tiraj kaybını ise şöyle açıklıyordu: "Türkiye'de artık her şey sayılarla ölçülüyor. Bir gazete ne kadar çok satarsa o kadar iyidir diye düşünülüyor. Lotarya okuyucusu yüzünden gazeteler gerçek okuyucularını unuttular. Onlara gerektiği gibi ulaşma hedeflerini erteleediler. Türk basınında gazeteye özgü, özel muhteva çok azaldı. Önemli olan bu muhtevayı sağlamak ve yavaş ama sağlam adımlarla yükselmektir."

Nezih Demirkent, **Güneş** gazetesinde öncelikle "gazetenin bir müessese haline gelmesini amaçladığını" belirtiyor ve "Bu amaca ulaşmıştık. Artık **Güneş**'te kalmamın bir anlamı yoktu. O nedenle tamamen kendi işlerimin başına döndüm" diyordu.

Tribün'den Güneş'e. Güneri Cıvaoğlu, **Tribün** gazetesini çıkarması beklenirken kendisini yeniden **Güneş**'te buluyordu. Ama bu kez, Genel Yönetmenliği, Mehmet Ali Yılmaz'ın, "sağ kolu" Masum Türker'le paylaşarak. Cıvaoğlu, genel yayın yönetiminden, Masum Türker ise idari ve mali yönetimden sorumlu murahhas üye oluyorlardı. Cıvaoğlu, gazetenin yüzde 5 hissesiyle Yönetim Kurulu'na katılıyordu.

Demirkent: "Güneş'e gitmemiştim ki ayrılayım"

Güneş'teki üçüncü adam Masum Türker, "Gazeteyi en iyi duruma getirmek arzusu, değişikliği doğurdu." diyordu.

Güneri Cıvaoğlu, döner dönmez, **Güneş**'in Beyazıt'taki yeni binasının, yerleri kırmızı halıyla, duvarları lambri ile kaplı en üst katında karargâhını kuruyordu. Kendisiyle birlikte gazeteden ayrılanları dönüşünün ertesi günü göreve çağırmış ve kilit noktalara yerleştirmişti. Kendi deyimiyle "çekirdek ekibi", bütün birimlerde etkin biçimde görevi yürütmeye başlamışlardı. Demirkent ile birlikte gelenleri ise "beraber çalışmasının mümkün olup olmadığını, frekanslarının uyup uymadığını görmek için" bir süre gözleyecekti. "Birisiyle gelmiş olmak insanların mesleklerinde artı veya eksi puan değildir. Eğer uyum sağlarsak onlardan yararlanmak isterim" diyordu ●

Nokta: Peki Güneş'e dönüşünüzle yeni gazete projenizden vaz mı geçtiniz?

Cıvaoğlu: "Tribün" ileride ve bu çatının altında mutlaka gündeme gelecektir.

Nokta: Dönüşünüzde Güneş'i nasıl buldunuz?

Cıvaoğlu: Sanki hiç ayrılmamış gibiyim şu anda. Çalışan arkadaşlarımla o kadar yakın, o kadar içten bir karşılaşma oldu ki... Ama gazetenin vitrinini epey değişmiş buldum. Bıraktığımızdan çok farklıydı. Ancak eski vitrini yapmaya çalışmıyorum şimdi. Çünkü bu vitrini, çok muhafazakar gazetelerin dahi benimsediğini görüyorum. Biz şimdi yine değişik bir görüntü sergilemek durumundayız. Yepyeni bir **Güneş** yapacağız.

Nükhet Duru ve Neco'yu az farkla geride bırakıp birinci olmayı başardılar

EUROVİSİON / MAZHAR - FUAT - ÖZKAN

"Hiç ödün vermedik"

Mayıs ayında İsveç'de yapılacak olan Eurovision yarışmasında 'Âşık Oldum' adlı şarkıyla Türkiye'yi temsil edecek olan Mahzar-Fuat-Özkan üçlüsü, 20 yıla yakın bir süredir müzikle uğraşıyorlar. Geçen yıl içinde 'Ele Güne Karşı' adlı uzunçalarları ile üne kavuşan topluluk,* Nokta'*nın müzik ve Eurovision konusundaki sorularını yanıtladı.

Nokta: Mayıs ayının 4. günü İsveç'in Göteborg kentinde yapılacak olan Eurovision yarışmasına nasıl hazırlanıyorsunuz?

M.F.Ö: Bizim için yarışma sırasında dağıtılacak olan tanıtma plağı çok önemli. Plağın bir yüzünde şarkımızın Türkçesi diğer yüzünde İngilizcesi yer alacak. Her yıl yapılan bu uygulamada biz ilk kez olarak plağın kaydını Avrupa'da yapacağız. Mazhar bu hafta ön anlaşmaları yapmak için Hollanda'ya gidiyor. Yarışma anında Türkiye'yi tanıtan filmle birlikte bu kayıt yayınlanacak. Bu nedenle dünya standartlarına uygun bir müzik dinleteceğiz.

Nokta: Yurt dışında yapacağınız bu masrafları kim karşılayacak?

M.F.Ö: Biz. Ama alışığız böyle şeylere. "Ele Güne Karşı" adlı plağı yaparken de tüm stüdyo masraflarını cebimizden vermiştik. Hiç kimse plağın yapımını satmaz diye üstlenmemişti.

Nokta: Eurovision ülkelerinde yayınlanacak olan tanıtım filmi için nasıl hazırlanıyorsunuz?

M.F.Ö: Çok değişik bir tanıtma filmi hazırlanıyor. Heybeliada'ya gidip çaylar içip simitler yemek istemiyoruz... Faytonlara da binmeyeceğiz. Uludağ'dan güney sahillerine, Ürgüp'e ve Nemrut dağına kadar uzanan bir Türkiye yolculuğunu konu edindik. Daha geniş ve modern bir Türkiye imajı vermek istiyoruz.

Nokta: Türkiye elemelerini kazanmanız TBMM'de de konu edildi. Kütahya MDP Milletvekili Abdurrahman Kars, halkının % 98'inin Müslüman olduğu bir ülkede sizin seçilmenizi bir gaflet olarak niteledi...

M.F.Ö: Sayın Kars önce kendini ve partisini kurtarsın. Bunca sorun varken parlamentoda konuşacak başka konu mu kalmamış?

Nokta: Yıllarca birlikte çalışmanıza karşın adınızı ülke çapında duyurmanız son bir yıl içinde oldu. Önceleri yaptığınız müzik bugünkünden değişik miydi?

M.F.Ö: Çok değişik değildi. Sadece şarkılar zaman içinde oturdu ve işin tekniğini kaptık.

Nokta: Üne kavuşmak için eski yaptığınız müzikten ödün verdiniz mi?

M.F.Ö: Hayır. Tamamen kendi stilimizi koruduk. Zaten bugün ün kazanan şarkılarımızın pek çoğu 10-15 yıl önce bestelenmişti. Her şarkının dört ayrı çeşitlemesi vardı. Şarkıların zamanlaması yeni yeni oturuyor.

Nokta: Dinleyicilerinizin büyük bir kısmı gençlerden oluşuyor. Bunu neye bağlıyorsunuz?

M.F.Ö: Sadece gençler değil, konserlerimizin büyük çoğunluğunu çocuklar da izliyor. Parçalarımızın çoğu neredeyse onların yaşları kadar eski aslında. "Bodrum Bodrum" 1975 yılında, "Güllerin İçinden" ve "Deli Deli Kulakları Küpeli" adlı parçalarımızı 1971 yılında bestelemiştik. Parça yapıldığında doğan çocuklar şimdi onu dinliyor. O melodi onlar için şimdi yeni oldu. Anneleri babaları da zaten bizim yaşıtlarımız. Kısaca arkadaşlarımızın çocukları dinliyor bizi. Türkiye'de bakkallarda viski satılıyor artık. Bizim plaklarımızın da satılma zamanı geldi ●

yurtta, dünyada ileri teknoloji 'in emrinde.

Yüzyılımızın başında bütün dünya tanıdı adını.
Çünkü, yüzyılımızla başlayan teknoloji çağında
artan enerji talebini karşılayan en önemli kaynağı,
petrolü, insanlığın hizmetine sundu
O gün bugün ,sürekli bilimsel araştırmaya dayalı
ileri teknolojisiyle, özenli çalışmalarıyla bütün
dünyada kaliteli, güvenilir ürünlerin simgesi oldu.
'in dünyaca ünlü teknolojisi, engin tecrübesi,
zengin imkânları Türkiye'de de işbaşında.
Bugün yurdumuzda petrolün, yaklaşık, yarısını üretiyor.
Gelişen, endüstrileşen Türkiye'mize gerekli yakıtları, madeni
yağları, kimyevi maddeleri üretiyor.
Ve ,Türk yurdunun öz kaynaklarını Türk ulusunun
hizmetine sunuyor. Üstün teknolojisiyle, ünlü
kalitesiyle, hizmet anlayışıyla.

Shell

"teknoloji, güvence, hizmet"

SİNEMA / HÜLYA KOÇYİĞİT

"Sahneye dönebilirim"

Bu hafta televizyonda "Sensiz Yaşayamam" adlı filmde izleyeceğimiz Hülya Koçyiğit 1960'ların ünlü "Susuz Yaz" filminden bu yana star statüsünü koruyan bir oyuncumuz. "Gelin", "Düğün", "Diyet", "Almanya Acı Vatan", "Derman", ve "Firar" gibi Türk sinemasının önemli filmlerinde oynayan Koçyiğit **Nokta'***nın sorularını yanıtladı.*

Nokta: Sinemaya ne zaman başladınız ve bugüne kadar kaç film yaptınız.

Koçyiğit: Sinemaya 1963 yılında Metin Erksan'ın yönettiği "Susuz Yaz" filmi ile girdim. Bugüne kadar 154 veya 155 film yaptım. Tam hatırlamıyorum.

Nokta: İlk filminizden bu yana aldığınız para nasıl bir değişim gösterdi?

Koçyiğit: "Susuz Yaz"dan 2 bin lira almıştım. O dönemde çok büyük bir para değildi ama benim hoşuma gitmişti. Tabii daha sonra ücret giderek arttı. 7-8 yıldır kendi firmam olan Gülşah Film için film çekiyorum. Bu nedenle bir ücret almıyorum. Ama alacak olsam arkadaşlarımın aldığı parayı alırım sanıyorum. Kesin rakam bilemiyorum ama bugün ücretlerin 5-6 milyon civarında olduğunu sanıyorum.

Nokta: Geçmiş yıllarda "ah keşke yapmasaydım" dediğiniz bir filminiz var mı?

Koçyiğit: Hayır. Kötü veya iyi bütün filmlerimin bana bir katkısı bir öğretisi oldu. Hiçbirinden pişman değilim. Ancak 20 yılda bu kadar çok film yaparak hayli yıprandığımı fark ettim. Şimdi sadece "keşke bu kadar çok film yapmasaydım" diyorum.

Nokta: Televizyonda eski filmlerinizin gösterilmesine kızıyor musunuz?

Koçyiğit: Hayır, ama üst üste kalitesiz filmler gösterilince tabii üzülüyorum. Fakat bu benim değil televizyon idaresinin sorunu daha çok. Seyirciyi kızdırıyor ve bıktırıyor.

Nokta: Bu hafta gösterilecek olan filminiz hakkında biraz açıklama yapabilir misiniz?

Koçyiğit: 1976 yılında hemen hemen tamamı Kıbrıs'ta çekilen bir filmdi. Cemal Gencer'in ilk filmi idi. Çekimler sırasında filmin sonu nedeni ile Metin Erksan ile aramızda bir hayli çekişme olmuştu. Hikâyenin sonu bana tamamen ters düşüyordu ve oynamak istemedim. İkna yeteneği çok güçlü olan Metin Erksan'ın tam bir haftasını aldı beni ikna etmek. İnsanın sevdiği kişiyi öldürebilmesini bugün bile kabul edemiyorum.

'Kadınlarımıza, kendilerinde var olan güçlerini hatırlatmak istiyorum".

Hülya Koçyiğit, Londra'da okuyan 15 yaşındaki kızını çok özluyor.

Nokta: Türk sinemasında beğendiğiniz çalışmaktan hoşlanacağınız yönetmen ve oyuncuları söyleyebilir misiniz?

Koçyiğit: Bana sinemayı tanıtan ve sevdiren Metin Erksan'dan başlayayım. Lütfi Akad, Memduh Ün, Halit Refiğ, Şerif Gören. Oyunculardan ise Fatma Girik, Türkan Şoray, Müjde Ar, Kadir İnanır ve Tarık Akan'ı sayabilirim. Özellikle Tarık Akan ile çalışmayı çok seviyorum.

Nokta: Son yıllarda genellikle Şerif Gören ile çalıştınız. Bu belli bir anlaşma mı yoksa rastlantı mı?

Koçyiğit: Şerif Gören Türk sinemasının yetiştirdiği çok değerli yönetmenlerden biri. 1977 yılında "İstasyon" filmindeki çalışmamızda tanıştık. Ondan sonra 1978'de "Almanya Acı Vatan"da çalıştık. Birlikte çalışırken en çok uyum sağladığım yönetmen o oldu. Bu nedenle çalışmalarımızı sürdürdük.

Nokta: Sette Şerif Gören'in çok sert ve gaddar olduğu söylenir?

Koçyiğit: Bence setlerde yönetmenler çok katı olmak zorundadırlar. Bir sürü insana dert anlatmak kolay değildir. Şerif de gerek zamanla yarıştığı için gerekse büyük sorumlulukların altında olduğu için haliyle sinirli ve sert oluyor. Çok fazla konuşmaktan hoşlanmadığı için de karşısındaki kendisini anlamayabiliyor. İşte o zaman kıyamet kopuyor. Fakat çalışmalar sırasında Şerif'i kâh ışıkçı, kâh şaryo itici, kâh kameraman olarak görebilirsiniz ve o zaman ona hayran olmamak mümkün değildir. İşini bu denli ciddiye alan ve işiyle böylesine bütünleşen bir yönetmen haklı olarak da sinirli olabilir.

Koçyiğit: En çok ödül alan sanatçılarımızdan

Nokta: Sinemaya başladığınız yıllarda genellikle aseksüel cici kadını oynuyordunuz. Daha sonraları bu tipi değiştirdiniz. "Firar"da ise canlandırdığınız kadın insanı gerçekten şaşırtıyor. Bu değişim nasıl oldu?

Koçyiğit: Lütfi Akad ile yaptığım "Gelin", "Düğün" ve "Diyet" üçlemesinden sonra düşünmeye başladım. Ben kimim, sinema sanatçısı nedir ve ne yapmalıdır, toplum ne durumda, ne istiyor? Bu düşünceler beni yeni hikâyeler aramaya itti. Bu hikâyeler toplumumuzdaki kadın sorunlarına eğilmeliydi. Bu bir süreçti ve beni bugüne getirdi.

Nokta: Yeni çalışmalarınız var mı?

Koçyiğit: Evet 3 projemiz var. Ancak açıklamak istemiyorum. Açıklamaktan çok ağzım yandı. Bunların ikisini Şerif Gören ile yapmayı düşünüyoruz. Bence öncelik tanıdığımız projemiz ilginç. Müjde Ar ile oynamayı planlıyoruz. Birbirine özenen ve birbirini delice kıskanan iki kadını ele alacağız bu kez. İkinci filmi de Şerif Gören'in çekmesini planlıyoruz. Üçüncüyü ise Halit Refiğ yönetecek.

Nokta: Bu filmlerin senaryolarını kimler yazıyor?

Koçyiğit: Bir tanesi şu anda Murathan Mungan'da. Bitmesi gerekiyordu, galiba fazla yazıyor biraz gecikti. Bu senaryo konusu Türk sinemasında gerçekten büyük bir sorun. O kadar az senarist var ki. Tüm yapımcılar hep aynı kişilere yüklenmek zorunda kalıyorlar. Sonuçta çıkan senaryolar da haliyle tatmin edici olamıyor. Ama suçlanan bizler oluyoruz.

Nokta: Bu kez sinemanın dışında ailevi bir soru. Nilüfer ve Bekir Çelenk'in evliliği ve sonraki olaylar sizi nasıl etkiledi? Bu evliliğe baştan hiç karşı çıkmış mıydınız?

Koçyiğit: Bir aile büyüğü olarak evlenmek istediklerini bana açtıkları zaman şoke olmuştum. Nilüfer'i bundan vazgeçirmeye çalıştık fakat aralarındaki aşkı görünce bizim de elimizden bir şey gelmedi. Şimdi ise kardeşimin çektiği ızdırap beni de çok yaralıyor. Kocasını böylesine seven bir kadına ne yapılabilir?

Nokta: Bir dönemde sahneye çıkıyordunuz. Neden bıraktınız, bundan sonra da çıkmayı düşünür müsünüz?

Koçyiğit: Açıkça söylemek gerekirse sahneye sinemanın içine düştüğü krizden sonra ekonomik zorluklardan çıktım. Fakat oraya da alıştım. Şu anda sahneyi tamamen bırakmış değilim. Ancak her zaman gönlümde yatan sinemaya ağırlık vermek için bir süre çekildim. Sinema işlerimi tamamlayınca yine dönebilirim ●

Sinemamızın son 10 yılı

İstanbul Moda Sineması'nın öncülüğü, **Gelişim Sinema, Video Sinema ve Film Market** dergilerinin katkıları ile 11-17 Mart tarihlerinde "Türk Sinemasının Son 10 Yılı"konulu bir sempozyum düzenlendi. Sempozyum süresince Moda Sineması'nda 4 açıkoturum ile 19 film gösterisi düzenlendi. 11 Mart günü "Türk Sineması'nda Anlatım Sorunları", konulu açıkoturumu Atilla Dorsay yönetecek. 15 Mart günkü açıkoturumun konusu "Sinemadaki Gençler Türk Sinemasına Nasıl Bakıyorlar?". Yöneten Hüseyin Kuzu. 16 Mart'ta Burçak Evren'in yönetiminde "Son 10 yılın Genel Değerlendirmesi ve Sinemamızın Yapısal Sorunları" konulu açıkoturum var. 17 Mart'ta ise Vecdi Sayar'ın yöneteceği "Toplumsal Gelişme ve Sinemamız" konulu açıkoturum yapılacak.

Sempozyum süresince 11-17 Mart tarihleri arasında Lütfi Akad, Atıf Yılmaz, Memduh Ün, Ali Özgentürk, Osman Seden, Zeki Ökten, Bilge Olgaç, Ertem Eğilmez, Şerif Gören, Ömer Kavur, Yusuf Kurçenli, Türkân Şoray, Halit Refiğ, Süreyya Duru, Orhan Aksoy, Feyzi Tuna, Erden Kıral ve Kartal Tibet'in filmleri gösterilecek.

TV'nin 29 yaşındaki aerobikçisi Hilal Koray'ın 5 yaşında çocuğu var. "Aerobik güzelleştirir" diyen Koray bir Jane Fonda hareketi sırasında

TV'DE AEROBİK

Aerobik dolu 9 hafta

29 yaşındaki balerin Hilal Koray: "Hanımlar Sizin İçin programındaki aerobik, zayıflatıcı değil, güzelleştirici bir amaç taşıyor."

***Televizyonda "Hanımlar Sizin İçin" programında yer alan "aerobik" bölümü özellikle bayan izleyiciler tarafından ilgi ile izleniyor. 9 haftalık programda cuma günlerini renklendiren Hilal Koray 29 yaşında. Aerobik programını eski basketbolculardan Demet Acarbay ve balerin Bener Bengi ile sunan Hilal Koray, iki arkadaşı ile Vakko Gym'de öğreticilik yapıyor. Konservatuvar'ı bitirdikten sonra 9 yıl Federal Almanya'da kalan ve bale eğitimi gören Oktay,* Nokta'nın sorularını yanıtladı.**

Nokta: Programınız genelde hanımlar tarafından olumlu karşılandı. Bunu neye bağlıyorsunuz?

Koray: Sanıyorum sıcak bir program oldu. Demet ve Bener ile konuyu çok bilmiş kişiler tavrında ortaya koymamaya çalıştık. Hocalık taslamayan, rahat figürlerle izleyiciye yakın olmayı amaç edindik.

Nokta: Spor geçmişiniz var mı?

Koray: Balerinliğim ve jimnastiğe duyduğum ilgi sayılmazsa, tam bir sporcu olduğum söylenemez.

Nokta: Giysilerinizin TRT denetimi için alışılmışın dışında olması bir zorluk çıkardı mı?

Koray: Biz frapan değiliz. Yani klasik vücut ölçülerine sahip değiliz. Bu nedenle belki sansüre fazla çarpıcı gelmedik. Yani giysilerimiz bilinen aerobik giysisiydi. Sakil ve çok seksi biçimde değildik.

Nokta: Önceleri eşofman giyiyordunuz, sonra giysiniz değişti.

Koray: Evet ilk üç programda kapalıydık. Sonra yavaş yavaş çıkardık. Önce üstü sonra da altı.

Nokta: Bu program nasıl gerçekleşti?

Koray: Aerobik programını aslında gerçekleştiren Cem Hakko'dur. Bu programı Vakko yaptı. Çok zor bir program oldu. Çünkü çekimi ve anlatımı Türkiye için çok yabancıydı. Kameraya büyük ustalık, bize ve yöneticilere de sabırlı olmak gerekiyordu. Program bilinçli olarak sadece hafta sonları çekildi. Aerobik her açıdan dinlenmiş olmayı gerektirir. 10 dakika için 2.5 saat çekim yapıldığı anlar oldu. Program TV'ye ücretsiz verildi.

Nokta: Aerobik programı için

Hilal Koray (ortada), Demet Acarbay (solda) ve Bener Bengi ile birlikte

yeniden bir öneri gelirse kabul eder misiniz?

Koray: Çekimler sırasında çok yorulduk. Aynı zamanda Vakko'da hocalık yaptığımız için ikisi bir arada zor oldu. Daha sonra hastalandık. Bu nedenle böyle bir programın yeniden gerçekleşeceğini pek sanmıyorum.

Nokta: 9 haftalık programınız toplam 45 dakika sürüyor. Aerobik bu kısa zaman dilimine sığar mı?

Koray: Bu çok zor oldu. Biz 45 dakikada 4 kas grubunu çalıştırıyoruz. Süre kısa olduğu için vücudu bölüp, her 10 dakika içinde bir tek kas grubunu çalıştırdık.

Nokta: Aerobik çalışmasını tüm izleyenlere sundunuz. Aerobikte de yaş grubu, kilo, boy özetle insan yapısının değişikliği önem taşımıyor mu? Yapıları değişiklik gösteren kişilerin, aynı hareketleri yapması sakıncalı değil mi?

Koray: Doğru. Çalıştığımız yerde tüm adaylar önce doktor denetiminden geçiyor. Televizyonda bu denetim mümkün değildir. Bu nedenle hanımlara zaman zaman yoruldukları anda hareketlere son vermeleri gerektiğini hatırlatıyorum.

Nokta: Nasıl aerobikçi oldunuz?

Koray: Federal Almanya'dan bale eğitiminden sonra yurda dönünce Vakko Gym ile anlaştım. Bale ince uzun adale yapıyor. Jimnastik ile bağdaştığı için aerobiki sevdim.

Nokta: Nasıl öğretici oldunuz?

Koray: Fransa'ya gittim ve 3 ay süreyle birçok okulda eğitim gördüm.

Nokta: İşiniz evlilik yaşamınızı etkiliyor mu?

Koray: Eşim pilot ve 5 yaşında çocuğum var. Bu benim mesleğim. Her hangi bir meslekten farkı yok. Yani çalışan bir kadınım. Sorumlulukları paylaşıyoruz. Benimki sağlıklı bir paylaşım. Maddi ve manevi olarak işimin beni çok tatmin ettiğini söyleyebilirim.

Nokta: Aerobik hangi açıdan özellik taşıyor? Zayıflatıyor mu, yoksa vücudu mu güzelleştiriyor?

Koray: Spor titizlik isteyen bir uğraştır. Makarnaları, börekleri tatlıları yerseniz, ne kadar spor yapsanız da zayıflamanız mümkün değildir. Ben aerobikin kişiyi zayıflattığı görüşünde değilim. Örneğin ben zayıflamıyorum. Yine 63 kiloyum, yine 38 beden giyiyorum. Ama vücut eskiye nazaran daha gergin ve canlı. Aerobik bu konuda en büyük yardımcıdır ●

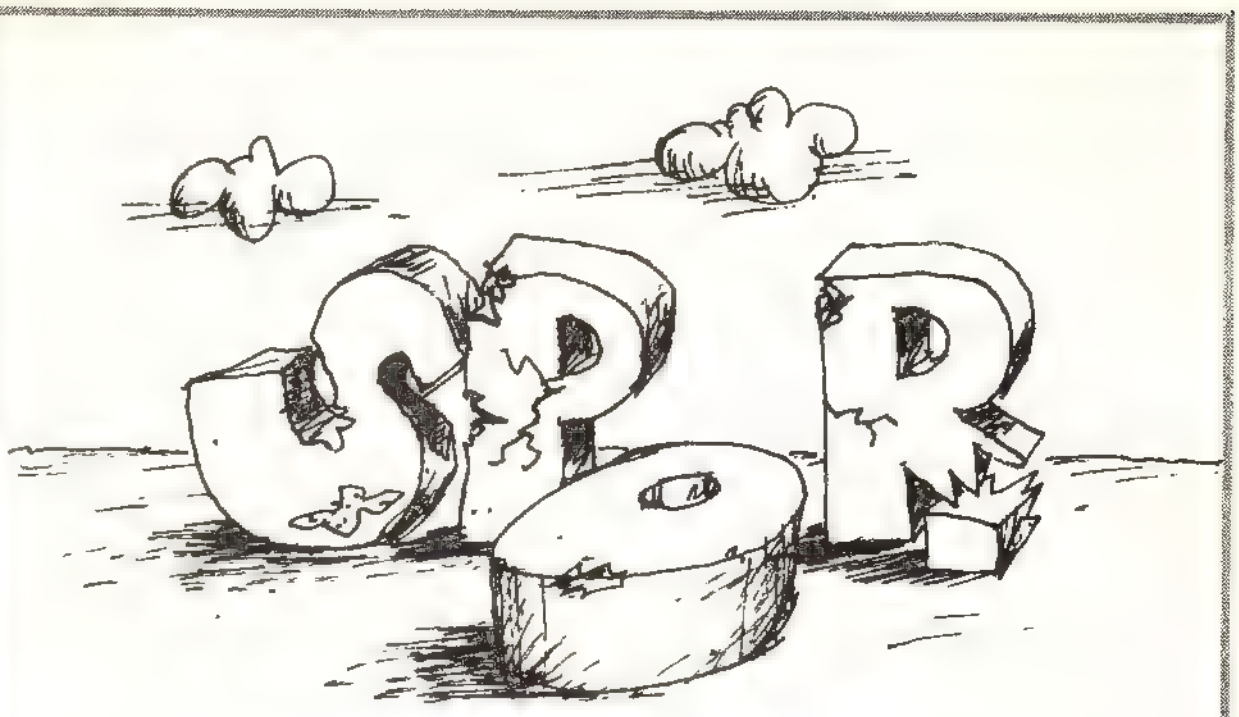

Ne hakla?..

Bir tarihte rahmetli Gündüz Kılıç'la sohbet ediyorduk.. Milli Takım Avrupa Kupası elemelerinde Almanya'da, Almanya ile berabere kalmıştı. Burada yenersek, onları eleyip, finale biz gidecektik.. "Olabilir mi" diye soracak olmuştuk da, "Baba" gürlemişti: "Ne hakla" diye.. Sonra da uzun uzun anlatmıştı, Almanya'daki spor ve futbol organizasyonu ile bizimkinin farkını..

★ ★ ★

Geçen hafta salı günü biz Cumhuriyet'te yazmıştık.. Perşembe günü Talay Erker, Hürriyet'te görüntüledi.. Ege'nin iki kıyısında, aynı tarihlerde iki spor salonu temeli atılmıştı.. Birisinde geçen hafta Avrupa Salon Atletizm Şampiyonası yapıldı.. Ötekinin temel kalıntıları arasında inekler otluyor..

Bunları yakından bildiğimiz için, Atletizm Federasyonu Başkanı Cüneyt Koryürek'e artık "Niye Semra Aksu Türkiye rekoru kırdığı halde, daha seçmelerde sonuncu oluyor" diye sormadık.. Soramadık.. Çünkü onun da tıpkı "Baba" gibi gürleyeceğini biliyorduk:

"Ne hakla?.."

★ ★ ★

Önümüzde bir kitap duruyor.. 100 soruda Türk Spor Tarihi.. Yazarı Prof. Dr. Kurthan Fişek..

165'inci sayfasında, 86 numaralı soruya yanıt verirken, Spor Ödeneklerinin Devlet Bütçesindeki Payı diye bir liste koymuş.. 1924'den bugüne.. Sütunların üzerinde "Yüzde" diye yazıyor ve 1924'den, 1985'e, bütün rakamlar hep 0. diye başlıyor.. Yani cumhuriyetin hiçbir yılında spora ayrılan ödenek bütçenin yüzde biri olamamış.. Rakamlar onbinde diye başlıyor.. Binde bire gelişimiz 1935 yılında.. Rekor yılları 1963 ile 1979.. Binde 7 olmuş.. 1985 ise harikalar yılı.. Yeniden 1935 yılına, yani binde 1 oranına dönmüşüz..

★ ★ ★

1985.. Yurt içinde siyasilerin, "Gençlik terörden, anarşiden ve kahve köşelerinden spora yönelecektir" diye bas bas bağırdıkları yıl.. 1985.. Sporun uluslararası propoganda aracı olarak en üst düzeyde kullanılmağa başladığı bir dönem.. Bir Avrupa Şampiyonası'nın Yunanistan'ı, bir Kış Oyunları'nın Yugoslavya'yı, televizyon aracılığı ile milyarlara tanıttığı çağ..

..Ve 1985.. Türkiye'de spora ayrılan bütçe payı, binde bir.. Kimse, ama hiç kimse, kalkıp da "Sporda niye bu kadar geriyiz" diye sormaya teşebbüs dahi etmesin..

Baba Gündüz'ün yukarlarda bir yerde hâlâ gürlediğini duyar gibi oluyoruz:

"Ne hakla ha!. Ne hakla?.."

Hıncal ULUÇ

MEKTUPLAR

Kim ucuz?

"Kobaylık sırası bizde mi?" başlıklı yazınız gerçekten can alıcı bir konu, tartışılmaz bir gazetecilik örneği. Ancak Nokta'nın Görüşü olarak yapılan açıklamanızda, üzerlerinde deney yapılan insanları "ucuz insan" olarak adlandırmanıza katılmıyorum. Çünkü hiçbir şeyden haberi olmayan bu kobayları (!) değil, aksine onları kobay olarak kullanacak kadar alçalan insanları "ucuz" olarak nitelendirmek daha isabetli olur kanısındayım.

Murat Esen-İSTANBUL

Uğur Mengenecioğlu

Mengenecioğlu üzerine

"Denizler Hakimi Nasıl Kandırıldı" kapağını okurken neden daha açık yazılmamış diye eleştirirken, birden "Mehmet Armatör Olabilir miydi?" bölümüyle karşı karşıya geldim. Her şey çok açıktı. Teşekkürler.

Ömür Tunaboylu-ANKARA

Dokuzuncu sayınızın kapağını Uğur Mengenecioğlu'na ayırmanız, hele hele hakkında yazılması gerekenlerin hiç olmazsa bir bölümünü yazabilmeniz beni çok mutlu kıldı. Gönül isterdi ki, biraz daha açık yazılabilsin gerçekler ve Türkiye'nin "Onasis"i diye lanse edilmek istenen bu adamın benzetilmeye çalışılan kişiyle uzak yakın hiçbir ilişkisi olmadığı ortaya çıksın. Çünkü; ne DİTAŞ'tan -sizin deyiminizle- ulufeler dağıtılmıştır Onasis'e, ne de yüzde 90'lık teşvik kredileri sunulmuştur emrine. Onasis, tüm varlığını uluslararası piyasada her türlü riske ve rekabete göğüs gererek kazanmıştır.

Çetin Dündar-ANTALYA

Tarikat Olayı

"Tarikat Olayı" başlıklı yazınızı üzülerek okudum. Çünkü yüzde 99'u Müslüman olan bir ülkede, ciddi bir incelemeye dayanmadan dini konular üzerine yazılmıştı. Bugüne kadar hiçbir zararlı hareketleri görülmeyen bu tarikat ve cemaatlerin, bazı kasdi ve yanlış iddialarla itham edilmesine üzüldük.

Nihat Kavukçuoğulları-İSTANBUL

Ülkemizde işlevini tam anlamıyla yapabilen bir işçi sendikası kurulamazken tarikatçılık, şeyhlik almış başını gidiyor. Demokrasiyi ve laikliği tehdit eden bu olaylara nasıl göz yumulduğunu merak ederken bazı milletvekillerimizin de bu tarikatlarla ilişkisi olduğunu öğrendiğimizde şaşkınlığımız bir kat daha arttı. Ekonomiden başka bir şey söylemeyen Sayın Özal icraatında biraz da bunlara yer ayırsa da demokrasinin neresinde olduğumuzu anlasak. **Nokta** dergisini MİT, fahişelik ve tarikatlarla ilgili araştırmaları için tebrik ederim.

Saim Sani Sonat-İSTANBUL

Tarikatlar hakkındaki yazınızı okudum. Size teşekkür ediyorum. Türkiye'mizin bir gerçeğine parmak basmış oldunuz. Ben **Nokta**'yı olayları ilmi ve objektif bir perspektifte değerlendiren bir dergi olarak görüyorum. Çağımızın bir gerçeğini az çok tarafsız bir havada değerlendirmişsiniz. Ama bazı noktalarda delil ile konuşmak gerekirken delilsiz bazı ithamlarda bulunup bazı hatalar etmişsiniz. Ben **Nokta**'dan daha ilmi, daha gerçekçi, daha delilli bir değerlendirme beklerdim.

Cavit Sak-İSTANBUL

Saidi Nursi

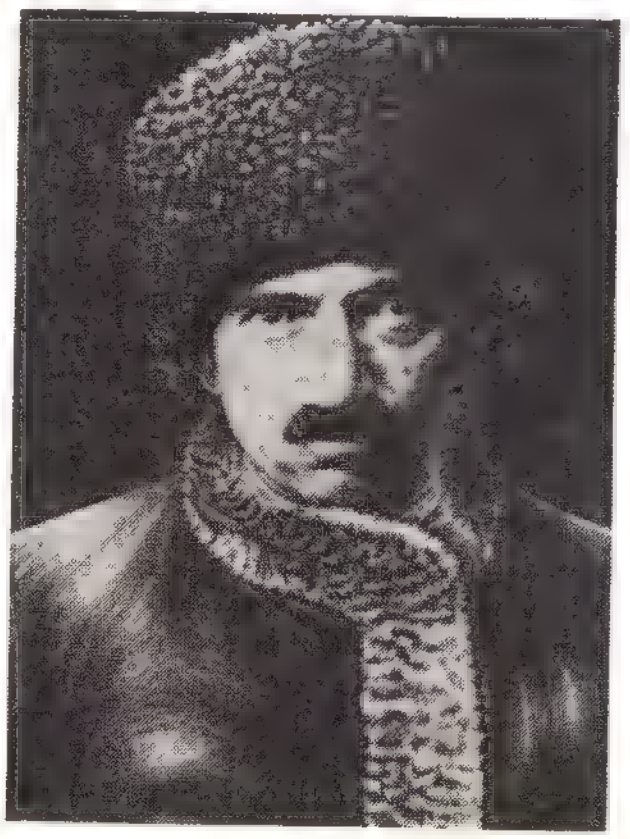

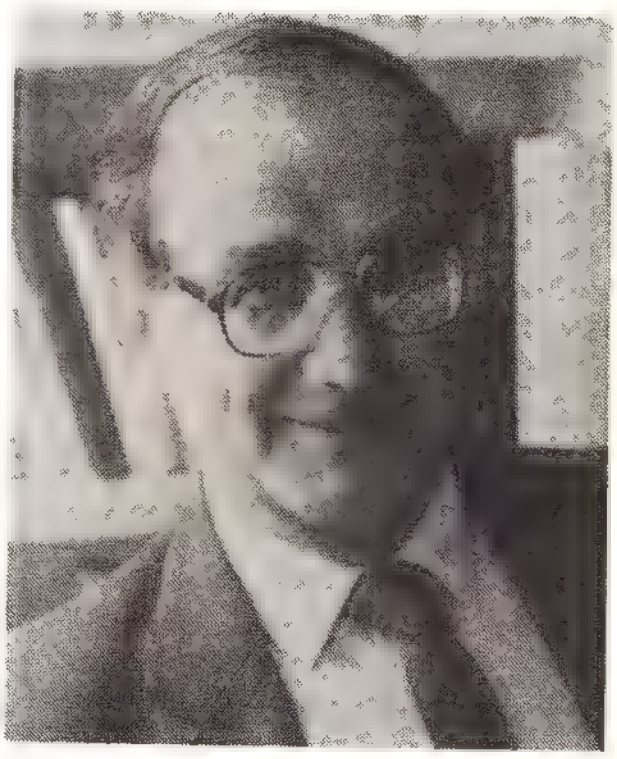

Mümtaz Soysal

Paris'te bir Türk

Televizyon'da Orly katliamı duruşmalarıyla ilgili haberleri izlerken aklımdan hep Sayın Mümtaz Soysal'ın bir zamanlar sanık sandalyesinde oturduğu geçiyordu. **Nokta**'nın son sayısını alıp da "Paris'te bir Türk" başlıklı yazınızı görünce inanın gözlerim yaşardı. Söyleyecek söz bulamıyorm. Teşekkürden başka...

Ayla Gürçelik-İZMİR

Transseksüalizm

Bir anne olarak Transseksüellik yazınızı ilgiyle okudum. Büluğ çağındaki oğlum ısrarla kadın elbiseleri giymeye meraklı. Bunun psikolojik olduğu ve sonradan kazanıldığını sanırdım. Ama sayın Doktor Özer Ozan'ın tanımlamasını okuyunca doğuştan kazanılmış olabileceği görüşü ağır bastı. Şimdi kime başvurabileceğimi bilmiyorum. Bu tür yazılarınız çok yararlı oluyor. Sürmesini dilerim.

Ş.K-MERSİN

Harç kredisi

Biz İTÜ Makine Fakültesi öğrencileri, okuldaki diğer arkadaşlarla beraber harç kredisi almak için başvurmuştuk. Bir süre sonra, kredi almaya hak kazananların listesi açıklandığında, Makine Fakültesinden başvuran

hiçbir öğrencinin kredi almaya hak kazanamadığını öğrendik. Öğrenci işleri bürosuna başvurduğumuzda; önce bir şey bilmediklerini, sonra da "unutmuş olabileceklerini" söylediler.

Bizce unutmak insanlara özgüdür. Kurumlar, görevlerini yerine getirmeyi unutamazlar.

Kredi haklarımızın baştan engellenmesi konusunda yetkililer ne diyecekler? Bizler belirlenen süre içerisinde harçlarımızı yatırmadığımız için kayıtlarımızı ne yazık ki yaptıramıyoruz.

İTÜ Makine Fakültesinden
bir grup öğrenci

Pasaport

Tarık Akan'a pasaport verilmekte çıkarılan zorluğu gösteren ropörtajınızı üzülerek okudum. Acaba pasaport alamayan yalnız o mu? Bırakınız bizim gibi ünsüzleri, doğru dürüst bir şeyler yapmaya çalışan aydın ya da sanatçıya sorsanız herhalde en azından üç dört Tarık Akan daha bulursunuz. Neden böyle bir yazı hazırlamıyorsunuz?

Mehmet Savlı-İSTANBUL

En büyük Ökten mi?

Pehlivan filmini bir türlü gerektiği gibi eleştirmeye kıyamayan yazınızda, yönetmen Zeki Ökten için "Türkiye'nin en iyisi" sıfatını kullanmışsınız. Kabul Zeki Ökten iyi ama Atıf Yılmaz, Halit Refiğ, Lütfü Akad ve Şerif Gören gibi en az onun kadar iyiler de var. Biraz daha dikkat.

Nilgün Zilhagil/İstanbul

Açıklama

Nokta Dergisi'nin 10 Mart 1985 tarih ve 9 sayılı baskısının 27'nci sayfasında "Büyük Elçi HUPE istenmiyor" başlıklı bir haber çıkmış bulunmaktadır.

Yazıda aynen:

"Türkiye Büyük Millet Meclisi Milli Savunma Komisyonu Başkanı Ferruh İLTER'in Washington'daki temasları sırasında, Ankara Büyük Elçisi HUPE'nin durumununda ele alındığı fısıldanıyor. Söylentiye göre Hükümet daha dinamik ve genç bir Amerikan Büyük Elçisi'nin özlemini biliyor. Ama ÖZAL'ın Amerika'da açıktan böyle bir talepte bulunmadığı dileğini aracılarla iletmeye çalıştığı söyleniyor" denilmektedir.

Amerika'da bulunduğum bir haftalık müddet içinde gerek Senato gerekse Temsilciler Meclisi üyeleri ve yönetim ileri gelenleri ile yapmış olduğumuz çeşitli temas ve müzakerelerde hiç kimse ile bu şekilde bir konuşma yapmadığım gibi bunu ihsas eden

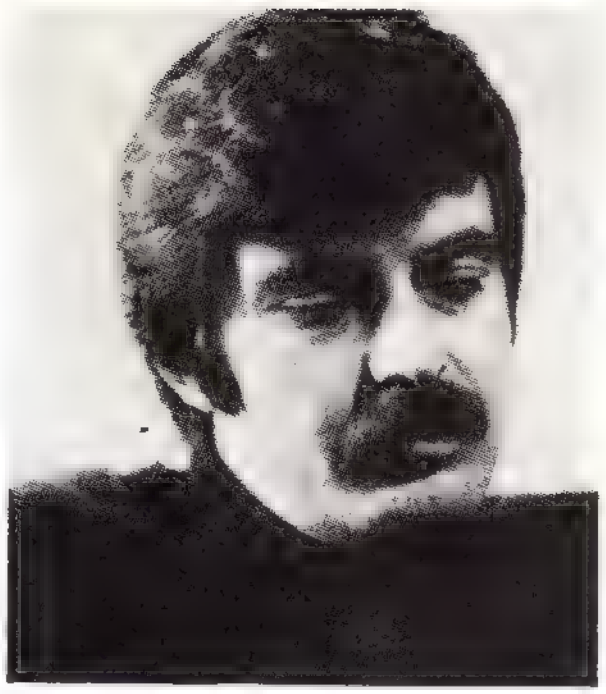

Tarık Akan

davranışlarda da bulunmadım.

Esasen ne devlet hizmetindeki kariyer ve tecrübem ve ne de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yüklendiğim iki komisyon başkanlığı görevim bu şekilde Apolitik bir beyanatta bulunmama müsait değildir.

Kaldı ki yurda döndükten sonra gerek Sayın Başbakanıma ve gerekse Dışişleri Bakanımızla Komisyon üyelerimize verdiğim bilgi ve açıklamalarda Sayın Büyük Elçi'nin; Türkiye'nin Amerikalı Dostları Derneği'nin ödül töreni münasebetiyle verdiği baloda bin kişiyi aşan mümtaz bir davetle topluluğu huzurunda yaptığı yarım saati aşan konuşmasında: Türk Amerikan dostluğunun gelişmesine verdiği önem, yurdumuzun jeopolitik durumundan bahisle askeri ve ekonomik yardımın artırılması gereği ile bunun bölge ve dünya sulhuna yapacağı büyük katkı ve ne NATO'nun Türkiye'siz bir değer ifade etmeyeceği şeklindeki sözleri huzurunu olduğu kadar iktidar ve muhalefete mensup biz dört Türk Parlamenterini de ziyadesiyle memnun etmiş ve kendisi tarafımızdan tebrik edilmiştir.

Yukarıda açıklamalarımdan da anlaşılacağı üzere; Sayın Genel Başkanımız tarafından dolaylı bir şekilde de olsa bizler vasıtasıyla Elçi'nin değiştirilmesi yolunda bir talep ve ihsasta bulunulmadığı gibi temas ve müzakereler sırasında tarafımdan da bu şekilde bir beyan ve ihsasta bulunulmamıştır. Keyfiyetin tavzihini rica ederim.

Saygılarımla

Ferruh İLTER
İstanbul Milletvekili,
Milli Savunma Komisyonu
ve Nato Asamblesi Türk
Grubu Başkanı

Saidi Nursi ve O'nun eserlerini okuyanlara "Nurculuk" adı altında yıllardan beri değişik itham ve isnadlarda bulunulmuştur. Devlet altmış yıldan bu yana meseleye bütün gücüyle eğilmiş ve yakından takip etmiştir. Sadece kitap okumak ve sohbet etmekten ibaret olan, din ve vicdan hürriyetinin teminatı altında olması gereken davranışlar bugüne kadar hemen tamamı beraatle sonuçlanan binbeşyüze yakın davanın konusu yapılmıştır... Kendi toplumumuzda yeterince araştırmadan kötülemeye çalıştığımız, mahkemeye vermekten başka yere layık görmediğimiz bu eserler halen Doğu ve Batı'nın tanınmış üniversitelerinde ilmi tezlerin konusu olmuş veya olmaya devam etmektedir. Kaç fikir adamımız böyle bir mazhariyete erişmiştir?.. "Nurculuk" etiketi takarak bu gerçeğe bizim bigane kalmamız ve daha önemlisi hiçbir dayanağı olmayan gerçekdışı his ve husumetle bakmamızın izahı mümkün değildir.

Bu açıklamanın değerli Yayın Kurulu'nuzca nazara alınacağı inanç ve ümidimi koruduğumu belirtir saygılar sunarım.

İsmail Yazıcı Sözler Yayınevi

Okuyucu Mektupları için adres:

Nokta Dergisi Okur Mektupları
Gelişim Yayınları
Levent/İSTANBUL

BULMACA

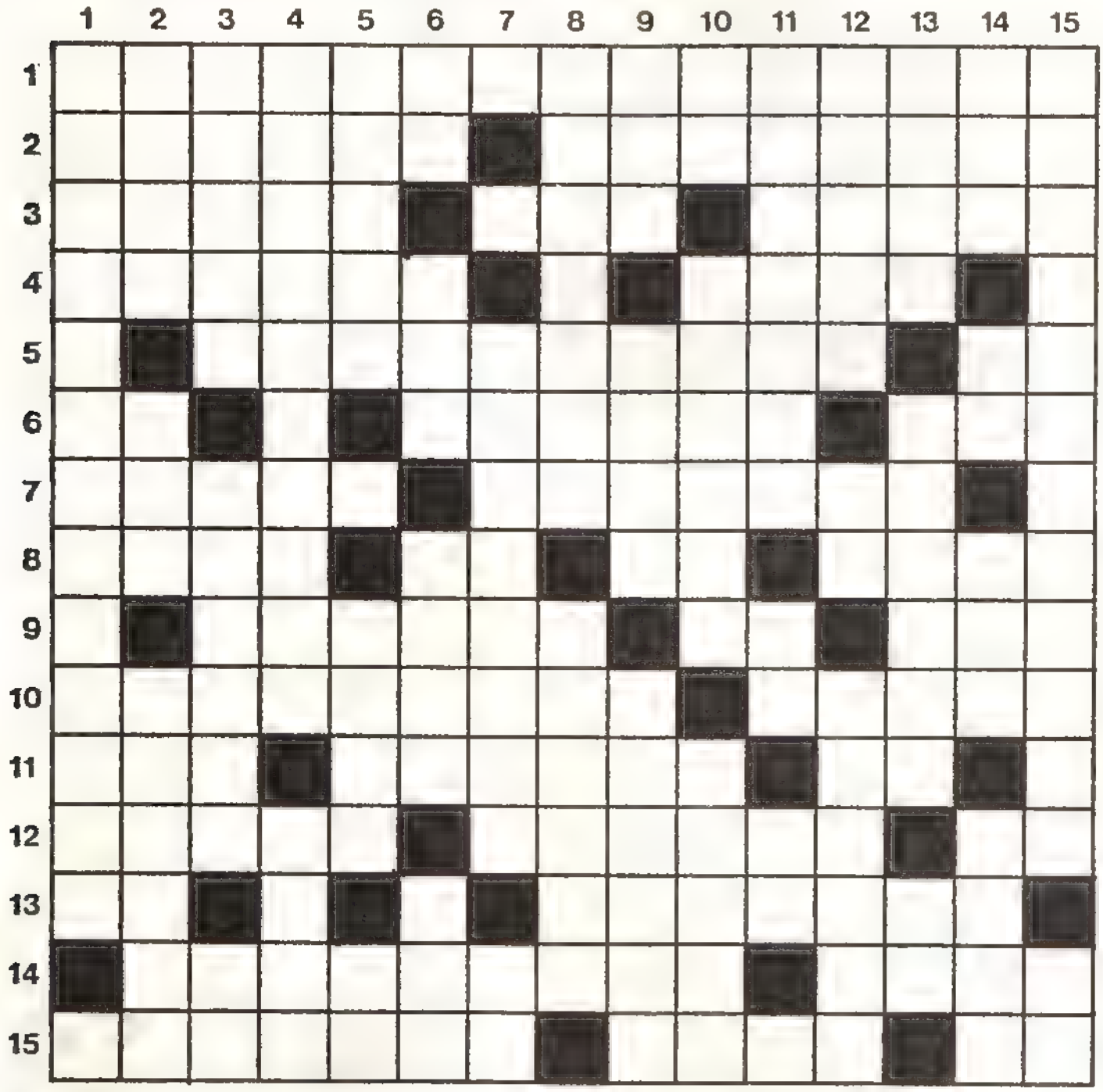

SOLDAN SAĞA: 1- Türkiye'de afiş resimciliğinin öncüsü olan ünlü ressam. **2-** Lapina balığının büyük cinsi - Gemide armaya çıkmak ve armayı toplamak komutası. **3-** Almanya dışına sürülmüş Musevilerin soyundan olanların, XIV. yüzyıldan başlayarak kullanmış oldukları Almanca-Yahudice kırması dil - İran'da Şiiliğin merkezi olan kent - Kara batmamak için ayağa takılan bir çeşit örgülü ayaklık. **4-** Kapital, sermaye - Kalıcılık. **5-** Hayvan masallarıyla ünlü Fransız ozanı - Lityumun simgesi. **6-** Cıvanın simgesi - Bir Afrika ülkesinin başkenti - En kalın erkek sesi. **7-** Kumanda ile kendisine çeşitli işler yaptırılabilen otomatik aygıt - İzmir'in Menemen ilçesi yakınlarında antik bir kent. **8-** "Şimdi, henüz" anlamında kullanılan bir sözcük - Bir renk - Hayvanlara vurulan damga - Amele başı. **9-** Tamirat - Kalın bükülmüş sicim - İlişkin, değgin. **10-** Anadolu Türkleri arasında oldukça yaygın olan ve Şamanlığın izlerini taşıyan **Babailik** mezhebini kurmuş, peygamberliğine inanan müritleriyle birlikte Anadolu Selçuklu Devleti'ne karşı başkaldırmış, büyük yengiler elde etmesine karşın sonunda yakalanarak idam edilmiş ünlü XIII. yüzyıl Türkmen dervişi - Üstü kapalı anlatma, sezdirme. **11-** Muğla'nın bir ilçesi - En az, asgari - Bir hayvan. **12-** İsviçre Frankı'nın yüzde biri değerindeki para birimi - Bir çeşit yangın bombası - **Kakım** da denilen bir kürk hayvanı. **13-** Temel ağırlık biriminin kısa yazılışı - Eti için avlanan bir deniz kabuklusu. **14-** Matbaacılığın kurucusu olan ünlü Alman Basımcısı - Bir Güney Amerika ülkesinin başkenti. **15-** Afyon ilinde bir göl - Geri verme - Alüminyumun simgesi.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- Dilimize de çevrilen **Paris Düşerken, Fırtına, Dipten Gelen Dalga** gibi romanlarıyla ünlü Sovyet yazarı. **2-** Hıyanet eden - Futbolda sayı - "Açıktan geç, yaklaşma" anlamında denizcilik terimi. **3-** Eskiden kimi gezgin dervişlere verilen ad - Gövdesi çok kalın bir sıcak ülke ağacı - Tümör. **4-** Operada baş kadın rolünü oynayan oyuncu - İçinde maden ergitilen kap. **5-** Komposto - En küçük sosyolojik birim - İlaç. **6-** Akıl - Teniste topu rakibin arkasına düşürmeyi amaçlayan vuruş - Üzerine yapı yapılmak için ayrılmış yer - Hatıra. **7-** Ankara'nın bir ilçesi - Berkelyumun simgesi. **8-** Bir çeşit çocuk oyuncağı - Bir düşünce yazısı türü. **9-** Çölden esen rüzgâr - İsviçre'nin en önemli akarsuyu - Yemişinden turşu yapılan gebreotunun bir başka adı. **10-** İşaret - İki parçalı kadın mayosu -İstanbul'un bir semti. **11-** M.S. 131'de Bergama'da doğmuş ve XVII. yüzyıla kadar gerek Doğu gerekse Batı'da en büyük tıp otoritesi olarak kabul edilmiş ünlü Yunan hekimi - Matemaktikte kullanılan bir sayı - İlginin ortası. **12-** Yün eğirmekte kullanılan bir ucu çatal değnek - Tavlada bir sayı - Yük. **13-** Arap harflerinin en çok kullanılan el yazısı biçimi - Demiryollarında traverslerin altına, şoselerde düzeltilmiş toprak üzerine döşenen taş kırıkları - Bir nota. **14- Havva**'nın Batı dillerindeki adı - Bir nota - ABD Merkezi Haberalma Örgütü - Atletizmin, koşma ve atlama dışında kalan dallarına verilen genel ad. **15-** Dilimize de çevrilen **Umarsız Penelope, Yaşlı Kadınlar ve Deniz, Boyun Eğmeyen Ülke** gibi şiir kitaplarıyla tanınmış ünlü Yunanlı ozan - Hile, dolap.

Hazırlayan: Sedat Yaşayan

Geçen haftanın çözümü

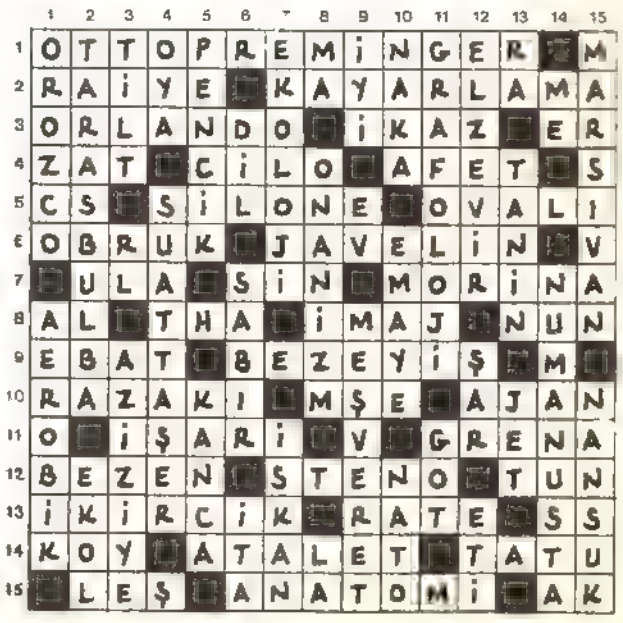

TEST / BASIN

1 - "12 Eylül Saat 04.00" adlı kitabıyla son aylarda büyük sükse yapan Mehmet Ali Birand, **Milliyet** gazetesinin hangi dış bürolarını yönetiyor?
a) Londra-Brüksel, b) Paris-Moskova c) Moskova-Brüksel, d) Londra-Paris

Mehmet Ali Birand

2 - Son yıllarda Türkiye'nin en çok satan gazetesi olan **Tan**'ın yaratıcılarından olup, geçtiğimiz haftalarda günlük bir gazete çıkarmak üzere **Yeni Asır** grubuna transfer olan ünlü gazetecimiz kimdir?
a) Güngör Mengi, b) Hakkı Öcal, c) Rahmi Turan, d) Can Pulak

3 - **Tercüman** başyazarı ve **Bulvar** gazetesi sahibi Nazlı Ilıcak'ın babası, kapatılan Demokrat Parti'nin ileri gelenlerinden biriydi. Nazlı Ilıcak'ın babası kimdi?
a) Burhan Belge, b) Namık Gedik, c) Muammer Çavuşoğlu, d) Samet Ağaoğlu

4 - Avrupa'da İngilizce olarak yayınlanan **"Herald Tribune"** gazetesi, iki ünlü **Anglo-Saxon** gazetesinin ortaklaşa ürünleridir. Bu ikilinin adlarını biliyor musunuz?
a) New York Times-London Times, b) Washington Post-Guardian c) New York Times-Washington Post, d) Daily Telegraph-News of the World

5 - Türkiye'de gazeteciliğin başlangıç tarihi olarak ilk bağımsız yayın organı **Tercümanı Ahval**'ın çıktığı yıl yani 1860 kabul edilir. Halbuki Türkiye'de ilk Türkçe gazetenin yayınlanış tarihi 1831'dir. Devletin resmi organı olan bu gazetenin adı neydi?
a) Ceridei Havadis, b) Ceridei Askeriye, c) Takvimi Vakayi, d) Ruznamei Ayinei Vatan

6 - Abdülhamit döneminde sıkı bir sansüre tabi olan Türk basını İkinci Meşrutiyet'te (1908) belli bir serbestliğe kavuşuyordu. Sansürün kaldırıldığı gün Cumhuriyet döneminde Gazeteciler Bayramı olarak kabul edildi. Bayramın gün ve ayını hatırlayabiliyor musunuz?
a) 24 Temmuz, b) 1 Temmuz c) 24 Kasım d) 7 Ekim

7 - Türkiye'de yayınlanan haber dergilerinden **Akis**'i Metin Toker, **Kim**'i Özcan Ergüder, **Ortam**'ı Kemal Bisalman, **Yankı**'yı Mehmet Ali Kışlalı çıkarmıştı. Bu gazetecilerden biri geçenlerde "Türkiye'de haber dergiciliğini benden başka kimse bilmez" dedi. Kimdi bu gazeteci?
a) Metin Toker, b) Mehmet Ali Kışlalı, c) Kemal Bisalman, d) Özcan Ergüder

Nazlı Ilıcak

8 - Türkiye'nin en eski gazetelerinden biri olan **Cumhuriyet**'in kurucusu Yunus Nadi, bu gazeteyi şimdiki adıyla 1924'te İstanbul'da yayınlamaya başlamadan önce Ankara'da Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı destekleyen bir gazete çıkarıyordu. Bu gazetenin adı neydi?
a) Tanin, b) İkdam, c) İleri, d) Yeni Gün

Hasan Cemal

9 - Beş büyük gazete içinde ofsete en son geçen **Cumhuriyet**'in Genel Yayın Yönetmeni Hasan Cemal gazeteciliğe kimin yanında başlamıştı?
a) Nadir Nadi, b) Abdi İpekçi, c) Doğan Avcıoğlu, d) Haldun Simavi

10 - Bir türlü habercilik yapamadığı için sürekli eleştirilere muhatap olan TRT Haber Dairesi'nin bir zamanlar yayınladığı "Güne Bakış" programı sırf sunucusunun sevimliliğinden dolayı çok beğenilirdi. Artık ekranlarda görülmeyen bu spiker kimdi?
a) Jülide Gülizar, b) Can Akbel, c) Ülkü Kuranel, d) Tuna Huş

Yanıtlar

1-c, 2-c, 3-c, 4-c, 5-c, 6-a, 7-b, 8-d, 9-c, 10-b.

KUTU KUTU / Salih MEMECAN

Marlboro

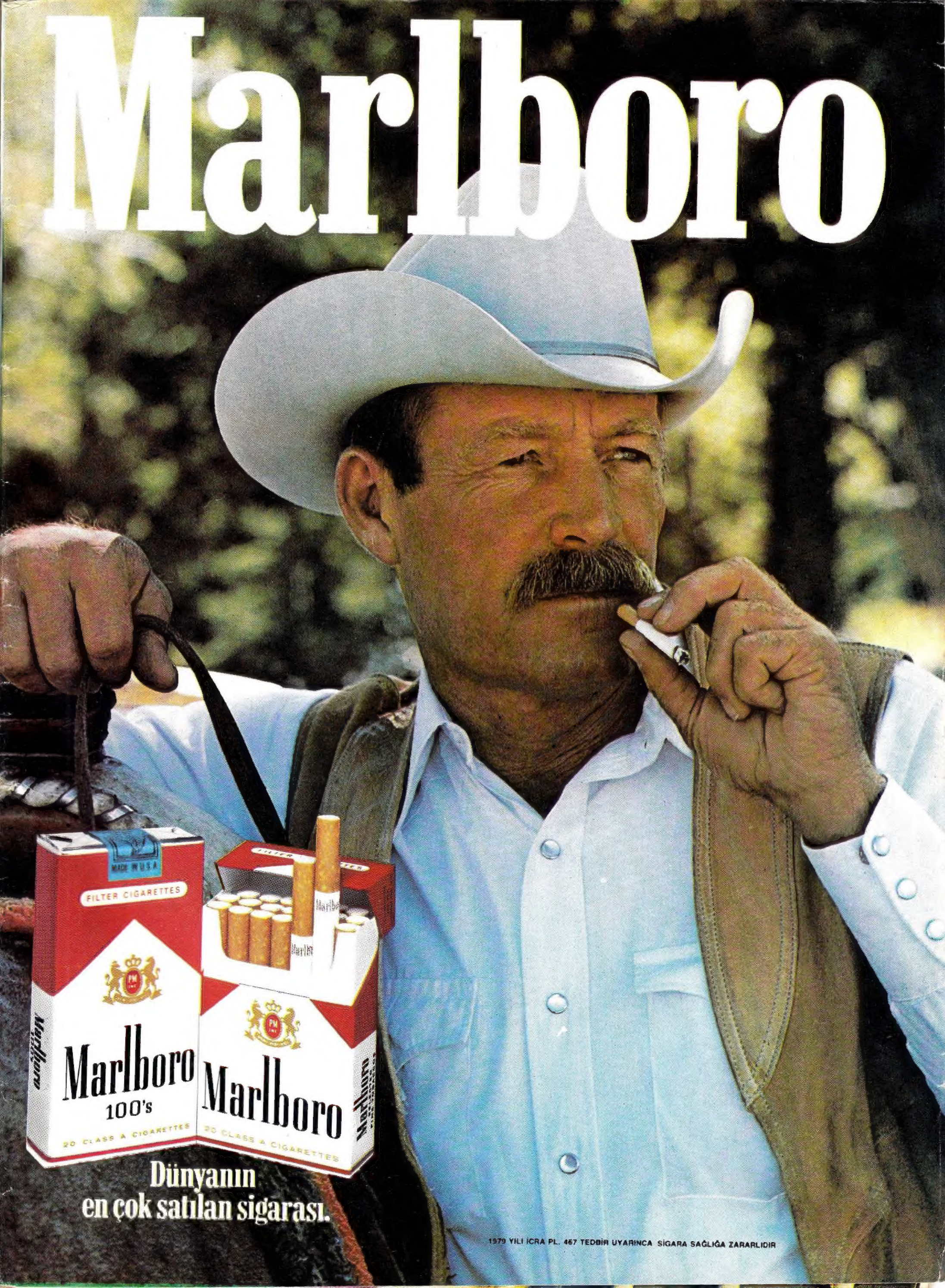

Dünyanın
en çok satılan sigarası.

1979 YILI İCRA PL. 467 TEDBİR UYARINCA SİGARA SAĞLIĞA ZARARLIDIR

1979 YILI İCRA PL. 467 TEDBİR UYARINCA SİGARA SAĞLIĞA ZARARLIDIR